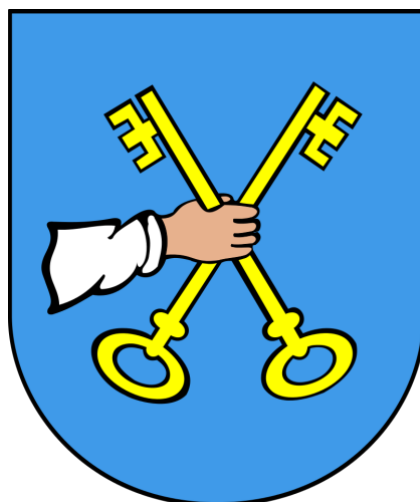

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY MSTÓW
NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ DO 2027 ROKU**

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

**Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach**

**Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.**

ZLECENIODAWCA:

GMINA MSTÓW

Urząd Gminy Mstów

ul. 16 Stycznia 14, 42-244 Mstów

tel.: 32 328 40 05, fax: 32 378 55 58

mail: ug@mstow.pl, www.mstow.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Spokojna 3, 43-330 Hecznarowice

tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869

mail: biuro@eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak

Sebastian Kulikowski

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ:

- Urząd Gminy Mstów,
- Starostwo Powiatowe w Częstochowie,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Gliwicach,
- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie, Śląski Oddział Regionalny,
- Śląski Urząd Marszałkowski w Katowicach,
- Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach,
- PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Złoty Potok,
- Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach,
- Polska Spółka Gazownictwa Oddział w Zabrze,
- TAURON Dystrybucja Sp. z o. o.

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	10
1.1.	CEL I PODSTAWA OPRACOWANIA	10
1.2.	METODOLOGIA OPRACOWANIA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU	10
2.	UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	12
3.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY MSTÓW	17
4.	OCENA STANU ŚRODOWISKA.....	19
4.1.	LIKWIDACJA ŹRÓDEŁ EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA LUB ISTOTNE ZMNIJSZENIE ICH ODDZIAŁYWANIA.....	19
4.1.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	26
4.1.1.1.	<i>Jakość powietrza na obszarze gminy Mstów</i>	<i>26</i>
4.1.1.1.	<i>Emisja z emitorów liniowych.....</i>	<i>29</i>
4.1.1.2.	<i>Niska emisja na terenie gminy Mstów</i>	<i>31</i>
4.1.1.3.	<i>System gazowniczy.....</i>	<i>33</i>
4.1.1.4.	<i>Warunki wykorzystania OZE.....</i>	<i>33</i>
4.1.2.	ANALIZA SWOT	38
4.1.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ	38
4.2.	ZAGROŻENIA HAŁASEM	40
4.2.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	41
4.2.1.1.	<i>Hałas przemysłowy.....</i>	<i>41</i>
4.2.1.2.	<i>Hałas drogowy.....</i>	<i>41</i>
4.2.1.3.	<i>Hałas kolejowy.....</i>	<i>42</i>
4.2.1.4.	<i>Hałas lotniczy</i>	<i>42</i>
4.2.2.	ANALIZA SWOT	42
4.2.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ HAŁASEM.....	42
4.3.	POŁA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	44
4.3.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	45
4.3.2.	ANALIZA SWOT	47
4.3.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	47
4.4.	ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE WODAMI.....	48
4.4.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	49
4.4.1.1.	<i>Wody powierzchniowe</i>	<i>49</i>
4.4.1.2.	<i>Monitoring rzek w rejonie gminy Mstów</i>	<i>50</i>
4.4.1.3.	<i>Wody podziemne</i>	<i>51</i>
4.4.1.4.	<i>Monitoring wód podziemnych.....</i>	<i>53</i>
4.4.1.5.	<i>Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy</i>	<i>54</i>
4.4.2.	ANALIZA SWOT	57
4.4.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI.....	57
4.5.	GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA.....	59
4.5.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	61
4.5.1.1.	<i>Zaopatrzenie w wodę</i>	<i>61</i>
4.5.1.2.	<i>Odbiór ścieków</i>	<i>62</i>
4.5.2.	ANALIZA SWOT	64

4.5.3	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	64
4.6.	ZASOBY GEOLOGICZNE.....	65
4.6.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	65
4.6.1.1.	<i>Surowce naturalne.....</i>	65
4.6.1.2.	<i>Osuwiska.....</i>	66
4.6.2.	ANALIZA SWOT	67
4.6.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI.....	67
4.7.	GLEBY I TERENY ROLNICZE	68
4.7.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	69
4.7.1.1.	<i>Gleby.....</i>	69
4.7.1.2.	<i>Struktura użytkowania terenu.....</i>	69
4.7.1.3.	<i>Rolnictwo.....</i>	70
4.7.1.4.	<i>Badania gleb.....</i>	73
4.7.2.	ANALIZA SWOT	74
4.7.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH	74
4.8.	GOSPODARKA ODPADAMI W KIERUNKU GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM	75
4.8.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	76
4.8.1.1.	<i>Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy.....</i>	78
4.8.1.2.	<i>Ilości zebranych odpadów</i>	79
4.8.1.3.	<i>Azbest.....</i>	80
4.8.2.	ANALIZA SWOT	81
4.8.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI W KIERUNKU GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM.....	81
4.9.	ZARZĄDZENIE ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO ORAZ WSPIERANIE WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ.....	83
4.9.1.	OPIS STANU OBECNEGO.....	85
4.9.1.1.	<i>Formy ochrony przyrody na terenie gminy Mstów.....</i>	85
4.9.1.2.	<i>Ochrona i zrównoważony rozwój lasów</i>	88
4.9.2.	ANALIZA SWOT	90
4.9.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO ORAZ WSPIERANIE WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ.....	91
4.10.	PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA.....	92
4.10.1.	OPIS STANU OBECNEGO	94
4.10.2.	ANALIZA SWOT	95
4.10.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	95
5.	ZAGADNIENIA HORYZONTALNE	96
5.1.	ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	96
5.2.	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA	97
5.3.	DZIAŁANIA EDUKACYJNE	97
5.4.	MONITORING ŚRODOWISKA	98
6.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE.....	100
7.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	123

8. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM 123**SPIS RYSUNKÓW**

RYSUNEK 1 LOKALIZACJA GMINY MSTÓW NA TLE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	18
RYSUNEK 2 ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI ŻŁOTY POTOK, LEŚNICZÓWKA KAMIENNA GÓRA W LATACH 2019-2021 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	27
RYSUNEK 3 ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM10 NA STACJI ŻŁOTY POTOK, LEŚNICZÓWKA KAMIENNA GÓRA W LATACH 2019-2021 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	27
RYSUNEK 4 ZUŻYCIE ENERGII FINALNEJ I EMISJA CO ₂ Z POSZCZEGÓLNYCH SEKTORÓW NA TERENIE GMINY MSTÓW.....	32
RYSUNEK 5 ENERGIA WIATRU W kWh/(m ² /ROK) NA WYSOKOŚCI 10 I 30 M N.P.M.	34
RYSUNEK 6 ŚREDNIE ROCZNE SUMY USŁONECZNIENIA.....	35
RYSUNEK 7 MAPA ROZKŁADU GĘSTOŚCI ZIEMSKIEGO STRUMIENIA CIEPLNEGO NA OBSZARZE POLSKI.....	36
RYSUNEK 8 WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY MSTÓW	50
RYSUNEK 9 JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NR 99	52
RYSUNEK 10 SYSTEM KRAŻENIA WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE JCWPd 99	53
RYSUNEK 11 OBSZAR ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO WYSTĘPUJĄCEGO NA TERENIE GMINY MSTÓW	56
RYSUNEK 12 ROZKŁAD PRZESTRZENNY WARTOŚCI SPI NA TERENIE KRAJU W CZERWCU 2021 ROKU	56
RYSUNEK 13 STRUKTURA UŻYTKOWANIA POWIERZCHNI GMINY MSTÓW	70
RYSUNEK 14 OBSZARY CHRONIONE NA TERENIE GMINY MSTÓW	87
RYSUNEK 15 OBSZARY LEŚNE NA TERENIE GMINY MSTÓW	89

SPIS TABEL

TABELA 1 RELACJA KIERUNKÓW INTERWENCJI OKREŚLONYCH W POŚ DLA WOJ. ŚLĄSKIEGO ORAZ W POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA 2030	11
TABELA 2 ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ DO 2027 ROKU”	12
TABELA 3 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	19
TABELA 4 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA.....	26
TABELA 5 ŚREDNIE DOBOWE NATĘŻENIE RUCHU NA DRODZE WOJEWÓDZKIEJ NR 786 W REJONIE GMINY MSTÓW W 2020/2021 ROKU	30
TABELA 7 POWIERZCHNIA UPRAW NA TERENIE GMINY MSTÓW.....	36
TABELA 8 ZAPOTRZEBOWANIE NA SŁOMĘ DLA POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT HODOWANYCH.....	37
TABELA 9 WSKAŹNIK WIELKOŚCI PRODUKCJI BIOGAZU W PRZELICZENIU NA SZTUKI DUŻE [m ³ /SD/D]	37
TABELA 10 POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH NA TERENIE GMINY MSTÓW ORAZ PRODUKCJA BIOGAZU.....	37
TABELA 11 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	40
TABELA 12 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE KLIMATU AKUSTYCZNEGO – OCHRONY PRZED HAŁASEM.....	41
TABELA 13 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	44
TABELA 14 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	45
TABELA 15 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	48
TABELA 16 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED POWODZIĄ	49
TABELA 17 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	59
TABELA 18 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	61
TABELA 19 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	65
TABELA 19 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI I ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH.....	65
TABELA 20 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	68
TABELA 21 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH	69
TABELA 22 SZCZEGÓLWE ZESTAWIENIE UŻYTKOWANIA POWIERZCHNI GMINY MSTÓW	69
TABELA 23 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	75
TABELA 24 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	76
TABELA 25 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	83
TABELA 26 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I ZASOBÓW LEŚNYCH	85
TABELA 27 POMNIKI PRZYRODY ZLOKALIZOWANE NA TERENIE GMINY MSTÓW	88
TABELA 28 WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	92
TABELA 29 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE NADZWYCZAJNYCH ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKOWYCH	94
TABELA 30 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZEŃ.....	100
TABELA 31 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZEŃ	102

TABELA 32 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE LIKWIDACJI ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZEŃ.....	103
TABELA 33 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU OCHRONY PRZED HAŁASEM	104
TABELA 34 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM.....	105
TABELA 35 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM	105
TABELA 36 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM.....	106
TABELA 37 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM	106
TABELA 38 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM.....	107
TABELA 39 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	107
TABELA 40 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	109
TABELA 41 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA WODAMI	110
TABELA 42 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ.....	111
TABELA 43 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	112
TABELA 44 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ.....	113
TABELA 45 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI.....	114
TABELA 46 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI.....	114
TABELA 47 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	115
TABELA 48 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH.....	115
TABELA 49 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY GLEB I TERENÓW ROLNICZYCH.....	116
TABELA 50 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI W KIERUNKU GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM	117
TABELA 51 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI W KIERUNKU GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM	118
TABELA 52 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I WSPIERANIA WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	118
TABELA 53 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I WSPIERANIA WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	120
TABELA 54 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I WSPIERANIA WIELOFUNKCYJNEJ I TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	120
TABELA 55 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	121
TABELA 56 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	122
TABELA 57 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE Z PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	122
TABELA 58 DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	123

WYKAZ SKRÓTÓW:

AKPOŚK	-	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
BAT	-	najlepsza dostępna technika
ChZT	-	chemiczne zapotrzebowanie na tlen
DK	-	droga krajowa
DW	-	droga wojewódzka
GDDKiA	-	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	-	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPR	-	Generalny Pomiar Ruchu
GPZ	-	Główny punkt zasilania
GUS	-	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	-	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
ITPOK	-	Instalacja Termicznego Przetwarzania Odpadów
IUNG	-	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
KPGO	-	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	-	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LKP	-	Leśny kompleks promocyjny
LZWP	-	Lokalny zbiornik wód podziemnych
MZP	-	mapa zagrożeń powodziowych,
MRP	-	mapa ryzyka powodzi
MPZP	-	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ	-	ocena oddziaływania na środowisko
ORSIP	-	Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej
OSO	-	obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE	-	Odnawialne Źródła Energii
PGW WP	-	Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”
PIG	-	Państwowy Instytut Geologiczny
PIOŚ	-	Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PIS	-	Państwowa Inspekcja Sanitarna
POH	-	Program Ochrony przed Hałasem
POLiŚ	-	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PONE	-	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	-	Program Ochrony Powietrza
PTTK	-	Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze
PWiK	-	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PZRP	-	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym

RDLP	-	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	-	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	-	Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	-	Równoważna Liczba Mieszkańców
RPO	-	Regionalny Program Operacyjny
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SEKAP	-	System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej
SIWZ	-	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SOO	-	specjalne obszary ochrony siedlisk
SPA 2020	-	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WODR	-	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WORP	-	wstępna ocena ryzyka powodziowego
WSO	-	Wojewódzki System Odpadowy
WSSE	-	Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
WWA	-	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
PDR	-	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
ZPK	-	Zespół Parków Krajobrazowych
ZZR	-	zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
9WWA	-	dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną opracowania dokumentacji pt.: „**Program ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku**” jest ustawa Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2021 r., poz., 1973, z późn. zm.) która mówi, iż „w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska jest zbieżny z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych obejmujących terytorialnie obszar Gminy Mstów.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów został sporządzony w 2002 roku. W 2018 roku został zaktualizowany oraz przyjęty uchwałą nr II/10/2018 Rady Gminy Mstów z dnia 29 listopada 2018 r. w sprawie uchwalenia "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025". Niniejszy „Program...” jest trzecim tego typu dokumentem i obejmuje lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2373, z późn. zm.) stanowią, iż po uzgodnieniu braku potrzeby przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny, co ma miejsce w tym przypadku.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacji i wdrażania. W związku z tym w trakcie procedur opracowania „**Programu...**” Gmina Mstów zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2373, z późn. zm.). Po pozytywnym zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu Częstochowskiego „**Program ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku**” zostanie przyjęty uchwałą Rady Gminy Mstów do realizacji.

Z wykonania „**Programu...**” Wójt Gminy Mstów powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Gminy oraz przekazać do wiadomości do organu wykonawczego Powiatu Częstochowskiego.

Realizacja „**Programu...**” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„**Program ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku**” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tj.: Dz. U. z 2021 r., poz., 1973, z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o aktualne dokumenty strategiczne.

Przytoczone wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne Gminy Mstów oraz zadania monitorowane.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z Urzędu Gminy Mstów, Starostwa Powiatowego w Częstochowie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie gminy w tym między innymi Zarządów Dróg, Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Nadleśnictwa Złoty Potok, Wód Polskich, a także większych podmiotów gospodarczych. Dane te były na bieżąco konsultowane i uzupełniane w Urzędzie Gminy,
- ocena realizacji dotychczasowego **Programu ochrony środowiska,**

- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze gminy. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2021 r., a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych wykorzystano stan na dzień 31.12.2020 r.,
- analizy dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z aktualnymi dokumentami wyższych szczebli, danymi WPF oraz innymi dokumentami planistycznymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Mstów oraz instytucje, od których pozyskano niezbędne dane i informacje.
- określenie realizacji **Programu** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania.
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji **Programu** co 2 lata, w trakcie opracowywania Raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Polityce ekologicznej Państwa 2030” niniejszy dokument zawiera kierunki interwencji nazwane zgodnie z Polityką. Niemniej jednak odnosząc się do poprzedniego Programu niezbędne było w niektórych miejscach zastosowanie nazewnictwa z poprzedniego Programu ochrony środowiska dla Gminy Mstów ze względu na konieczność porównania stanu środowiska. Dlatego poniżej wskazano podwójne nazewnictwo kierunków interwencji.

Tabela 1 Relacja kierunków interwencji określonych w POŚ dla woj. śląskiego oraz w Polityce ekologicznej państwa 2030

Kierunki interwencji - zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa 2030	Kierunki interwencji - zgodnie z Programem Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024
Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Ochrony klimatu i jakości powietrza
Zrównoważone gospodarowanie wodami w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Gospodarowania wodami Gospodarka wodno – ściekowa
Ochrona powierzchni ziemi w tym gleb	Gleby i tereny rolnicze
Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego jądrowego i ochrony radiologicznej	Przeciwdziałanie poważnym awariom
Zarządzenie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Zasobów przyrodniczych w tym leśnych
Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	
Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Gospodarki odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
Zarządzanie zasobami geologicznymi	Zasoby geologiczne, tereny przemysłowe i zdegradowane
Edukacja ekologiczna Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Adaptacja do zmian klimatu	Zagadnienia horyzontalne (ujęto adaptacje do zmian klimatu, edukację oraz monitoring i kontrole)
Brak w Polityce Ekologicznej Państwa 2030	Pola elektromagnetyczne Hałas

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

W związku z tym uznaje się, że kierunki interwencji w Programie odpowiadają i są spójne z kierunkami Polityki ekologicznej państwa 2030.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie gminy, powiatu oraz na poziomie wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego.

Podczas tworzenia „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele „Programu ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku”
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.

	użytkownikom systemu transportowego.	
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<p>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</p> <p>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych, • Aktywne gospodarstwo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • Rozwój obszarów wiejskich.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	<p>Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).</p>	<p>Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1).</p> <p>Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2).</p> <p>Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3).</p> <p>Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4).</p> <p>Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1).</p> <p>Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2).</p> <p>Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3).</p> <p>Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4).</p> <p>Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5).</p> <p>Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1).</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2).</p> <p>Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1).</p> <p>Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).</p>
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku		<p>Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</p> <p>Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p>
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	<p>Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,</p> <p>Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022	<p>Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego</p> <p>Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa</p>	<p>Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,</p> <p>Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,</p> <p>Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,	<p>Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,</p> <p>Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,</p>

	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	<p>Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymanywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,</p> <p>Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza, 2. Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza, 3. Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi, 4. Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza, 5. Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza, 6. Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2.
Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022	<p>Cel 1 - Zmniejszenie ilości powstających odpadów, zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi,</p> <p>Cel 2 - osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia ogólnej masy odpadów komunalnych w wysokości 50% do 2025 r.,</p> <p>Cel 3 - zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie ilości powstających odpadów; 2. Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji; 3. Doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. 4. Zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie); 5. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.; 6. Zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych;

		<ol style="list-style-type: none"> 7. Zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia; 8. Zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych; 9. Utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi; 10. Monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12); 11. Zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o ciepłe spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.
<p>Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)</p>	<p>Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska</p> <p>Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich</p> <p>Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu</p> <p>Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu</p> <p>Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p> <p>Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p>	<p>Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,</p> <p>Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,</p> <p>Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.</p>
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
<p>Program Ochrony Powietrza dla Województwa śląskiego</p>	<p>Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW - działanie wskazane w harmonogramie; • Zaplanowanie mechanizmów wsparcia nastawionych na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości); • Wprowadzenie w województwie śląskim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym; • Zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych; • Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego; • Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza; • Prowadzenie edukacji ekologicznej - działanie wskazane w harmonogramie;

		<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań kontrolnych - działanie wskazane w harmonogramie; • Realizacja uchwały nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzania na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.
<p>Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030+"</p>	<p>Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej</p> <p>Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</p> <p>Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni</p> <p>Cel strategiczny D Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym</p>	<p>A.1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>A.2. Innowacyjna gospodarka</p> <p>A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość</p> <p>B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych</p> <p>B.2. Aktywny mieszkaniec</p> <p>B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki</p> <p>C.1. Wysoka jakość środowiska</p> <p>C.2. Efektywna infrastruktura</p> <p>C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu</p> <p>D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny</p> <p>D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu</p> <p>D.3. Nowoczesna administracja publiczna</p>
<p>Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024</p>	<p>Cel Powietrze atmosferyczne,</p> <p>Cel Zasoby wodne,</p> <p>Cel Gospodarka odpadami,</p> <p>Cel Ochrona przyrody,</p> <p>Cel Zasoby surowców naturalnych,</p> <p>Cel Tereny przemysłowe,</p> <p>Cel Hałas,</p> <p>Cel Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące,</p> <p>Cel Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym,</p> <p>Cel Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, • Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami, • System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, • Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, • Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, • Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, • Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, • Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, • Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, • Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, • Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

<p style="text-align: center;">Program ochrony środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027</p>	<p>Ochrona powietrza i klimatu Ochrona przed hałasem Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym Gospodarowanie wodami, Gospodarka wodno ściekowa Gospodarowanie zasobami geologicznymi, Ochrona gleb Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów Ochrona przyrody i krajobrazu Zapobieganie poważnym awariom</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze powiatu częstochowskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, 2. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami 3. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska 4. Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach 5. System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód 6. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż 7. Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego 8. Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi 9. Racjonalna gospodarka odpadami 10. Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne 11. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu 12. Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych 13. Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska 14. Edukacja społeczeństwa w zakresie świadomości ekologicznej i zarządzania środowiskowego
---	--	--

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli wraz z ich aktualizacją 2017 i 2020

3. Ogólna charakterystyka Gminy Mstów

Gmina Mstów położona jest w północnej części województwa śląskiego, w północno-wschodniej części powiatu częstochowskiego. Jest to gmina wiejska. Składa się z 22 miejscowości, w tym 18 sołectw:

- Brzyszków,
- Cegielnia,
- Jaskrów,
- Jaźwiny,
- Kłobukowice (z Łuszczynem),
- Kobyłczyce,
- Krasice,
- Kuchary,
- Kuśmierki,
- Latosówka,
- Małusy Małe,
- Małusy Wielkie,
- Mokrzesz (z Pniakami Mokrzeskimi),
- Mstów,
- Siedlec (z Gąszczykiem),
- Srocko,
- Wancierzów (z Rajsko),

- Zawada.

Siedzibą Gminy jest miejscowość Mstów.

Gmina Mstów graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- od wschodu z gminą Dąbrowa Zielona i gmina Przyrów należącymi do powiatu częstochowskiego,
- od zachodu z Częstochową - miastem na prawach powiatu,
- od południa z gminą Olsztyn także należąca do powiatu częstochowskiego,
- od północy z gminami Rędziny i Kłomnice należącymi do powiatu częstochowskiego.

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Mstów na tle powiatu częstochowskiego

Źródło: www.gminy.pl

Gmina Mstów zajmuje obszar 11 984 ha. Cały obszar gminy ma charakter wiejski, typowo rolniczy. Znaczny obszar zajmują użytki rolne – 77,6% oraz użytki leśne – 15,7%.

Rolnictwo z uwagi na średnio urodzajną glebę i duże rozdrobnienie gruntów nie stanowi głównego źródła utrzymania mieszkańców. Na terenie gminy dominują uprawy zbóż, rzepaku, ziemniaków oraz kukurydzy.

Lasy stanowią 15,7% ogólnej powierzchni gminy. Są to lasy państwowe, prywatne oraz gminne, nad którymi nadzór sprawuje Nadleśnictwo Złoty Potok. Większe kompleksy leśne znajdują się w północno-wschodniej części gminy, w obrębie wsi Kuchary oraz Pniaki Mokrzeskie a także na południowym zachodzie – w miejscowości Srocko. Wśród występujących drzewostanów gatunkiem dominującym jest sosna. Pozostałymi gatunkami podstawowymi dla terenu gminy są: brzoza, grab, lipa, klon i dąb.

Gmina Mstów położona jest na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej na terenie Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, w dorzeczu Pilicy i Warty. Jest to teren bogaty w zasoby przyrodnicze. Lokalne zabytki stanowią cenny element historii i kultury.

Gmina Mstów leży w centralnej i północnej części Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. Charakterystycznym elementem krajobrazu Wyżyny Częstochowskiej są wzgórza wapienne, często ukształtowane w postaci malowniczych skalic, kop, iglic, kominów i grzebieni skalnych. Około 60% obszaru gminy należy do Jurajskiego Parku Krajobrazowego, bądź stanowi jego bezpośrednią otulinę.

Według danych na dzień 31 grudnia 2021 r. gminę zamieszkuje 10 831 osoby, z czego 5 279 to mężczyźni (48,74%), a 5 552 to kobiety (51,26%). Zarejestrowano 122 zameldowania na pobyt stały oraz 75 wymeldowań. W 2020 roku zmarło 131 osób, zaś urodziło się 82. Przyrost naturalny w 2021 roku wyniósł -49.

64,52% mieszkańców Gminy Mstów jest w wieku produkcyjnym, 15,08% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,40% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W 2021 roku zarejestrowano 65 nowych przedsiębiorców - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, oraz wyrejestrowano 41 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą jako osoby fizyczne.

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania

W tabeli poniżej przedstawiono Wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza.

Tabela 3 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze Gminy Mstów związana z realizacją kierunków działań naprawczych			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Aktualizacja "Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Mstów" oraz „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Mstów”	Gmina Mstów W latach 2019-2021 zadanie nie było realizowane.	-
2.	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Mstów	<p>Gmina Mstów</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2019 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> wybudowano oświetlenie przestrzeni publicznej w ciągu Placu Mickiewicza w Mstowie (6 lamp oświetleniowych), wykonano odcinki oświetlenia ulicznego w miejscowościach: Mstów, Wancerzów oraz Krasice, zamontowano dodatkowe lampy na istniejących słupach w ramach funduszu sołeckiego m.in. w miejscowościach: Siedlec, Mstów, Zawada, Chmielarze Krasickie, Trzaska, ustawiono lampę hybrydową na terenie rekreacyjnym w miejscowości Cegielnia, wykonano modernizację oświetlenia przy Klasztorze w Mstowie. Zakres prac obejmował m.in. wymianę źródeł ciepła w oprawach oraz wymianę uszkodzonych układów zapłonowych, wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową na dobudowę oświetlenia ulicznego w ul. Gminnej w Wancerzowie. <p>Na modernizację oświetlenia ulicznego na terenie gminy wydatkowano w 2019 roku 841 764,35 zł .</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2020 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> zrealizowano dobudowy oświetlenia ulicznego w ramach funduszu sołeckiego w: Mstowie, Krasicach, Wancerzowie, Łuszczynie, Mokreszy, Siedlcu, Jaskrowie i Kucharach, wykonano prace na odcinku oświetlenia ulicznego w ul. Brzozowej w Wancerzowie oraz ul. Leśnej w Cegielni, przygotowano projekty dobudowy oświetlenia w miejscowościach: Kuchary, Małusy Wielkie i Gąszczyk, wykonano oświetlenie skweru przy ZSP w Jaskrowie – zakup i montaż 8 lamp parkowych z oprawami LED, opracowano dokumentacje projektowe na: budowę oświetlenia ulicznego na ul. Polnej w Kucharach oraz w miejscowości Małusy Małe. <p>W ramach realizacji zadania w 2021 roku wykonano dokumentacje projektowo-kosztorysowe na dobudowę oświetlenia ulicznego dla odcinków: Brzyszków ul. Olsztyńska, Zawada ul. Górna, Kłobukowice, Rajsko, Jaskrów ul. Chabrowa. Dobudowano oświetlenie przejścia dla pieszych w miejscowości Gąszczyk (przy</p>	25 odcinków oświetlenia ulicznego w latach 2019-2021

		<p>drodze powiatowej 1037S, w obrębie skrzyżowania z ulicą Malowniczą).</p> <p>Na podstawie wniosków mieszkańców, sołtysów oraz radnych w 2021 r. zostały również wykonane następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobudowa oświetlenia ulicznego w Małusach Wielkich, przy drodze powiatowej 1040S, na odcinku ok. 140m (oraz zabudowa dwóch lamp wolnostojących z zasilaniem hybrydowym, zlokalizowanych przy skrzyżowaniu dróg powiatowych 1040S i 1041S), • oświetlenie przestrzeni publicznej przy zbiorniku wodnym i boisku sportowym w Brzyszowie, ul. Szkolna, • dobudowa oświetlenia parkingu i terenu rekreacyjnego przy Urzędzie Gminy w Mstowie, • dobudowa oświetlenia ulicznego w Kucharach (ul. Polna) i w Małusach Małych, • oświetlenie terenu placu zabaw i boiska przy Szkole Podstawowej w Krasicach. 	
3.	<p>Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (SP w Mstowie, SP w Małusach Wielkich)</p>	<p>Gmina Mstów</p> <p>W 2019 roku przystąpiono do realizacji zadania „Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej ZSP w Małusach Wielkich i budynku SP w Mstowie na terenie Gminy Mstów, w tym budowa instalacji fotowoltaicznych o mocach 5 kW oraz 30 kW“.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmował:</p> <p>Obiekt Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Małusach Wielkich (m.in):</p> <ul style="list-style-type: none"> • docieplenie ścian zewnętrznych, ścian piwnic dachu, stropodachu, • wymiana okien i drzwi zewnętrznych, • modernizacja systemu c.o. i instalacji c.o., w tym montaż nowych grzejników, • nowy kocioł grzewczy na pellet o mocy 75 kW, • montaż paneli fotowoltaicznych do podgrzewania c.w.u. oraz zaspokojenia pozostałych potrzeb w zakresie energii elektrycznej. <p>Obiekt Szkoły Podstawowej w Mstowie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja instalacji c.o. (w tym montaż nowych grzejników), • nowy kocioł grzewczy gazowy kondensacyjny o mocy 400 kWm • dodatkowo zostały zamontowane dwie powietrzne pompy ciepła o mocy 57 kW każda oraz trzecia pompa o mocy 13 kW. Ciepło jest magazynowane w zasobniku buforowym, • montaż paneli fotowoltaicznych do podgrzewania c.w.u. oraz zaspokojenia pozostałych potrzeb w zakresie energii elektrycznej. <p>Całkowity koszt zadania wyniósł 3 212 060,00 zł, w tym dofinansowanie z RPOWŚ na lata 2014-2020 w kwocie 2 125 000,00 zł.</p> <p>Ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w I półroczu 2019 roku opracowano dokumentację aplikacyjną i studium wykonalności projektu „Montaż odnawialnych źródeł energii na potrzeby Ośrodka Zdrowia w Mstowie przy ul. Wolności“. Wniosek otrzymał pozytywną ocenę w konkursie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego i został wybrany do dofinansowania. Zadanie będzie realizowane w 2020 roku, • wykonano termomodernizację remizy OSP Małusy Małe. Zakres prac obejmował m.in. wykonanie podbitki 	<p>termomodernizacja 7 budynków użyteczności publicznej</p>

		<p>dachowej oraz oklejenie ścian płytami styropianowymi i nałożenie wyprawy tynkarskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowano dokumentację na termomodernizację budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Zawadzie <p>W 2020 roku zrealizowano zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • montaż odnawialnych źródeł energii na potrzeby Ośrodka Zdrowia w Mstowie przy ul. Wolności. Zakres robót obejmował m.in. montaż sprężarkowej pompy ciepła typu powietrze/woda o mocy nominalnej ok. 50 kW, wykonanie instalacji fotowoltaicznej o mocy 49,6 kW (składającej się z 33 paneli fotowoltaicznych) oraz wykonanie instalacji gazowej z montażem kotła gazowego kondensacyjnego z zamkniętą komorą spalania o mocy 55 kW. Całkowity koszt zadania to 545 000,00 zł, z czego 388 106,74 zł pozyskano z RPOWŚ na lata 2014-2020, • termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Zawadzie – realizowano dokumentację projektową oraz przeprowadzono postępowanie przetargowe na realizację zadania. Złożono wnioski o dofinansowanie zadania ze środków Urzędu Marszałkowskiego w ramach RPO WSL. Zakres inwestycji obejmuje m.in.: termomodernizację ścian i dachu, remont kotłowni oraz zamontowanie instalacji fotowoltaicznej i pompy ciepła. Termin zakończenia zadania zaplanowano na II półrocze 2021 roku. • opracowano dokumentację termomodernizacji SP w Krasicach. <p>W 2021 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • montaż odnawialnych źródeł energii na budynku Ośrodka Zdrowia w Mstowie – Realizacja zakresu rzeczowego przedsięwzięcia zakończona została w roku 2020. W roku 2021 zakupiono i zamontowano tablicę informacyjną, dotycząca projektu, • w ramach zadania Przebudowa nawierzchni targowiska w Cegielni wraz z odwodnieniem i instalacją fotowoltaiczną” zamontowano instalację fotowoltaiczną zasilającą budynek socjalny, • termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Zawadzie - W ramach inwestycji wykonano kompleksową termomodernizację budynku oraz przeprowadzono remont kotłowni. Zainstalowana została pompa ciepła oraz instalacja fotowoltaiczna. Zakres prac objął też m.in. wymianę części stolarki okiennej, modernizację instalacji centralnego ogrzewania, montaż rynien i rur spustowych, drenażu opaskowego, remont schodów zewnętrznych i pochylni dla osób niepełnosprawnych. Koszt: 872 070,00 zł, w tym 489 932,57 zł. Zadanie zakończono, • termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Krasicach. Zakres prac obejmował m.in.: docieplenie ścian i remont dachu budynku, remont kominów i ław kominarskich oraz modernizację instalacji c.o. oraz modernizację kotłowni, • zamontowanie fotowoltaiki na budynku OSP w Mokrzeszy - zamontowano instalację fotowoltaiczną o mocy 3,78 kW. Zakres robót obejmował montaż 12 modułów PV (o mocy 315W) oraz inwertera trójfazowego (o mocy max. 3600W). Zadanie zostało sfinansowane w ramach funduszu sołeckiego sołectwa Mokrzesz. 	
4.	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<p>WFOŚiGW w Katowicach</p> <p>W latach 2019-2021 z dofinansowania w ramach programu Czyste Powietrze skorzystało 196 właścicieli nieruchomości położonych na</p>	<p>nowe źródła ciepła:</p> <p>129 kotłów gazowych,</p>

		<p>terenie Gminy Mstów. W ramach dofinansowania zakupiono i zamontowano nowe ekologiczne źródła ciepła:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 129 kotłów gazowych, • 27 kotłów na węgiel, • 5 kotłów na pellet drzewny, • 3 kotłów na biomasę, • 18 pomp ciepła, • 18 mikroinstalacji fotowoltaicznych, • 10 wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła, <p>oraz dokonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 49 dociepleń przegród budowlanych, • 43 zakupów i wymiany stolarki zewnętrznej drzwi i okien. <p>Na powyższe przedsięwzięcia wydatkowano kwotę 6 160 556,59 zł, w tym 2 812 781,46 zł z dofinansowania z WFOŚiGW z Katowic.</p> <p>Mieszkańcy Gminy</p> <p>Mieszkańcy Gminy Mstów mogli w 2020 roku skorzystać w uchwalonego przez Radę Gminy programu dotacji na wymianę starych, wadliwych systemów grzewczych. W ramach ogłoszonych naborów udzielono 34 dotacje dla osób fizycznych. Kwota dofinansowania wynosiła 50% kosztów poniesionych przez wnioskodawcę na zakup nowego źródła ciepła jednak nie więcej niż 4 000,00 zł. W 2020 roku dokonano wymiany 34 źródeł ciepła starego typu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19 instalacji gazowych, • 14 instalacji zasilanych ekogroszkiem, • 1 instalację elektryczną. <p>Ogólna kwota dofinansowania z budżetu gminy w 2020 roku wyniosła 131 850,00 zł.</p> <p>W 2021 roku w ramach ogłoszonego naboru udzielono 23 dotacji dla osób fizycznych. Kwota dofinansowania wynosiła, podobnie jak w 2020 roku – 50% kosztów poniesionych przez Wnioskodawcę na zakup nowego źródła ciepła, nie więcej niż 4 000,00 zł. Dokonano wymiany 23 źródeł ciepła starego typu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20 instalacji gazowych, • 1 instalację zasilaną ekogroszkiem, • 2 instalacje elektryczne (pompy ciepła). <p>Ogólna kwota dofinansowania wyniosła 78 840,27 zł.</p>	<p>27 kotłów na węgiel, 5 kotłów na pellet drzewny, 3 kotłów na biomasę, 18 pomp ciepła, 18 mikroinstalacji fotowoltaicznych, 10 wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła oraz: 39 instalacji gazowych, 15 instalacji zasilanych ekogroszkiem, 3 instalacje elektryczne</p>
5.	Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	<p>Gmina Mstów</p> <p>Podmiot realizujący dostawy energii do budynków użyteczności publicznej składa corocznie do Urzędu Gminy Mstów informację o zużytych nośnikach energii, celem wykonania sprawozdania za gospodarze korzystanie ze środowiska oraz sprawozdania do KOBIZE.</p>	-
6.	Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	<p>WIOŚ w Katowicach</p> <p>Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska (RWMS) w Katowicach każdego dnia roboczego przekazuje do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego (WCZK) informacje o jakości powietrza za minioną dobę oraz krótkoterminową prognozę zanieczyszczeń powietrza przygotowaną na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy. Informacja ta jest przekazywana drogą mailową przez RWMS do WCZA a także m.in. do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego.</p> <p>W przypadku wystąpienia ryzyka przekroczenia/ przekroczenia poziomów informowania lub poziomów alarmowych dla niektórych substancji w powietrzu wysyłane jest powiadomienie, w którym podawana jest informacja o grupie osób najbardziej narażonych na zanieczyszczenie powietrza oraz o działaniach jakie należy podjąć</p>	

		<p>w celu ograniczenia negatywnych skutków ponadnormatywnych stężeń.</p> <p>RWMS w Katowicach zamieszcza informacje i powiadomienia na stronie http://powietrze.gios.gov.pl/pjg/rwms/12/0. WCZK zamieszcza przedmiotowe komunikaty na swojej stronie internetowej oraz przekazuje do szerokiego grona odbiorców, w tym do: Powiatowych Centrów Zarządzania Kryzysowego, środków masowego przekazu oraz poprzez sms-owy system informowania w ramach Regionalnego Systemu Ostrzegania (RSO). Informacje o możliwości pozyskania aplikacji RSO w celu otrzymywania komunikatów na telefonie WCZL wysłało do wszystkich gmin w lutym 2015 roku oraz w styczniu 2016 roku. Informacja i powiadomienia obejmują obszar całego województwa śląskiego, również gminy na terenie których nie ma stacji pomiarowych, ze względu na ustalenie dla poszczególnych obszarów województwa stacji reprezentatywnych. Na terenie gminy Mstów na chwilę obecną nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej jakości powietrza. Stacją reprezentatywną dla gminy Mstów jest stacja jakości powietrza Złoty Potok, Leśniczówka Kamienna Góra.</p> <p>Ponadto Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach Departamentu Monitoringu Środowiska GIOŚ corocznie do 30 kwietnia przygotowuje ocenę jakości powietrza w województwie śląskim za rok poprzedni, w oparciu o wyniki ze stanowisk pomiarowych i wyniki modelowania. Roczne oceny jakości powietrza w województwie śląskim są udostępniane na stronie http://powietrze.gios.gov.pl/.</p>	
7.	Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	<p>WIOŚ Delegatura w Częstochowie</p> <p>WIOŚ w Katowicach – Delegatura w Częstochowie w latach 2019-2021 przeprowadziła na terenie Gminy Mstów łącznie 11 kontroli. Żadna z nich nie dotyczyła zagadnień z zakresu ochrony powietrza.</p>	brak kontroli
8.	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	<p>ZDW w Katowicach</p> <p>W latach 2019-2021 ZDW w Katowicach we współpracy z Gminą Mstów zrealizował następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawa odwodnienia korpusu drogowego DW 786 na odcinku od mostu do skrzyżowania z DG w m. Mstów, przebudowa łuku DW 786 w m. Mstów; koszt: 4 381 892,64 zł, projekt wraz z wykonaniem korekty geometrii skrzyżowania DW 786 z drogą gminną ul. Starowiejską w Jaskrowie; koszt: 497 781,00 zł. <p>PZD w Częstochowie</p> <p>W latach 2019-2021 na terenie gminy zrealizowano następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> remont pobocza w ciągu drogi powiatowej nr 1028 S w m. Kłobukowice; koszt: 107 274,45 zł, budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1040 S w m. Kobyłczyce etap II; koszt: 420 792,22 zł, przebudowa drogi powiatowej nr 1060 S na odc. DK-91 w m. Rudniki do DW 786 w m. Wancerzów, gmina Rędziny i Mstów; koszt: 7 992 565,28 zł, budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1040 S w m. Kobyłczyce; koszt: 698 803,12 zł, budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1077 S odc. Wancerzów – Kuchary etap II; koszt: 512 123,59 zł, przebudowa drogi powiatowej nr 1037 S na odc. Siedlec - Srocko; koszt: 3 935 999,99 zł, przebudowa drogi powiatowej nr 1060 S na odcinku od DK 91 w m. Rudniki do DW 786 w m. Wancerzów, gm. Rędziny i Mstów; koszt: 7 992 565,28 zł, w tym 	<p>budowa/ modernizacja/ przebudowa: 3 odcinków dróg wojewódzkich 9 odcinków dróg powiatowych 26 odcinków dróg gminnych</p>

		<p>dofinansowanie z Gminy Mstów w wysokości 529 193,25 zł,</p> <ul style="list-style-type: none"> • remont odcinka drogi powiatowej 1040S: Brzyszków - Małusy Małe, • remont drogi powiatowej 1028S pomiędzy Wancerzowem a Kłobukowicami, w ulicy Gminnej. <p>Gmina Mstów</p> <p>W latach 2019-2021 zrealizowano następujące inwestycje:</p> <p>W 2019 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa drogi w ul. Starowiejskiej w Jaskowie, etap II – zadanie zrealizowano na odcinku o długości 1 121,2 mb wraz z odwodnieniem drogi do studni chłonnych oraz kanałem deszczowym (na długości ok. 569 m). Koszt całkowity: 1 915 882,38 (w tym dofinansowanie z PROW w wysokości 1 915 474,48 zł), • przebudowa ul. Pogodnej w Wancerzowie na odcinku 350 mb; koszt: 294 299,12 zł, • wykonanie nakładek asfaltobetonowych na drogach gminnych w: Mstowie, Krasicach, Siedlcu, Zawadzie oraz Kobyłczycach. Zadanie objęło następujące odcinki: 600 mb ul. Strażackiej w Krasicach etap II, 700 mb ul. Słonecznej w Siedlcu, 150 mb ul. Sportowej w Mstowie, 250 mb drogi gminnej w Zawadzie oraz 250 mb drogi gminnej w Kobyłczycach, • remont ul. Strażackiej w Kucharach na odcinku o łącznej długości ok. 442,65 mb, • remonty cząstkowe dróg na 1 064 m² nawierzchni bitumicznej na drogach w miejscowościach: Małusy Małe, Wancerzów, Mstów, Łuszczyn, Jaskrów, Latosowska, Kuchary, Mokrzysz, Krasice, Kobyłczyce, Srocko, Gąszczyk oraz Zawada, • opracowanie dokumentacji na przebudowę ul. Kwiatowej w Wancerzowie, • opracowanie dokumentacji na budowę chodnika dla pieszych przy drodze gminnej w Małusach Małych, • opracowanie dokumentacji na Program Funkcjonalno-Użytkowy na przebudowę drogi w ul. Ośmiu Błogosławieństw w Siedlcu. <p>W 2020 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa drogi w ul. Ośmiu Błogosławieństw w Siedlcu na odcinku 364 mb. Zakres prac obejmował m.in. przebudowę jezdni, budowę ścieżki rowerowej, odwodnienie pasa drogowego oraz wykonanie utwardzonych poboczy; koszt: 675 875,00 zł, w tym 371 731,25 zł to dofinansowanie w ramach FDS, • przebudowa drogi transportu rolnego w Małusach Małych na odcinku 883 mb; koszt: 345 000,08 zł, w tym 207 000,00 zł z dofinansowania z Województwa Śląskiego, • przebudowa ul. Brzozowej w Wancerzowie o łącznej długości 462,95 mb; koszt: 332 002,56 zł, w tym dofinansowanie z RFIL w wysokości 218 828,50 zł, • przebudowa drogi łączącej ul. Kopernika z ul. M. Skłodowskiej-Curie w Mstowie na odcinku o łącznej długości ok. 315,70 mb; koszt: 145 039,26 zł, • wykonanie remontu nakładek asfaltowych na drogach gminnych w: Mstowie, Małusach Małych. Srocko, Brzyszkowie oraz Małusach Wielkich; koszt: 399 995,00 zł, • remonty cząstkowe nawierzchni bitumicznych dróg metodą natryskową w: Kucharach, Gąszczyku, Srocko, Zawadzie, Małusach Małych, Krasicach, Mokrzyszy i Mstowie; koszt: 49 367,62 zł, • wykonanie remontu nawierzchni dróg tłuczniowych kruszywem z żużla hutniczego w: Mokrzyszy, Jaskrowie, 	
--	--	--	--

		<p>Wancerzowie, Zawadzie, Cegielni, Gąszczyku, Siedlcu, Srocku, Latosówce, Małusach Małych, Krasicach, Kucharach, Mstowie, Małusach Wielkich i Brzyszwowie; koszt: 39 197,00 zł ,</p> <ul style="list-style-type: none"> • utwardzenie drogi transportu rolnego w Mstowie w kierunku Małus Wielkich na odcinku ok. 170 mb, • opracowano dokumentację na przebudowę drogi w ul. Kamiennej w Mstowie w procedurze ZRID (etap I koncepcja), • opracowano dokumentację przebudowy drogi gminnej w Srocku w procedurze ZRID o długości ok. 1 km drogi wraz z odwodnieniem, chodnikami dla pieszych oraz kanałem technologicznym, • opracowano dokumentację budowy dróg osiedlowych w Wancerzowie (ul. Modrzewiowa, Sosnowa, Klonowa, Dębowa) w procedurze ZRID, etap I koncepcja, podziały, • opracowano uproszczoną dokumentację projektową na remont drogi w ul. Krótkiej w Krasicach, • opracowano dokumentację przebudowy dróg transportu rolnego w miejscowościach Mstów i Małusy Wielkie. <p>W 2021 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowę drogi transportu rolnego w Małusach Wielkich – w ramach zadania wykonano odcinek 990 mb drogi o nawierzchni bitumicznej (o zmiennej szerokości), wraz z poboczami utwardzonymi kruszywem kamiennym. Wartość inwestycji wyniosła 470 937,26 zł, • przebudowa dróg dojazdowych ul. Modrzewiowa, ul. Sosnowa i ul. Klonowa w miejscowości Wancerzów, gm. Mstów – złożono wnioski o dofinansowanie z Programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, z przeznaczeniem na realizację inwestycji, otrzymał wstępną promesę inwestycyjną na dofinansowanie, w wysokości 3 040 000,00 zł. Przewidywana wartość inwestycji wynosi 3 200 000,00 zł. Realizację inwestycji zaplanowano na 2022 r., • przebudowa drogi gminnej łączącej miejscowości Kłobukowice i Kuchary – inwestycja otrzymała wstępną promesę inwestycyjną na dofinansowanie zadania, w wysokości 5 367 500,00 zł. Przewidywana wartość inwestycji to 5 650 000,00 zł. Realizacja inwestycja zaplanowana jest w 2022 r., • przebudowa ul. Kwiatowej w Wancerzowie - w ramach inwestycji wykonano nawierzchnię z kostki brukowej (wraz z odwodnieniem oraz włączeniem do drogi wojewódzkiej DW786) na odcinku ok. 500 metrów. Całkowity koszt: 50 493,51 zł, • budowa chodnika przy drodze gminnej w miejscowości Małusy Małe – I etap – koszt: 345 517,77 zł, • remont ulicy Krótkiej w Krasicach – zakres prac obejmował przebudowę nawierzchni drogi (wraz z poboczami) oraz remont istniejącego odwodnienia liniowego na odcinku 672,8 mb; koszt: 277 433,66 zł, • w ramach remontu nawierzchni bitumicznych zostały wykonane nowe nakładki asfaltobetonowe na 5 183 m² dróg gminnych oraz 5 985 m² poboczy z kruszywa łamanego, • wykonanie remontu cząstkowego nawierzchni bitumicznych dróg metodą natryskową (o powierzchni 1 765 m²) w: Mstowie, Małusach Małych, Kucharach, Srocku, Zawadzie, Krasicach, Mokrzszy, Gąszczyku. Wartość zadania: 49 957,31 zł • wykonanie remontu nawierzchni dróg tłuczniowych kruszywem z żużla hutniczego, w ilości 1 152,78 ton, w: Jaskrowie, Wancerzowie, Mokrzszy, Siedlcu, Zawadzie, Cegielni, Gąszczyku, Srocku, Małusach Małych, 	
--	--	--	--

		<p>Małusach Wielkich, Krasicach, Kucharach, Mstowie, Latosówce i Brzyszwowie. Wartość zadania – 38 283,83 zł,</p> <ul style="list-style-type: none"> • korytowanie i utwardzenie drogi gminnej nr 140/1, 140/2 w Jażwinach, • utwardzenie na odcinku 850 m drogi wewnętrznej nr 193 w Kucharach, • opracowanie dokumentacji na: przebudowę ul. Pszczelej w Jaskrowie, budowę chodnika w ul. Cmentarnej w Krasicach, przebudowę drogi rowerowej od skrzyżowania DP 1007S z DP 1037S w Srocku do granicy gminy Olsztyn, zagospodarowanie terenu na działce 457/5 w Srocku. 	
--	--	---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy. Część wskaźników została zaczerpnięta z Programu Ochrony Środowiska Gminy Mstów z 2018 roku, a część z Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

Tabela 4 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powietrza

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021
1	Stężenie średnioroczne NO ₂ [µg/m ³]	17,4 µg/m ³	10,4 µg/m ³
2	Stężenie średnioroczne SO ₂ [µg/m ³]	25,0 µg/m ³	5,0 µg/m ³
3	Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM ₁₀ [µg/m ³]	44,0 µg/m ³	22,5 µg/m ³
4	Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży miasto	Klasa C: pył PM ₁₀ (24-h), pył PM _{2,5} , benzo(a)piren, ozon	Klasa C dotyczy: PM ₁₀ , benzo(a)piren w pyłe PM ₁₀ , pyłu PM _{2,5}

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Mstów, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.1.1. Opis stanu obecnego

4.1.1.1. Jakość powietrza na obszarze gminy Mstów

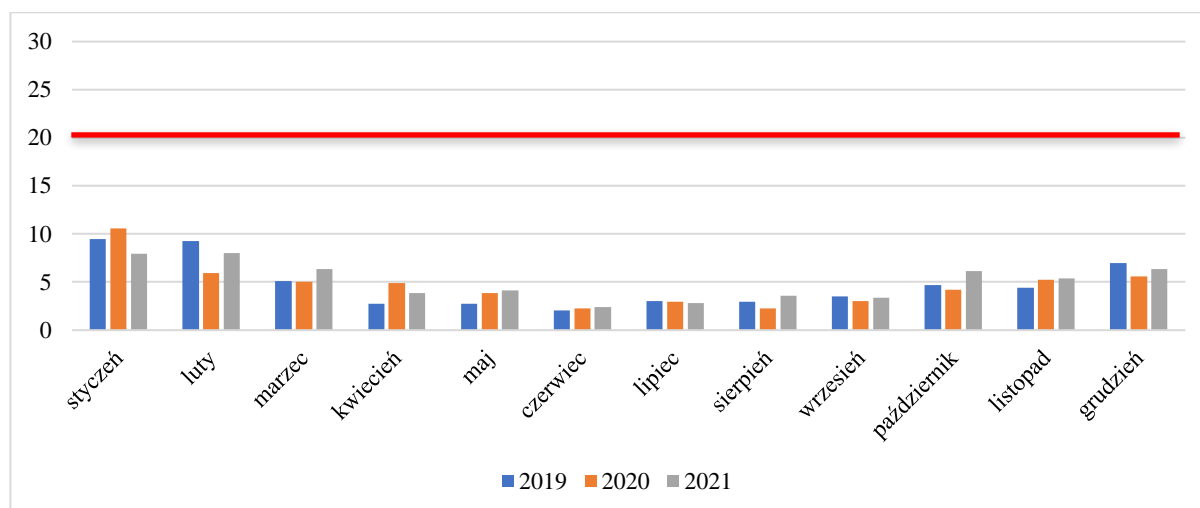
Ocenę jakości powietrza na terenie gminy Mstów przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach tj.: Roczną ocenę jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2021.

Ocena przeprowadzona jest w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

- strefa śląska (obejmująca gminę Mstów),
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się poza terenem gminy Mstów. Najbliżej granic gminy zlokalizowana jest stacja pomiarowa Złoty Potok, Leśniczówka Kamienna Góra, gdzie prowadzone są ciągle automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x), tlenku węgla, ozonu, benzenu oraz pyłu zawieszonego PM₁₀, a także pomiary manualne: wapnia, chlorków, wolnego węgla (EC), rtęci całkowitej, potasu, magnezu, sodu, amonów, azotanów, węgla organicznego (OC) oraz siarczanów w PM_{2,5} oraz pomiary parametrów meteorologicznych.

Poniżej przedstawiono analizę wyników pomiarów jakości powietrza na stacji w Złotym Potoku, uwzględnianej przy ocenie rocznej jakości powietrza dla województwa śląskiego w latach 2019-2021 r.

LEGENDA:

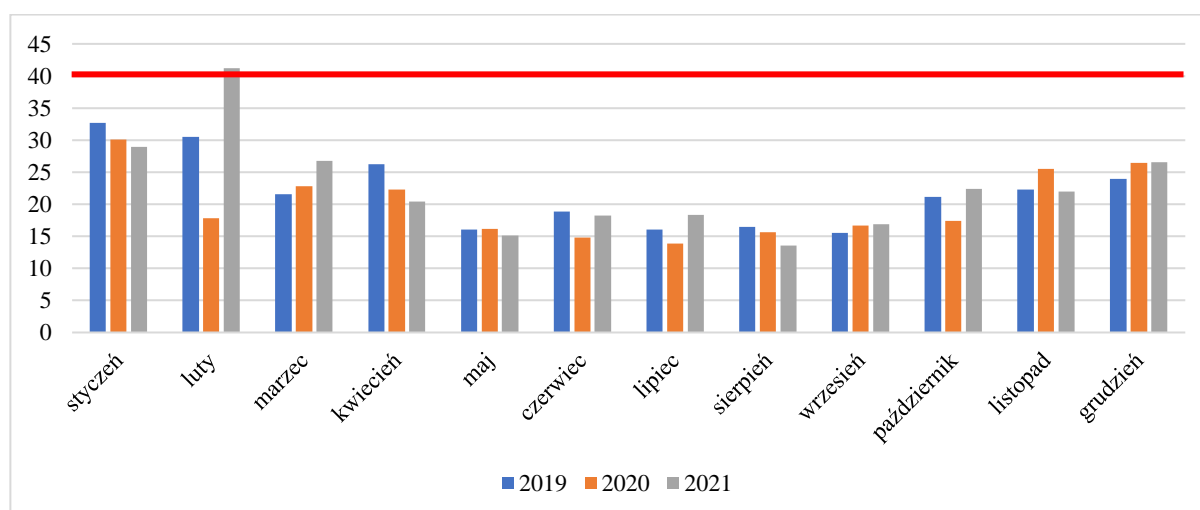
czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 2 Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji Złoty Potok, Leśniczówka Kamienna Góra w latach 2019-2021 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny – Monitoring Powietrza za lata 2019-2021

Maksymalne miesięczne stężenia dwutlenku siarki odnotowano w styczniu 2020 tj. $10,57 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła $4,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2019 roku, $4,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, oraz $5,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku a zatem znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie jakości powietrza w 2021 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki.

Z powodu braku szczegółowych danych nie jest możliwe określenie maksymalnego średniego stężenia tlenków azotu. Natomiast średnia wartość roczna stężenia tlenków azotu wyniosła $9,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2019 roku, $9,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku oraz $10,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku a zatem znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie jakości powietrza w 2021 roku ze względu na stężenia tlenków azotu.

LEGENDA:

czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 3 Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji Złoty Potok, Leśniczówka Kamienna Góra w latach 2019-2021 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny – Monitoring Powietrza za lata 2019-2021

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM10 odnotowano w lutym 2021 tj. 41,22 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnia wartość roczna wyniosła: 21,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2019 roku, 20,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku oraz 22,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku a zatem znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego, tj. 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie jakości powietrza w 2021 roku ze względu na stężenie pyłu PM10.

Według oceny rocznej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego, prowadzonej przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, jakość powietrza w gminie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Stale występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, benzo(a)piren, ozon.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2021 roku określono strefy dla województwa śląskiego, w których doszło do przekroczenia standardów imisyjnych:

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM10 (24h),
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy II, dla których nie istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM2,5 (rok);¹
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – benzo(a)piren B(a)P (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – ozon O₃ (8h),
 - strefa śląska – ozon O₃ (8h) 3lata.
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona roślin):
 - strefa śląska – ozon O₃ – AOT40-R,
 - strefa śląska – ozon O₃ – AOT40-R5.

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ołów-Pb, arsen-As, kadm-Cd, nikiel-Ni standardy imisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) były dotrzymane. W przypadku stref, dla których POP zostały określone, a standardy jakości powietrza są nadal przekraczane, zarząd województwa obowiązany będzie do aktualizacji programu po okresie 3 lat od wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza uwzględniając działania ochronne dla wrażliwych grup ludności.

Na przestrzeni ostatnich lat przeanalizowano uchwalone programy ochrony powietrza, których zadaniem była diagnoza stanu jakości powietrza oraz wskazanie działań naprawczych, skutkujących poprawą lub utrzymaniem jakości powietrza na obszarach wykonywanych pomiarów.

Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr VI/21/12/2020 z dnia 22 czerwca 2020 roku przyjął „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Celem Programu ochrony powietrza jest wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszony PM10 oraz PM2,5, a także poziomów docelowych benzo(a)pirenu, ozonu (tylko strefa śląska) i dwutlenku azotu (tylko w strefie aglomeracja górnośląska), a następnie wskazanie działań naprawczych, które pomogą poprawić jakość powietrza.

Opracowany Program ochrony powietrza składa się z:

- części opisowej, która uwzględnia charakterystykę stref objętych Programem, analizę stanu jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszony PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu, ozonu i dwutlenku azotu, działania naprawcze wraz z możliwymi źródłami ich finansowania oraz plan działań krótkoterminowych,

¹ Poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszony PM2,5 do osiągnięcia do dnia 1 stycznia 2020 r. (faza II).

- części wskazującej obowiązki i ograniczenia związane z realizacją Programu oraz PDK, która określa również sposób monitorowania postępu realizacji POP,
- uzasadnienia zakresu zagadnień określonych i ocenionych przez Zarząd Województwa Śląskiego, w którym zawarte są informacje dotyczące uwarunkowań wynikających z planów zagospodarowania przestrzennego, bilans emisji do powietrza zanieczyszczeń objętych Programem, analiza ekonomiczna możliwych do zastosowania działań i prognoza stanu jakości powietrza po zrealizowaniu działań naprawczych,
- załączników, gdzie opisano przebieg konsultacji społecznych i opiniowania projektu dokumentu oraz zamieszczono mapy.

Do analiz, które były niezbędne w Programie ochrony powietrza wykorzystano dane dla roku 2018, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by za zaangażowane środki finansowe zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Zgodnie z ww. programem całkowita emisja pyłu PM10 i PM 2,5 oraz B(a)P wymagana do zredukowania do roku 2027 na terenie gminy wynosi:

- pył PM10 – 50,28 Mg/rok,
- pył PM2,5 – 49,82 Mg/rok,
- B(a)P – 0,028 Mg/rok.

Efekt rzeczowy dla realizacji działania naprawczego PL2405ZSO w okresie do 2027 roku wynosi:

- wymagana powierzchnia, na której wymagana jest zmiana sposobu ogrzewania – 1 770 m²,
- szacunkowe koszty – 1 011 000,00 zł.

Obowiązki Wójta Gminy Mstów w ramach realizacji Programu ochrony powietrza:

- przedkładanie Marszałkowi Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie,
- prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła,
- przekazywanie informacji i ostrzeżeń związanych z Planem Działań Krótkoterminowych,
- realizacja działań ujętych w planie działań krótkoterminowych, w zależności od ogłoszonego alarmu,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza.

Na terenie Gminy Mstów w zakresie emisji pyłów i gazów jedna firma posiada aktualną decyzję wydaną przez Starostę Częstochowskiego.

4.1.1.1. Emisja z emitorów liniowych

Obszar gminy Mstów obsługuje system dróg publicznych kategorii wojewódzkiej, powiatowej i gminnej oraz sieć dróg wewnętrznych. Przez obszar gminy nie przebiega żadna droga krajowa. Aktualnie długość wszystkich dróg publicznych na terenie gminy Mstów wynosi 154,585 km, w tym:

- droga wojewódzka nr 786 – odcinek o długości 19,2 km oraz klasie G (stan techniczny na niektórych odcinkach jest zadowalający, a na niektórych wykazuje uszkodzenia wymagające naprawy),
- drogi powiatowe – 46,18 km, w tym:
 - 1005 S Rędziny – DW 786 – odcinek o długości 0,901 km,
 - 1007 S DW 786 – Częstochowa (Mirów) – DP 1037 S – odcinek o długości 2,923 km,
 - 1024 S Kłomnice – Rzerzęczyce – Skrzydłów – Mokrzesz – odcinek o długości 4,842 km,
 - 1028 S Mstów – Skrzydłów – Rzeki – Karczewice – odcinek o długości 3,446 km,
 - 1037 S Mstów – Srocko – odcinek o długości 5,74 km,
 - 1038 S Zawada – Małusy Wielkie – odcinek o długości 2,2 km,
 - 1039 S Mokrzesz – Żuraw – Zalesice – odcinek o długości 1,667 km,
 - 1040 S Częstochowa – Brzyszków – Małusy Wlk. – Kobyłczyce – odcinek o długości 12,247 km,

- 1041 S Małusy Wielkie – Żuraw – odcinek o długości 1,125 km,
- 1043 S Brzyszków – Olsztyn – odcinek o długości 1,515 km,
- 1044 S Małusy Wielkie – Turów – Zrębice – odcinek o długości 2,363 km,
- 1060 S Częstochowa – Marianka – Rędzińska – Rudniki – Wancerzów – odcinek o długości 2,277 km,
- 1077 S Rzerzęczyce – Kuchary – Wancerzów – odcinek o długości 4,934 km,
- drogi gminne – o łącznej długości około 89,205 km (drogi mają kategorie L, w znacznej większości są bitumiczne, część jest brukowych i tłuczniowych, stan ogólny – dobry).

Zarządcami dróg, do których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- dróg powiatowych – Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie,
- dróg gminnych – Wójt Gminy Mstów.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regularnie, co 5 lat (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu w perspektywie kolejnych 5, 10 oraz 15 lat.

W roku 2020/2021 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce. Podstawę prawną przeprowadzenia pomiaru stanowiło Zarządzenie nr 12 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 28 marca 2019 r.

Pomiary na terenie Gminy Mstów przeprowadzono na trzech odcinkach drogi wojewódzkiej nr 786:

- Mstów – Zawada o długości 2,634 km z pomiarem w miejscowości Mstów,
- Zawada – Mokrzesz o długości 5,125 km z pomiarem w miejscowości Zawada,
- Mokrzesz – Wola Mokrzeska o długości 5,169 km z pomiarem w miejscowości Jaźwiny.

Na potrzeby opracowania użyto wyników pomiarów średniego dobowego natężenia ruchu na obszarze gminy na odcinku Mstów – Zawada.

Tabela 5 Średnie dobowe natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 786 w rejonie gminy Mstów w 2020/2021 roku

Droga wojewódzka nr 786 Odcinek: Mstów – Zawada	Procentowy udział pojazdów na drodze w roku 2020/2021	Liczba pojazdów w roku 2020/2021 (poj./dobę)	Liczba pojazdów w roku 2025 – prognoza (poj./dobę)
Samochody osobowe	84,42%	3 371	3 776
Motocykle	1,58%	63	71
Lekkie samochody ciężarowe	7,69%	307	323
Samochody ciężarowe	4,58%	183	211
Autobusy	1,33%	53	57
Ciągniki rolnicze	0,40%	16	18
SUMA	100%	3 993	4 456

Źródło: GPR, 2020/2021

Spośród wszystkich pojazdów poruszających się po przebiegających przez teren gminy Mstów drogach wojewódzkich największy udział mają samochody osobowe 84,42%, co świadczy o dominacji transportu

prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie 12,27%. Najmniejszy udział przypadł autobusom, ciągnikom oraz motocyklom 3,31%.

W 2021 roku na terenie Gminy Mstów funkcjonowały następujące linie komunikacyjne o charakterze użyteczności publicznej:

- linia GZK Rędziny RL relacji Częstochowa – Latosówka przez Rudniki,
- linia MPK nr 26 relacji Częstochowa – Siedlec,
- linia MPK nr 30 relacji Częstochowa – Siedlec, przez Mstów, Wancerzów i Jaskrów,
- linia PKS Kobyłczyce – Mstów,
- linia PKS Krasice – Mstów,
- linia PKS Kuchary – Krasice.

Od 01 marca 2021 roku ruszyły 3 linie wewnętrzne na terenie gminy:

- linia M1 Kobyłczyce – Mstów,
- linia M2 Pniaki Mokrzeskie – Mstów,
- linia M3 Kuchary – Mstów.

Dodatkowo, od 01 września 2021 ruszyła linia powiatowa 42-265 Częstochowa - Srocko - Żuraw – Przyrów - Dąbrowa Zielona (wzdłuż drogi powiatowej 1040S, przez: Srocko, Brzyszków, Małusy Małe, Małusy Wielkie, Kobyłczyce).

Gmina Mstów w 2020 roku złożyła wniosek o dofinansowanie komunikacji użyteczności publicznej do Funduszu Przewozów Autobusowych na dofinansowanie transportu publicznego w 2021 roku.

Poniesione wydatki na komunikację gminną w 2021 roku wynosiły 728 617,50 zł, w tym 498 214,50 zł – dopłata z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych o charakterze użyteczności publicznej.

4.1.1.2. Niska emisja na terenie gminy Mstów

Niska emisja to emisja szkodliwych pyłów i gazów przez emitory znajdujące się na wysokości nie większej niż 40 m. Jej źródłem jest nieefektywne spalanie paliw w domach i samochodach oraz kotłowniach przemysłowych. Wprowadzane do powietrza na tej wysokości zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstania wyrządzając szkody lokalnie (zazwyczaj są to miejsca zwartej zabudowy mieszkalnej).

Niska emisja została szczegółowo omówiona w przyjętym uchwałą nr XV/188/2016 Rady Gminy Mstów z dnia 17 października 2016 roku Planie gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów (dalej zwanym PGN).

W niniejszym rozdziale skupiono się na wynikach inwentaryzacji niskiej emisji przeprowadzonej w ramach PGN. Niska emisja z terenu gminy Mstów została podzielona na 5 sektorów tj.:

- budynki mieszkalne jednorodzinne,
- budynki użyteczności publicznej,
- budynki pozostałe,
- oświetlenie uliczne,
- transport lokalny.

Zrezygnowano z oszacowania emisji w sektorze przemysłu i usług z uwagi, że w opracowaniu nie zostaną zaproponowane działania w tym obszarze.

Jako nośniki energii finalnej zużywane na terenie gminy wyróżnia się:

- paliwa kopalne (węgiel, muł, miał itp.),
- energię elektryczną,
- energię cieplną
- energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych.

Gmina Mstów to gmina wiejska. Ma charakter typowo rolniczy, wiejski, z dominacją zabudowy jednorodzinnej oraz zabudowy gospodarczej. Na terenie gminy nie istnieje centralny system ciepłowniczy oraz nie funkcjonuje przedsiębiorstwo ciepłownicze. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w energię cieplną na terenie gminy są indywidualne kotłownie. Potrzeby ciepłe gminy zabezpieczane są w oparciu o: węgiel kamienny, ekogroszek,

gaz ziemny, biomasę, energię elektryczną oraz odnawialne źródła energii. Dominującym paliwem w strukturze pokrycia potrzeb ciepłych jest węgiel kamienny, biomasa (drzewo) oraz gaz ziemny.

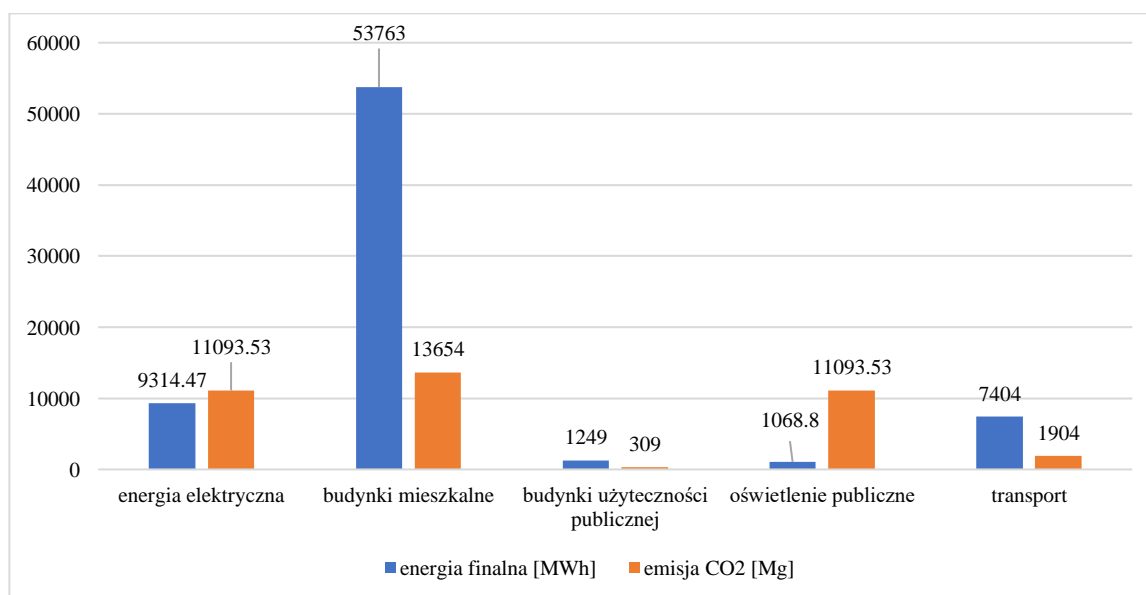
Zapotrzebowanie na energię elektryczną Gminy Mstów zbilansowano w podziale na: budynki mieszkalne, budynki użyteczności publicznej oraz oświetlenie publiczne. Na dzień 31.12.2013 r. zapotrzebowanie na energię elektryczną w Gminie Mstów zostało oszacowane na 9 314,47 MWh (emisja CO₂ – 11 093,53 Mg/rok), w tym:

- w budynkach mieszkalnych – 8 030,00 MWh, co daje emisję CO₂ na poziomie 9 563,73 Mg/rok,
- w budynkach użyteczności publicznej – 215,67 MWh, co daje emisję CO₂ na poziomie 256,86 Mg/rok,
- w oświetleniu publicznym – 1 068,80 MWh, co daje emisję CO₂ na poziomie 11 093,53 Mg/rok.

Zapotrzebowanie na moc i energię ciepłą w zakresie centralnego ogrzewania oraz przygotowania ciepłej wody zbilansowano w podziale na budynki mieszkalne oraz budynki użyteczności publicznej. Wg stanu na dzień 31.12.2013 r. ogólne zapotrzebowanie na energię ciepłą w gminie wynosi 55 012 MWh (13 963 Mg CO₂), w tym:

- w budynkach mieszkalnych – 53 763 MWh, co daje emisję CO₂ na poziomie 13 654 Mg/rok,
- w budynkach użyteczności publicznej – 1 249 MWh, co daje emisję CO₂ na poziomie 309 Mg/rok.

Do oszacowania energii finalnej oraz emisji CO₂ w sektorze transportu przyjęto informacje na temat sieci połączeń lokalnych oraz ilości pojazdów z 2013 roku. Zużycie energii finalnej w sektorze transportu wyniosło 7 404 MWh. Wyznaczona zgodnie z informacjami zawartymi w Planie gospodarki niskoemisyjnej, emisja CO₂ wyniosła 1 904 Mg.

Rysunek 4 Zużycie energii finalnej i emisja CO₂ z poszczególnych sektorów na terenie gminy Mstów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów, 2016

Bilans energii finalnej dla poszczególnych sektorów w gminie Mstów wskazują, na wyraźną przewagę sektora obiektów mieszkalnych oraz sektora energii elektrycznej i transportu – zużycie odpowiednio 73,85%, 12,80% i 10,17% energii. Do sektorów o największym zużyciu można zaliczyć również energię elektryczną – 11%.

W latach 2019-2021 na terenie gminy Mstów realizowano Program ograniczania niskiej emisji, w ramach którego udzielano dotacji do wymiany źródła ciepła (program dofinansowany z WFOŚiGW – Czyste Powietrze) oraz do termomodernizacji budynków jednorodzinnych i budynków użyteczności publicznej, dzięki czemu przeprowadzono m.in. termomodernizację 8 obiektów użyteczności publicznej, zamontowano 182 nowe źródła ciepła oraz 18 mikroinstalacji fotowoltaicznych. Działania te szczegółowo opisano w rozdziale 4.1.1.

4.1.1.3. System gazowniczy

Mieszkańcy Gminy Mstów korzystają z gazu sieciowego rozprowadzanego za pośrednictwem stacji redukcyjno-pomiarowej w Jaskrowie. W sieć gazową wyposażone są następujące miejscowości w gminie: Jaskrów, Mstów, Zawada, Mokrzysz, Wancierzów, Siedlec, Srocko, Brzyszków, Krasice, Jażwiny, Kuśmierki, Pniaki Mokrzeskie, Cegielnia i Kuchary. Przez teren gminy przebiegają gazociągi wysokoprężne:

- Φ 250 relacji Piotrków – Częstochowa,
- Φ 350 relacji Trzebieszawice – Częstochowa.

Według Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Zabrze, długość sieci gazowej średniego ciśnienia wynosi 104,434 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych to 1 872 szt. o długości 35,348 km. Stopień gazyfikacji gminy Mstów wynosi 27,62%. W latach 2019-2021 spółka rozbudowała sieć gazową o:

- 11,88 km sieci gazowej średniego napięcia,
- 255 szt. przyłączy łącznej o długości 2,534 km.

Sieć gazowa jest w stanie dobrym i zapewnia pokrycie zapotrzebowania na gaz dla istniejących oraz potencjalnych odbiorców paliwa gazowego. Wszelkie inwestycje związane z rozbudową sieci gazowej na w/w terenach będą realizowane w miarę występowania przyszłych potencjalnych odbiorców o warunki techniczne podłączenia do sieci gazowej i spełniające warunek opłacalności ekonomicznej.

Przez teren Gminy Mstów przebiega również niżej wymieniona sieć gazowa, którą eksploatuje Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM Oddział w Świerklanach.

4.1.1.4. Warunki wykorzystania OZE

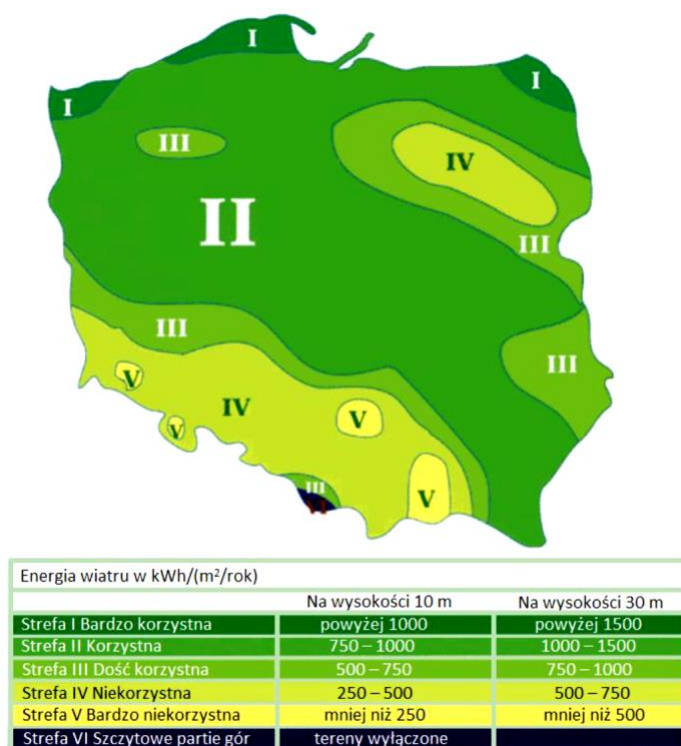
Według założeń unijnych alternatywne źródła energii mają w przyszłości stanowić istotny udział w bilansie energetycznym Europy. Celem UE było uzyskanie 20% energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku w końcowym zużyciu energii brutto. Do końca 2032 roku ma to być, co najmniej 32% energii z OZE. Zgodnie z celami unijnego pakietu klimatyczno-energetycznego, udział OZE w końcowej konsumpcji energii dla Polski do 2020 roku powinien być wynieść 15%, a do 2030 roku 21%.

Największy udział w polskim rynku OZE mają elektrownie wiatrowe, wodne i biomasa. Ale intensywny rozwój fotowoltaiki, zwłaszcza w sektorze mikroinstalacji może uczynić ją w najbliższym czasie drugą (po lądowej energetyce wiatrowej) technologią OZE w Polsce.

Energia wiatru

Trwający obecnie rozwój technologiczny siłowni wiatrowych pozwala na szersze wykorzystanie energii wiatru do produkcji energii elektrycznej. Energia wiatrowa jest ekologicznie czysta – do jej wytworzenia niepotrzebne jest wykorzystanie jakiegokolwiek paliwa.

Wybór miejsca pod lokalizację siłowni wiatrowych powinien opierać się na analizie warunków wiatrowych. Wstępna ocena może zostać dokonana w oparciu o atlasy i mapy wietrzności. Zasoby energii wiatru są silnie związane z lokalnymi warunkami klimatycznymi i terenowymi. Decydują one o tym, czy dany obszar jest korzystnym miejscem do zbudowania siłowni wiatrowej.

Rysunek 5 Energia wiatru w kWh/(m²/rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m.

Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007 na podstawie danych 34rof.. Haliny Lorenc, IMiGW

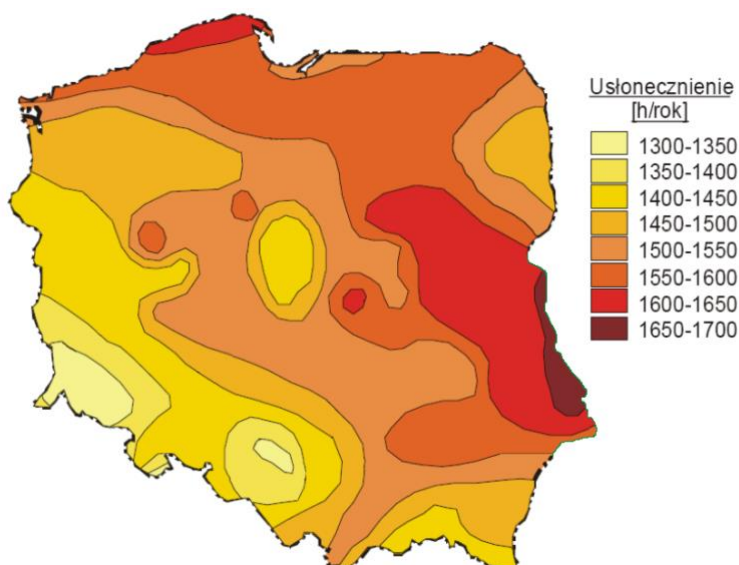
Po analizie powyższej mapy wywnioskować można, iż potencjał energetyczny wiatru na obszarze gminy Mstów mieści się w zakresie 500-750 kWh/(m²/rok), na wysokości 30 m nad powierzchnią terenu, co może świadczyć, iż gmina w całym obszarze posiada niekorzystne warunki wykorzystania wiatru. Warunki lokalne terenu mogą sytuację tą dodatkowo polepszyć albo pogorszyć. Przed przystąpieniem do realizacji ewentualnego projektu należy przeprowadzić dokładne badania warunków wiatrowych, jednak jest to kosztowna inwestycja. Przyczyną zakłóceń przepływu wiatru mogą być przeszkody terenowe związane ze środowiskiem geograficznym (obniżenia i pagórki), przyrodniczym (lasy) czy działalnością człowieka.

Energia słońca

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, ekologicznie czystym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Najefektywniej może być wykorzystana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę użytkową i ogrzewanie pomieszczeń. Dużą zaletą jest jej łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego.

Praktyczne wykorzystanie energii promieniowania słonecznego wymaga oszacowania potencjalnych i rzeczywistych zasobów energii słonecznej na danym obszarze i parametryzacji warunków meteorologicznych dostosowanych do potrzeb technologii przetwarzania energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną lub ciepłą.

Istotny wpływ na ilość promieniowania słonecznego, jaka dociera do Ziemi, ma przejrzystość powietrza. Parametr przezroczystości powietrza ulega wahaniom w ciągu dnia w zależności od warunków meteorologicznych. Ponadto, zmniejszenie przejrzystości powietrza, może być wywołane również przez zawieszone w nim liczne cząsteczki pyłu i dymu.

Rysunek 6 Średnie roczne sumy usłonecznienia

Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007 na podstawie danych 35rof.. Haliny Lorenc, IMiGW

Gmina Mstów położona jest na obszarze rejonu centralnego, gdzie średnioroczna suma promieniowania słonecznego wynosi 900-950 kWh/m², natomiast średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w granicach 1400-1450 h/rok. Powyższe warunki sprawiają, że Gmina dysponuje dobrymi warunkami dla rozwoju energetyki słonecznej. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej powinno być zatem instalowanie indywidualnych małych instalacji solarnych i fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

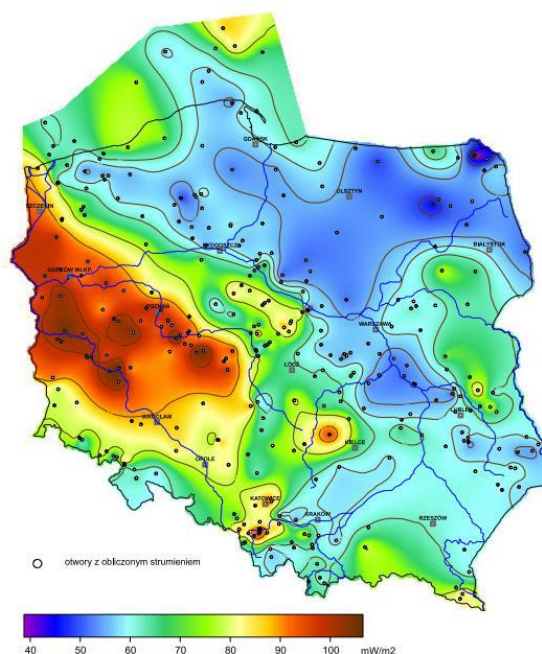
Energia Ziemi

Źródłem energii geotermalnej jest wewnątrz Ziemi o temperaturze około 5 400°C, generujące przepływ ciepła w kierunku powierzchni. W celu wydobycia wód geotermalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W pewnej odległości od otworu czerpalnego wykonuje się drugi otwór, którym wodę geotermalną po odebraniu od niej ciepła, wtłacza się z powrotem do złoża. Wody geotermalne są z reguły mocno zasolone, jest to powodem szczególnie trudnych warunków pracy wymienników ciepła i innych elementów armatury instalacji geotermalnych. Z uwagi na zróżnicowany poziom energetyczny płynów geotermalnych (w porównaniu do klasycznych kotłowni) można je wykorzystywać:

- do ciepłownictwa (m.in.: ogrzewanie niskotemperaturowe i wentylacja pomieszczeń, przygotowanie ciepłej wody użytkowej),
- do celów rolniczo-hodowlanych (m.in.: ogrzewanie upraw pod osłonami, suszenie płodów rolnych, ogrzewanie pomieszczeń inwentarskich, przygotowanie ciepłej wody technologicznej, hodowla ryb w wodzie o podwyższonej temperaturze),
- w rekreacji (m.in.: podgrzewanie wody w basenie),
- przy wyższych temperaturach do produkcji energii elektrycznej.

W zależności od głębokości, z której eksploatowana jest energia geotermalna, wyróżnia się:

- geotermię płytką (niskiej entalpii) – wykorzystującą energię ciepłą gruntu z głębokości do ok. 100 m za pomocą pomp ciepła,
- geotermię głęboką (wysokiej entalpii) – pozyskującą energię ciepłą z wnętrza Ziemi, z głębokości kilku kilometrów.

Rysunek 7 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009)

Analizując powyższą mapę rozkładu gęstości strumienia ciepłego można stwierdzić, iż budowa instalacji geotermalnych wysokiej entalpii w gminie Mstów jest nieuzasadniona. Według mapy gęstość strumienia ciepłego w rejonie Gminy wynosi maksymalnie 60-70 mW/m². Potencjał ten jest nieznaczny, natomiast pozyskanie energii geotermalnej wiąże się z koniecznością poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych.

Należy zaznaczyć, że eksploatacja energii geotermalnej powoduje również problemy ekologiczne, z których najważniejszy polega na kłopotach związanych z emisją szkodliwych gazów uwalnianych się z płynu. Dotyczy to przede wszystkim siarkowodoru (H₂S), który powinien być pochłonięty w odpowiednich instalacjach, podrażających koszt produkcji energii. Inne potencjalne zagrożenia dla zdrowia powoduje radon (produkt rozpadu radioaktywnego uranu) wydobywający się wraz z parą ze studni geotermalnej.

Jednakże na terenie całej gminy Mstów można wykorzystać geotermię płytką przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Pompa ciepła jest urządzeniem przenoszącym ciepło z ogólnie dostępnego środowiska cechującego się niewyczerpalnymi zasobami energii, tj. gruntu, wody lub powietrza (dolne źródło ciepła) do górnego źródła ciepła w postaci ciepła o wyższej temperaturze.

Biomasa

Jednym ze źródeł energetycznych biomasy użytkowanych w kotłach jest słoma². To „dojrzałe lub wysuszone źdźbła roślin zbożowych”, a także wysuszone rośliny strączkowe, len czy rzepak. Charakteryzuje się dużą zawartością suchej masy (około 85%). W energetyce zastosowanie znajduje słoma wszystkich rodzajów zbóż oraz rzepaku i gryki, natomiast szczególnie cenną jest słoma żytnia, pszenna, rzepakowa i gryczana oraz osadki kukurydzy.

Do celów niniejszej dokumentacji przyjęto zużycie słomy pochodzącej z upraw zboża na terenie gminy Mstów. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnię poszczególnych upraw.

Tabela 6 Powierzchnia upraw na terenie gminy Mstów

Uprawa	Jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	3 240,75

² źródło: „Mała Encyklopedia Rolnicza”

zboża razem	ha	2 413,68
zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi	ha	2 251,37
ziemniaki	ha	45,68
rzepak i rzepik	ha	49,28
buraki cukrowe	ha	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2020

Słoma jest wykorzystywana głównie, jako pasza lub podściółka w hodowli zwierząt gospodarskich, zaś do celów energetycznych wykorzystuje się jedynie jej nadwyżki. Wykorzystanie nadwyżek w celach energetycznych pozwala uniknąć ich spalania na polach, chroniąc tym samym stan środowiska naturalnego. W związku z powyższym, w obliczeniach projektowych należy uwzględnić ilość słomy koniecznej do produkcji zwierzęcej. Zapotrzebowanie na słomę jest różne w zależności od gatunku zwierząt. Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 7 Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych

Zwierzęta hodowane	Zapotrzebowanie na słomę (kg/szt.)/rok
Bydło	2 555
Trzoda chlewna	730
Drób	1

Źródło: Ocena produkcji i potencjalnych możliwości wykorzystania słomy do celów grzewczych, Inżynieria Rolnicza 6(104)/2008

Na terenie Gminy Mstów pod uprawę zbóż wykorzystuje się 2 413,68 ha. Po zebraniu i przetworzeniu zbóż średnio pozostaje 4 do 6 t/ha słomy. Przyjmując, że jest to przeciętnie 5 t/ha, z upraw tych, uwzględniając zapotrzebowanie poszczególnych hodowlanych gatunków zwierząt na słomę ze zbóż, na terenie gminy można uzyskać na cele energetyczne 12 068,4 ton słomy. Wartość opałowa słomy wynosi 15 MJ/kg, zatem potencjał energetyczny słomy pochodzącej z produkcji rolnej wyniesie 181,026 GJ/rok.

Po uzyskaniu słomy z produkcji rolnej należy poddać ją procesowi peletyzacji w celu zwiększenia udziału suchej masy nawet do 30% w ogólnym bilansie paliwa spalanego w kotłach energetycznych oraz do celów transportowych.

Biogaz

Najczęściej stosowanymi substratami do produkcji biogazu rolniczego są nawozy naturalne, wśród których wymienić należy gnojowicę oraz obornik. Obliczenie możliwego zysku energetycznego z biomasy pochodzącej z hodowli zwierząt opiera się na wskaźniku wielkości produkcji biogazu oraz wykorzystaniu liczby sztuk dużych zwierząt. W tabeli poniżej przedstawiono wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże zwierząt.

Tabela 8 Wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże [m³/SD/d]

Bydło	Trzoda chlewna	Drób
1,5	1,5	3,75

Źródło: Odchody zwierząt jako substrat dla biogazowni [<http://bio-gazownie.edu.pl/>]

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zwierząt w gospodarstwach na terenie gminy Mstów. Zakładając, że z 1m³ biogazu można wyprodukować 2,1 kWh energii elektrycznej (przy zakładanej sprawności układu 33%) potencjał energetyczny przedstawia się następująco:

Tabela 9 Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Mstów oraz produkcja biogazu

Rodzaj zwierząt	Liczba zwierząt* [szt.]	Biogaz [m ³ /rok]	Produkcja energii [kWh/rok]
Bydło	941	1 411,5	2 964,15
Trzoda chlewna	110	165	346,5
Kury	-	-	-
SUMA		1 576,50	3 310,65

Pismo z ARiMR Śląski Oddział Regionalny znak StIP12.0163.15.2022.LZ z dnia 30.03.2022 r.

Jak ukazuje powyższa tabela biogaz i energię elektryczną można pozyskać głównie wykorzystując bydlęce odchody. Potencjał energetyczny nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego wynosi 2 964,15 kWh/rok. Biorąc pod uwagę trudności z zebraniem całości zwierzęcych odchodów do dalszych obliczeń przyjęto redukcję ilości odchodów oraz zysku energetycznego o 40%.

Na chwilę obecną na terenie gminy Mstów nie ma zlokalizowanych przemysłowych źródeł wytwarzania energii z biomasy lub biogazu rolniczego.

4.1.2. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza w tym gospodarka niskoemisyjna	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza duże nakłady na termomodernizację budynków użyteczności publicznej duże nakłady na wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne	większość budynków jednorodzinnych opalanych węglem kamiennym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków spalanie śmieci w kotłach domowych niska świadomość społeczna dotycząca racjonalnego wykorzystania energii i źródeł odnawialnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zainteresowanie mieszkańców wykorzystaniem nowoczesnych źródeł energii i OZE źródła finansowania programy rządowe RPO	możliwy napływ zanieczyszczeń spoza granic gminy – z aglomeracji śląskiej brak środków na finansowanie inwestycji brak zainteresowania mieszkańców odnawialnymi źródłami energii i odchodzeniem od paliw stałych

Źródło: opracowanie własne

4.1.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu likwidacji źródeł emisji zanieczyszczeń

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tj.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Ocenę jakości powietrza na terenie gminy Mstów przeanalizowano w oparciu o dane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz dane ze stacji pomiarowej Złoty Potok. Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza gmina należy do strefy śląskiej. Strefa śląska otrzymała klasę C dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu oraz ozonu.

Jakość powietrza w okolicy gminy (z powodu braku stacji monitoringowych na terenie gminy) została oceniona przez RWMS na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, szerzej opisanego w rocznej ocenie jakości powietrza w województwie śląskim. Na tej podstawie można stwierdzić, iż w ostatnich latach ulegała ona poprawie. Jednak mimo starań Gminy Mstów jak i samych mieszkańców, w dalszym ciągu nie odpowiada ona obowiązującym normom. Poziomy dopuszczalne lub docelowe nie zostały osiągnięte dla pyłów PM10 i PM2,5. Przekroczenia dotyczą również benzo(a)pirenu oraz poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

W ostatnich latach mieszkańcy gminy brali udział w programach realizowanych przez Gminę Mstów i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (Czyste Powietrze), dzięki czemu w ostatnich latach wymieniano nieekologiczne źródła ciepła oraz prowadzono termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych.

Wpływ na złą jakość powietrza w gminie niewątpliwie ma kilka czynników, w tym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków, opalaniem budynków paliwem niskiej jakości. Znaczną emisję charakteryzuje również spalanie paliw w pojazdach, co związane jest z ich ilością, złym stanem technicznym oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą ciągom komunikacyjnym.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla gminy mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również brak zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zwiększającymi energooszczędność budynków i wymianą źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza w kolejnych latach powinna nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami Gminy Mstów w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwolą na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców będą termomodernizacje budynków, modernizacja lokalnych i indywidualnych kotłowni, wymiana instalacji grzewczej oraz wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach). W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg w tym efektywności oświetlenia.

Ochrona powietrza powinna zostać ujęta w opracowywanych przez Gminę Mstów dokumentach planistycznych takich jak plany gospodarki niskoemisyjnej, programy ograniczania niskiej emisji, projekty założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

4.2. Zagrożenia hałasem

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zagrożeń hałasem.

Tabela 10 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	WIOŚ Delegatura w Częstochowie WIOŚ w Katowicach – Delegatura w Częstochowie w latach 2019-2021 przeprowadziła na terenie Gminy Mstów łącznie 11 kontroli. Żadna z nich nie dotyczyła zagadnień z zakresu ochrony przed hałasem.	brak kontroli
2.	Ograniczenie hałasu drogowego	ZDW w Katowicach W latach 2019-2021 nie wykonywano pomiarów natężenia poziomego hałasu na odcinku DW 786 przebiegającym przez teren gminy. Nie zlecano również budowy, modernizacji lub rozbudowy ekranów akustycznych. PZD w Częstochowie W latach 2019-2021 na terenie gminy nie zlecano budowy ekranów akustycznych.	-
3.	Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszanie hal oraz hałasujących maszyn i urządzeń)	Przedsiębiorstwa Przedsiębiorcy działający na terenie gminy Mstów realizują projekty i działania dotyczące ochrony środowiska przed oddziaływaniem działalności na mieszkańców i środowisko. Działania takie są prowadzone głównie przed rozpoczęciem działalności oraz jako działania pokontrolne lub interwencyjne. W latach 2019-2021 brak jest szczegółowych danych dotyczących realizacji zadania przez przedsiębiorstwa.	-
4.	Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gmina Mstów W latach 2019-2021 zadanie realizowane jest głównie w zakresie ochrony powietrza i gospodarki odpadami. Edukacja ekologiczna jest prowadzona w szkołach i przedszkolach w formie pogadanek i konkursów a także w trakcie spotkań z mieszkańcami. Edukacja ekologiczna prowadzona przez gminę nie jest nastawiona na ochronę przeciwhałasową.	-
5.	Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ w Katowicach W latach 2019-2020 WIOŚ w Katowicach nie prowadził na terenie Gminy Mstów żadnych badań dotyczących hałasu komunikacyjnego.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 11 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie klimatu akustycznego – ochrony przed hałasem

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021
1	Poziom hałasu (wg. PMS)	brak badań na terenie gminy	brak badań na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ/GIOŚ, 2022 rok

4.2.1. Opis stanu obecnego

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu $LDWN$ i LN oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

4.2.1.1. Hałas przemysłowy

Oddziaływanie akustyczne związane z działalnością przemysłową na terenie Gminy Mstów uwarunkowane jest emisją hałasu pochodzącą z działalności gospodarczych i zakładów, które stanowią źródło emisji hałasu. Należą do nich głównie firmy prowadzące działalność handlowo-usługową, produkcyjną, transportową, budowlaną oraz warsztaty samochodowe.

Działanie zakładów nie powinno powodować przekroczeń standardów, jakości środowiska i dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza teren, do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny. Funkcjonowanie ich jest czasem źródłem konfliktów z mieszkańcami, gdyż przedsiębiorstwa te stwarzają uciążliwości i dyskomfort akustyczny. W takich sytuacjach mieszkańcy zgłaszają uciążliwości, co skutkuje kontrolą WIOS, a w przypadku przekroczeń przekazaniem sprawy do Starosty, co skutkuje wydaniem decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu.

W okresie 2019-2021 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach nie prowadził na terenie gminy kontroli przedsiębiorców w zakresie ochrony przed hałasem, w tym także w zakresie emisji hałasu.

Większość uciążliwości powodowanych emisją hałasu wynika z lokalizacji przedsiębiorstw, z których działalnością nierozłącznie jest związana emisja hałasu na terenach zapisanych w planach zagospodarowania przestrzennego, jako tereny mieszkaniowe. Dlatego Gmina Mstów wszczynając procedury planistyczne miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego bierze pod uwagę wskazania lokalizacyjne terenów oraz aktualne zagospodarowanie i planowane przeznaczenie obszarów.

Gmina Mstów w całości pokryta jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. We wszystkich MPZP uwzględniono zapisy dotyczące zapewnienia właściwych warunków ochrony przed hałasem.

4.2.1.2. Hałas drogowy

Jednym z czynników wpływających na stan klimatu akustycznego na terenie gminy jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się hałas drogowy. Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego. Z przeprowadzonych analiz wynika, że najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy samochodowe, który ma charakter ciągły i obejmuje swoim zasięgiem coraz większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu, nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również przez pojazdy ciężarowe i motocykle.

Przez obszar gminy nie przebiega żadna droga krajowa. Głównym źródłem emisji hałasu drogowego na terenie gminy są:

- droga wojewódzka – 19,2 km,
- drogi powiatowe – 4,18 km,
- drogi gminne – 89,205 km.

Na drogach wojewódzkich i powiatowych jak również na obiektach mostowych w ciągu dróg wykonywane są coroczne przeglądy ich stanu technicznego na bazie których planowane są niezbędne prace remontowe do realizacji. Odcinki dróg oraz mosty, które są w najgorszym stanie technicznym podlegają sukcesywnym

remontom w miarę posiadanych przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach oraz Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie środków finansowych. Działania te są również realizowane poprzez remonty i modernizacje dróg gminnych oraz odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania terenów bezpośrednio usytuowanych w sąsiedztwie głównych dróg.

Układ komunikacyjny na terenie gminy, jakość dróg, wzrost zatłoczenia systemu drogowego, nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny, lokalizacja zabudowy mieszkaniowej w bezpośredniej bliskości ciągów komunikacyjnych jest przyczyną emisji hałasu do środowiska. Obciążenie dróg na terenie gminy Mstów szczególnie w sezonie letnim należy zaliczyć do wysokich.

Na ograniczanie oddziaływanie hałasu ma niewątpliwy wpływ zieleni izolacyjna szczególnie wzdłuż dróg oraz na posesjach mieszkańców, co chroni mieszkańców przed hałasem okolicznych dróg i działalności w najbliższym sąsiedztwie. W ramach utrzymania zieleni przydrożnej, rosnącej w pasie dróg powiatowych wydatkowano środki na nasadzenia i wycinkę drzew.

W ostatnich latach nie przeprowadzono oceny akustycznej na drogach gminy Mstów.

4.2.1.3. Hałas kolejowy

W granicach gminy Mstów nie przebiegają żadne trasy kolejowe.

4.2.1.4. Hałas lotniczy

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych lotnisk, dlatego problemy hałasu lotniczego nie dotyczą gminy Mstów. Najbliższe lotnisko Port Lotniczy Katowice – Pyrzowice zlokalizowane jest w odległości 65 km, a Port Lotniczy Kraków – Balice około 120 km.

4.2.2. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak dróg krajowych którymi byłby prowadzony transport ciężki atrakcyjne położenie gminy brak dużych przedsiębiorstw przyczyniających się do emisji hałasu	brak badań hałasu na terenie gminy brak nasadzeń nowej zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
realizacja corocznych inwestycji drogowych zapisy w miejscowych PZP dotyczące lokalizacji terenów mieszkaniowych i usługowych	zwiększanie się ilości pojazdów może stwarzać dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg

Źródło: opracowanie własne

4.2.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

Hałas wpływa na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

Skrócona analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla gminy w sytuacji nasilającego się hałasu może być pogłębiający się dyskomfort mieszkańców szczególnie tych zamieszkujących tereny wzdłuż drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych.

Na terenie gminy działają firmy, których funkcjonowanie ma wpływ na klimat akustyczny okolicznych terenów, dlatego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w razie potrzeby prowadzi kontrole emisji hałasu.

W sytuacjach przedsiębiorstw, z których działalnością nierozdzielnie wiąże się emisja hałasu obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszenie zakładów i magazynów oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych.

W związku z tym w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ważnym zadaniem jest kontynuacja działań administracyjnych realizowanych w razie potrzeby przez Starostę Częstochowskiego polegających na wydawaniu decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu.

Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną gminy jest brak dróg krajowych, którymi powadzony byłby ciężki tranzytowy ciężarowy transport. Na terenie gminy zlokalizowany jest 1 odcinek drogi wojewódzkiej nr 786 oraz 13 odcinków dróg powiatowych, których modernizacje były corocznie w miarę posiadanych środków prowadzone przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie oraz współfinansowane przez Gminę Mstów. W kolejnych latach planowane są dalsze prace modernizacyjne.

W związku z takim stanem w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż zadaniami do realizacji są modernizacje dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Zadania te zapisano w harmonogramie realizacji zadań własnych – do realizacji przez Gminę Mstów oraz zadań monitorowanych do realizacji przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach oraz Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie.

Bardzo ważnym, ciągłym zadaniem do realizacji w każdej dziedzinie środowiskowej w tym także w zakresie hałasu jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań własnych do realizacji przez Gminę, a finansowane ze środków własnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach lub innych źródeł zewnętrznych.

4.3. Pola elektromagnetyczne

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych.

Tabela 12 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych niskich poziomach			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	<p>WIOŚ w Katowicach</p> <p>Badania promieniowania elektromagnetycznego prowadzone były w trzyletnich cyklach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W 2020 roku w ramach piątego trzyletniego cyklu pomiarowego przeprowadzono badanie m.in. w punkcie w m. Mstów przy Pl. Adama Mickiewicza. Badania nie wskazywały na przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, które do końca 2020 roku wynosiło 7 V/m.</p>	1 punkt monitoringowy w m. Mstów przy Pl. Adama Mickiewicza
2.	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	<p>Gminy Mstów</p> <p>Przeprowadzona kompleksowo w latach 2013-2018 procedura planistyczna spowodowała, że na całości Gminy Mstów funkcjonują nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z nowymi terenami przeznaczonymi pod zabudowę.</p> <p>W latach 2019-2021 przyjęto 2 nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uchwałą nr XXV/214/2020 Rady Gminy Mstów z dnia 21 grudnia 2020 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru zlokalizowanego w miejscowości Kłobukowice w gminie Mstów, • uchwałą nr XXVIII/235/2021 Rady Gminy Mstów z dnia 12 kwietnia 2021 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru zlokalizowanego przy ulicy Sadowej w miejscowości Wancierzów w gminie Mstów. <p>W obydwu dokumentach planistycznych uwzględniono preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.</p>	2 MPZP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 13 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie pól elektromagnetycznych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021*
1.	Wyniki pomiarów poziomów pól elektro-magnetycznych (WIOŚ) [V/m]	0,28 V/m	0,25 V/m
2.	Liczba punktów z przekroczeniami norm oddziaływania pól elektro-magnetycznych (WIOŚ) [szt.]	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ/GIOŚ, 2022 rok

*pomiar z 2020 roku

4.3.1. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia,
- stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r., poz. 1973, z późn. zm.) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są:

- stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz,

są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pomiary te wykonywane są:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia.

Wyniki pomiarów przekazuje się Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska i Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu.

W miejscowości Mstów znajduje się rozdzielnia sieciowa – RS MSTÓW, która stanowi punkt węzłowy sieci rozdzielczej średniego napięcia zasilanej z GPZ-tów:

- 110/15 kV Rędziny,
- 110/15 kV Kłomnice,
- 110/15 kV Julianka
- 220/10/15/6 kV Aniołów.

Teren gminy Mstów przecinają linie WN będące własnością Spółki TAURON Dystrybucja w tym linia 110 kV SE Wrzosowa – SE Julianka oraz dwutorowa linia 110 kV: 1 tor relacji SE Wrzosowa – SE Stobiecko, 2 tor relacji SE Wrzosowa – SE Rudniki.

Ponadto przez obszar gminy przebiegają linie tranzytowe najwyższych napięć 400 kV i 220 kV stanowiące własność PSE S.A.

Przez teren gminy przebiegają linie średniego napięcia relacji:

- Mstów – Wodociągi (Srocko) – SE Aniołów,
- Mstów – Jaskrów i Mstów – Rędziny – do SE Rędziny,
- Mstów – Kłomnice – do SE Kłomnice,
- Mstów – Jażwiny, Mstów Julianka i Mstów – Olsztyn – do SE Julianka

Na analizowanym terenie zlokalizowanych jest 65 stacji transformatorowych stanowiących własność TAURON Dystrybucja S.A. oraz 14 stacji pozostających na majątku i w eksploatacji odbiorców.³

Na terenie gminy źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego jest także 18 anten telefonii komórkowej zlokalizowanych w 7 stacjach bazowych telefonii komórkowej (według bazy danych Btsearch)⁴.

WIOŚ w Katowicach – Delegatura w Częstochowie w 2021 roku przeprowadził na terenie Gminy Mstów kontrolę Stacji Badawczej Telefonii Komórkowej P4 PLAY CZE2009A Wancerzów w zakresie ochrony przed promieniowaniem. Kontrola była oparta na analizie badań automonitoringowych. Nie wykazała naruszeń.

W 2019 roku został zniesiony obowiązek pozwoleń na lokalizację instalacji emitującej pola elektromagnetyczne, aktualnie niezbędne jest tylko zgłoszenie nowej lub modernizowanej instalacji do Starostwa Powiatowego w Częstochowie. Starosta prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko, których emisja nie wymaga pozwolenia.

W 2021 roku żadne przedsiębiorstwo z terenu Gminy Mstów nie dokonało zgłoszenia instalacji emitujących pole elektromagnetyczne. Na terenie gminy Mstów zlokalizowane są 3 stacje bazowe zgłoszone przez firmy zewnętrzne. W 2021 roku dokonano zgłoszenia instalacji PEM.

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje od 2019 roku Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiary monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego prowadzone były w cyklach trzyletnich, łącznie w 135 punktach pomiarowych (po 45 w każdym roku) rozmieszczonych na terenie całego województwa śląskiego. Rok 2020 był ostatnim rokiem, w którym monitoringowe badania PEM realizowane były w trzyletnich cyklach – na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2007 nr 221 poz. 1645). Od 2021 roku obowiązuje nowe rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2020 poz. 2311), które znacznie zmieniło system monitoringowy pomiarów PEM w Polsce.

Punkty pomiarowe, w których wykonuje się okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wyznacza się aktualnie dla każdego województwa w ramach państwowego monitoringu środowiska dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego.

W ramach stałej sieci monitoringu punkty wyznacza się w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego, według zasady:

- poniżej 20 000 mieszkańców - 1 punkt pomiarowy,
- w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców - 2 punkty pomiarowe
- w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców - 3 punkty pomiarowe,
- w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe, powyżej 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe i 3 punkty pomiarowe na każde rozpoczęte kolejne 100 000 mieszkańców - w każdym mieście.

W ramach monitoringu badawczego wyznacza się jeden punkt pomiarowy w każdej gminie wiejskiej, dla czteroletniego cyklu pomiarowego.

W 2020 roku w ramach piątego cyklu pomiarowego przeprowadzono badanie na terenie gminy Mstów w punkcie w m. Mstów na Pl. Adama Mickiewicza. Wynik badania wyniósł 0,25 V/m i nie wskazywały na przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, które do końca 2020 roku wynosiły 7 V/m.

Na poziomie gminy jedyną możliwością ograniczania promieniowania są odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

³ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów, 2015

⁴ <http://beta.btsearch.pl>

4.3.2. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
lokalizacja punktu pomiarowego na terenie gminy na terenie gminy i w całym województwie śląskim brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania	stale zwiększający się zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych w okolicy, co docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dalsze badania poziomu promieniowania	brak zapisów w miejscowych PZP dotyczących ograniczeń w powstawaniu nowych instalacji przekaźnikowych telefonii komórkowej

Źródło: opracowanie własne

4.3.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku z presją mieszkańców na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa liczba instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. Informacje takie przekazuje do publicznej wiadomości GIOS prowadząc pomiary w ramach PMS.

Pomiary przeprowadzają także przedsiębiorstwa bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973, 2127, 2269) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne przedsiębiorstwa posiadające instalacje zgłaszają do Starosty Częstochowskiego fakt oddania do eksploatacji instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne. Na podstawie tych zgłoszeń prowadzony jest Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z przepisami prawnymi prowadzenie rejestru będzie kontynuowane w kolejnych latach zadanie to realizowane będzie w ramach kosztów administracyjnych Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Częstochowie.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi corocznie według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa śląskiego badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy, niemniej jednak brakuje w miejscowych planach ograniczeń dla powstawania nowych instalacji, dlatego w perspektywie lat może nastąpić wzrost poziomu promieniowania.

4.4. Zrównoważone gospodarowanie wodami

„Zarządzanie zasobami wodnymi zgodnie z Dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 roku ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz wymaganiami zawartymi w ustawie z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. 2021 poz. 2233, z późn. zm.) odbywa się w odniesieniu do jednolitych części wód. W obszarze tych jednolitych części wód odbywa się identyfikacja i analiza stanu, zagrożeń oraz planowanie działań mających na celu osiągnięcie przez poszczególne części wód celów środowiskowych.

Obecnie na szczeblu krajowym prowadzone są prace mające na celu kolejne zaktualizowanie Planów zagospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Zaktualizowane plany będą obowiązywać na kolejny rok planistyczny, tj. na lata 2022-2027.

Do czasu opublikowania zaktualizowanych planów obowiązują te z 2016 roku. W obszarze Gminy Mstów obowiązują Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. z 2016r., poz. 1911).

Zarówno obecnie obowiązujące Plany jak i projektowane są wynikiem szczegółowych analiz związanych z korzystaniem z wód w tym identyfikacji presji antropogenicznych mających wpływ na wody. W wyniku tych analiz w odniesieniu do poszczególnych jednolitych części wód w celu zachowania lub poprawy ich stanu sporządzono programy działań naprawczych.

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarowania wodami.

Tabela 14 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	<p>WIOŚ Katowice</p> <p>W latach 2019-2021 Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach prowadził badania monitoringowe na terenie gminy Mstów zgodnie z obowiązującym programem Państwowego Monitoringu Środowiska w cyklu wodnym 2016-2021.</p> <p>W tym czasie na terenie gminy Mstów zlokalizowany był jeden punkt pomiarowy umiejscowiony JCWP w miejscowości Mstów.</p>	1 punkt pomiarowy zlokalizowany w miejscowości Mstów
2.	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	<p>PGW WP</p> <p>PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach w okresie 2019-2021 w ramach realizacji zadania inicjował wydarzenia ogólnodostępne dedykowane mieszkańcom regionu, w tym zarówno dzieciom i młodzieży jak i dorosłym mieszkańcom gminy Mstów, m.in.: dni otwarte obiektów hydrotechnicznych, czy święto Szlaków Zabytków Techniki „Industriada 2019“. W ich czasie wyczerująco scharakteryzowano statutowe zadania RZGW w Gliwicach oraz obowiązki wynikające z ustawy Prawo Wodne, z głównym akcentowaniem retencji wód, konieczności oszczędzania zasobów wodnych, profilaktyki przeciwpowodziowej oraz suszowej.</p> <p>Ponadto w mediach regionalnych, a także na łamach prasy lokalnej PGW WP RZGW w Gliwicach informowało o swoich projektach, przedsięwzięciach inwestycyjnych oraz programach edukacyjnych. Kluczowym prowadzonym przez RZGW w Gliwicach programem w 2020 roku był program edukacyjny pn.: „Szkoła przyjazna wodzie – aktywni błękitni“. Do udziału w programie zaproszono szkoły w tym także z terenu gminy Mstów. Program miał na celu kompleksową</p>	-

		edukację dzieci i młodzieży w kierunku gospodarki wodnej, obiegu wody w przyrodzie, bezpieczeństwa nad wodą, przeciwdziałaniu suszy oraz ograniczaniu skutków powodzi. Autorski program Wód Polskich uzyskał patronaty m.in. Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz wojewódzkich kuratorów oświaty. W jego realizacji partnerami są wojewódzkie komendy straży pożarnej, policji oraz WOPR.	
3.	Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Gmina Mstów W ramach realizacji zadania w 2020 roku zagospodarowany został teren na działce nr 210 w Zawadzie. Wykonano czyszczenie zbiornika wodnego o pow. ok. 1 000 m ² z osadu zalegającego na dnie, wyprofilowano skarpy, uporządkowano teren oraz ułożono ażury betonowe.	-
4.	Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo Wodne	Gminy Mstów Przeprowadzona kompleksowo w latach 2013-2018 procedura planistyczna spowodowała, że na całości Gminy Mstów funkcjonują nowe miejscowe plany z nowymi terenami przeznaczonymi pod zabudowę. W latach 2019-2021 przyjęto 2 nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego: <ul style="list-style-type: none"> • uchwałą nr XXV/214/2020 Rady Gminy Mstów z dnia 21 grudnia 2020 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru zlokalizowanego w miejscowości Kłobukowice w gminie Mstów, • uchwałą nr XXVIII/235/2021 Rady Gminy Mstów z dnia 12 kwietnia 2021 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru zlokalizowanego przy ulicy Sadowej w miejscowości Wancerzów w gminie Mstów. W obydwu dokumentach planistycznych uwzględniono ustalenia planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo Wodne	2 MPZP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 15 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony przed powodzią

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021*
1.	Jakość wód podziemnych	dobra jakość wód (II klasa)	dobra jakość wód (II klasa)
2.	Jakość wód powierzchniowych	zły stan wód	zły stan wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ/GIOŚ, 2022 rok

*pomiar monitoringu wód z 2020 roku

4.4.1. Opis stanu obecnego

4.4.1.1. Wody powierzchniowe

Obszar Gminy Mstów leży w całości w dorzeczu Warty, trzeciej pod względem długości rzeki w Polsce, najdłuższym prawym dopływem Odry. Jej źródła znajdują się w Kromoławie, dzielnicy Zawiercia. Początkowo rzeka płynie na krawędzi Wyżyny Krakowskiej, jednak na wysokości Częstochowy gwałtownie skręca na wschód, gdzie przebija się przez jurajskie wapienie Wyżyny Wieluńskiej, tworząc malowniczy przełom. Za Mstowem rzeka łagodnie skręca ku północy. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym fragmenty przełomu oraz kilkukilometrowy odcinek poniżej niego objęto ochroną w granicach specjalnego obszaru ochrony siedlisk

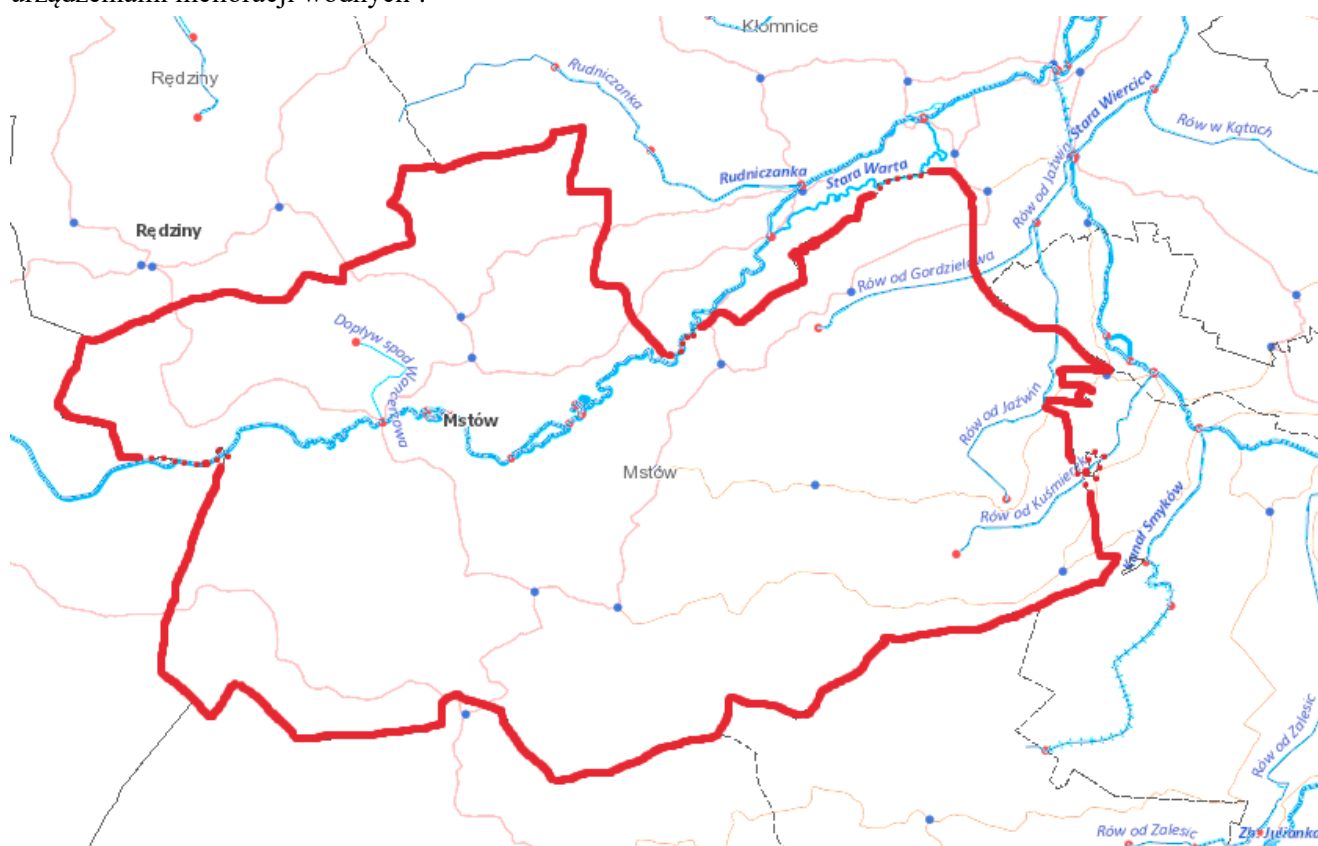
Natura 2000 - Przełom Warty w Mstowie. Rzeka płynie tutaj w głębokiej dolinie, tworząc – szczególnie pomiędzy Jaskrowem a Skrzydłowem – liczne starorzecza.

Na terenie gminy Mstów znajdują się również wody powierzchniowe stojące tj. 2 stawy oraz zalew.

W miejscowości Mstów nad rzeką Wartą powstał kompleks wypoczynkowo-rekreacyjny rozciągający się na obszarze około 5 ha. W południowej części kompleksu, w zakolu Warty znajduje się Zalew Tasarki - sztuczny zbiornik zasilany wodą ze źródeł.

Obszar dorzecza Warty na terenie gminy Mstów zarządzany jest przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Według danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu przez obszar gminy Mstów przepływa śródlądowa woda płynąca Warta będąca we władaniu Wód Polskich. PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu nie administruje urządzeniami melioracji wodnych⁵.

Rysunek 8 Wody powierzchniowe na terenie gminy Mstów

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

4.4.1.2. Monitoring rzek w rejonie gminy Mstów

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW). Rok 2020 był drugim w trzecim trzyletnim okresie obowiązywania Planów Gospodarowania Wodami w latach 2016-2021.

Badania prowadzono zgodnie z „Programem państwowego monitoringu środowiska województwa śląskiego na lata 2016-2020”, którego realizacja stanowiła podstawę oceny stanu wód. Sieć monitoringu wód powierzchniowych została zaplanowana na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016

⁵ Dane z PGW WP – pismo nr PO.RZI.0145.299.1.2022.BSz z dnia 10.05.2022 r.

roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1178).

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Gmina Mstów położona jest w rejonie jednolitej części wód powierzchniowych tj. PLRW60001918133 Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik.

W 2020 roku monitoring diagnostyczny i monitoring operacyjny na terenie gminy Mstów prowadzony był w jednym punkcie pomiarowym ww. JCWP zlokalizowanym w miejscowości Mstów. Na podstawie wyników badań stwierdzono:

- klasę elementów biologicznych – 3,
- klasę elementów fizykochemicznych (grupa 3.1-3.5) – >2,
- klasę elementów fizykochemicznych (grupa 3.6) – 2.

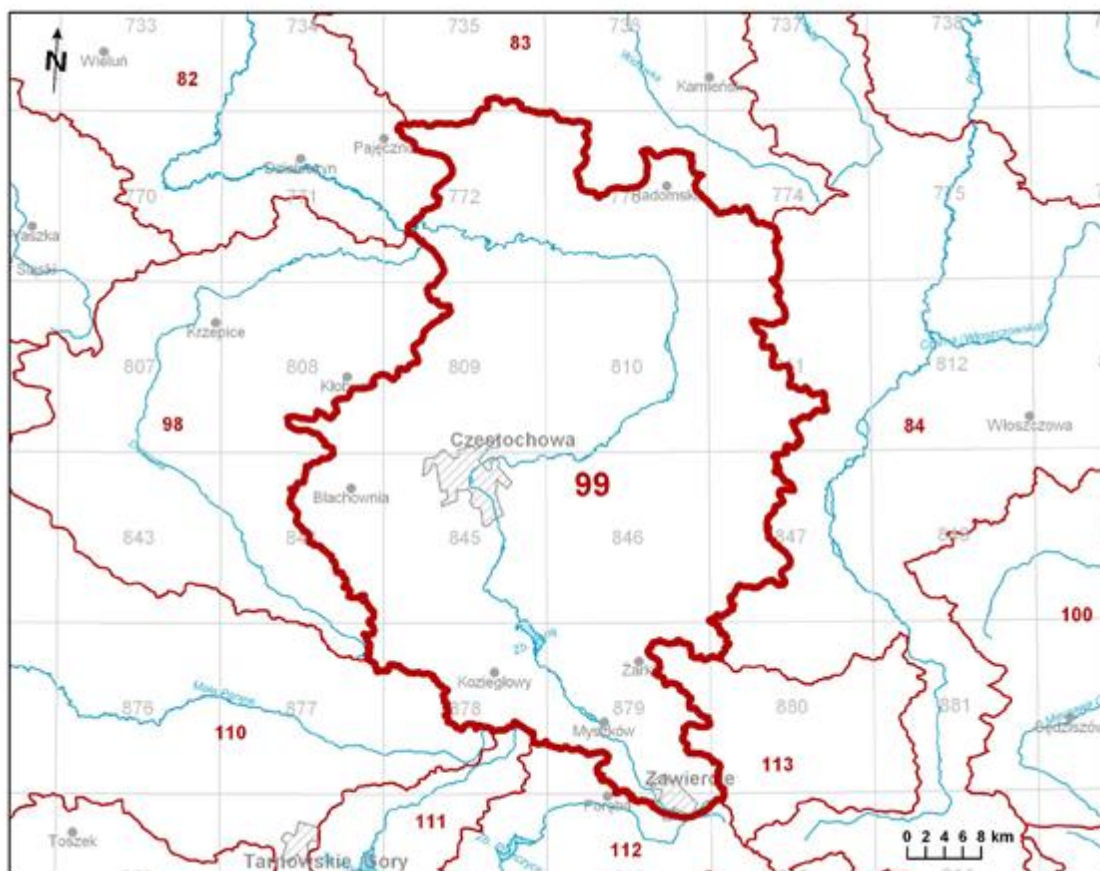
Ocena końcowa została określona jako zły stan wód.

4.4.1.3. Wody podziemne

Na podstawie regionalizacji hydrogeologicznej słodkich wód podziemnych według Atlasu Hydrogeologicznego Polski (Paczyński, 1995 r.) obszar gminy należy do regionu śląsko-krakowskiego i subregionu jurajskiego. Niniejszy teren pod względem geologicznym należy do monokliny śląsko-krakowskiej. Utwory mezozoiczne są ułożone w formie monokliny, która uformowała się u schyłku kredy i na początku paleogenu, a więc około 65 mln lat temu. Podczas ruchów laramijskich obszar ten został wydzwignięty i przechylony łagodnie ku północnemu wschodowi. Następnie rozpoczęło się kształtowanie rzeźby dzisiejszej Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Zasadniczym czynnikiem geologicznym były procesy krasowe, które doprowadziły do rozwoju podziemnych i powierzchniowych form krasowych na skutek rozpuszczania masywów węglanowych przez krążące w nich wody.

Na terenie gminy Mstów występują wody podziemne w utworach jury górnej. Wody w utworach jury górnej występują w północnym i częściowo wschodnim rejonie województwa śląskiego.

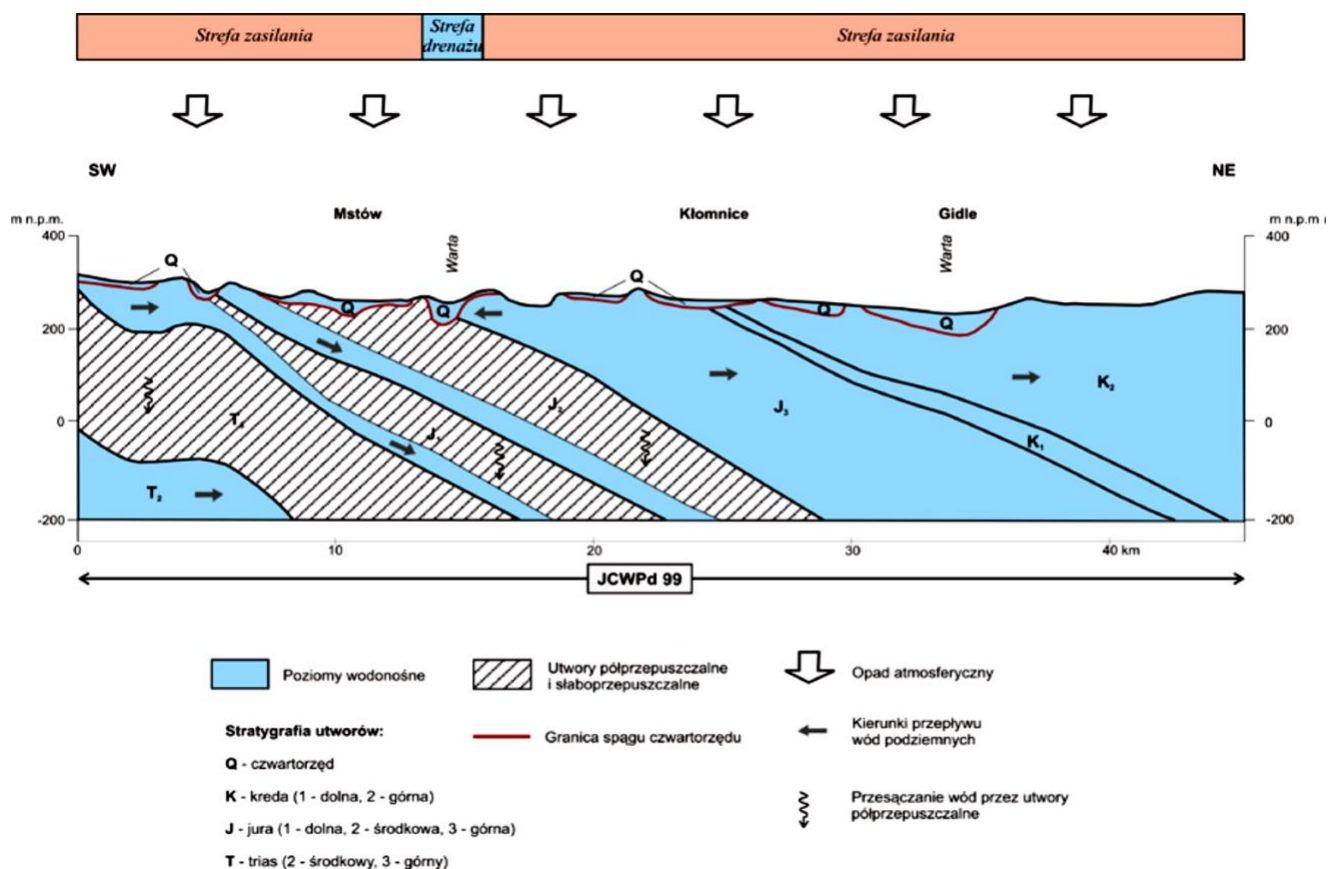
Zasoby wód podziemnych ściśle związane są z występującym na obszarze Gminy Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych (GZWP). Obszar gminy Mstów leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 326 Częstochowa E. Jest to zbiornik o fundamentalnym znaczeniu dla zaopatrzenia w wodę miasta Częstochowy oraz wielu miast i gmin powiatów: częstochowskiego, kłobuckiego, myszkowskiego i zawierciańskiego. Jest to zbiornik charakteryzujący się niską odpornością na zanieczyszczenia przenikające z powierzchni, głównie z powodu braku pokrywy izolującej utworów czwartorzędu. Odkrycie zbiornika na znacznej powierzchni, przy obecności niewielkich nawet punktowych ognisk zanieczyszczeń i charakterystycznym krasowym i szczelinowym systemie przewodzenia powoduje, że nawet najmniejsze skażenie jest przyczyną szybkiej i długotrwałej degradacji wód podziemnych. W środowisku naturalnym wody zbiornika charakteryzują się dobrą jakością.

Rysunek 9 Jednolite części wód podziemnych nr 99

Źródło: <http://pgi.gov.pl>

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych obszar gminy znajduje się w obrębie jednej jednolitej części wód podziemnych nr 99 (PLGW600099).

Rysunek 10 System krążenia wód podziemnych na terenie JCWPd 99

Źródło: <http://pgi.gov.pl>

System krążenia wód podziemnych na terenie JCWPd 99 oparty jest o cztery zagregowane piętra wodonośne, jedno rozdzielające je częściowo piętro słaboprzepuszczalne i jedno również słaboprzepuszczalne ograniczające od spągu strefę krążenia wód podziemnych. Wszystkie te jednostki nie zachowują ciągłości występowania dla całej JCWPd i wszystkie one zachowują dobry kontakt hydrauliczny. Cechą charakterystyczną dla krążenia wód podziemnych jest fragmentaryczne występowanie na omawianym obszarze tektoniki blokowej przejawiającej się w istnieniu sieci nieciągłości będących zazwyczaj drogami uprzywilejowanego przepływu wód podziemnych. Równie charakterystyczny jest fakt, że każdy ze zagregowanych poziomów może być zasilany bezpośrednio atmosferycznie, gdyż wszystkie one ukazują się na powierzchni. Naturalny reżim krążenia wód podziemnych został tu znacznie zaburzony w wyniku działalności człowieka a zwłaszcza wytworzeniu dużych, regionalnych lejów depresji związanych z eksploatacją surowców skalnych, pozostałościami po eksploatacji rud żelaza i wpływem drenażu ze strony wyrobiska w Bełchatowie (poza jednostką). Obszary zdepresjonowane oraz drenaż kopalń mają charakter transjednostkowy co oznacza, że granice poszczególnych JCWPd nie są żadną barierą dla wód podziemnych i obserwuje się znaczne ich transfery pomiędzy JCWPd nr 99 i sąsiednimi. Elementami bilansowymi odbierającymi wody z JCWPd 99 są wspomniani drenaż rzeczny (Sanu i większych dopływów) oraz bezpośrednia eksploatacja wód ze wszystkich właściwie zagregowanych poziomów wodonośnych odbywająca się ze zróżnicowaną wydajnością i nierównomiernie rozmieszczona powierzchniowo. Nie można także wykluczyć ucieczki wód zwłaszcza w głębszym piętrze do podobnych struktur w sąsiednich JCWPd.

4.4.1.4. Monitoring wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2020 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

W latach 2019-2021 badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie gminy do celów pitnych.

W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego.

Na terenie gminy Mstów w 2020 roku prowadzono badania w dwóch punktach pomiarowych – w Mirowie (J319/R) i w Srocku (J320/R). Analiza wyników badań jakości wód podziemnych w ww. punktach monitoringowych wskazuje, iż wody osiągnęły dobrą jakość wody (II klasa).

4.4.1.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, z późn. zm.) przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane, jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, z późn. zm.), zostało utworzone Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo Wodne, z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej zostały przejęte przez Wody Polskie.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

W latach 2016–2018 dokonano przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego (aWORP) w II cyklu planistycznym. Została ona zrealizowana w ramach projektu POIS.02.01.00-00-0014/16, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś priorytetowa II: Ochrona środowiska w tym adaptacja do zmian klimatu, Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz

z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska.

Na lata 2016–2022 został zaplanowany projekt pn.: „Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego“. MZP i MRP sporządzono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie opracowywania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego.

Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego zostały podane do publicznej wiadomości 22 października 2020 r. i są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Przez obszar gminy Mstów przepływa m.in. rzeka Warta. Dla której zostały opracowane mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego, przedstawiające obszary o których mowa w art. 169 ust. 2 ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, 2368, z 2022 r. poz. 88, 258, 855).

Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego podlegają przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego obszar gminy Mstów znajduje się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$),
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$),
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($p=0,2\%$).

Na ww. obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ust. 1 pkt 3) lit a) oraz b) Prawa wodnego, dotyczące m.in. gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji mogących zanieczyścić wody. Jeżeli nie spowoduje to zagrożenia, dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, właściwy organ Wód Polskich (tj. dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich), zgodnie z art. 77 ust. 3 Prawa wodnego, może, w drodze decyzji, zwolnić od wymienionych wyżej zakresów, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód.

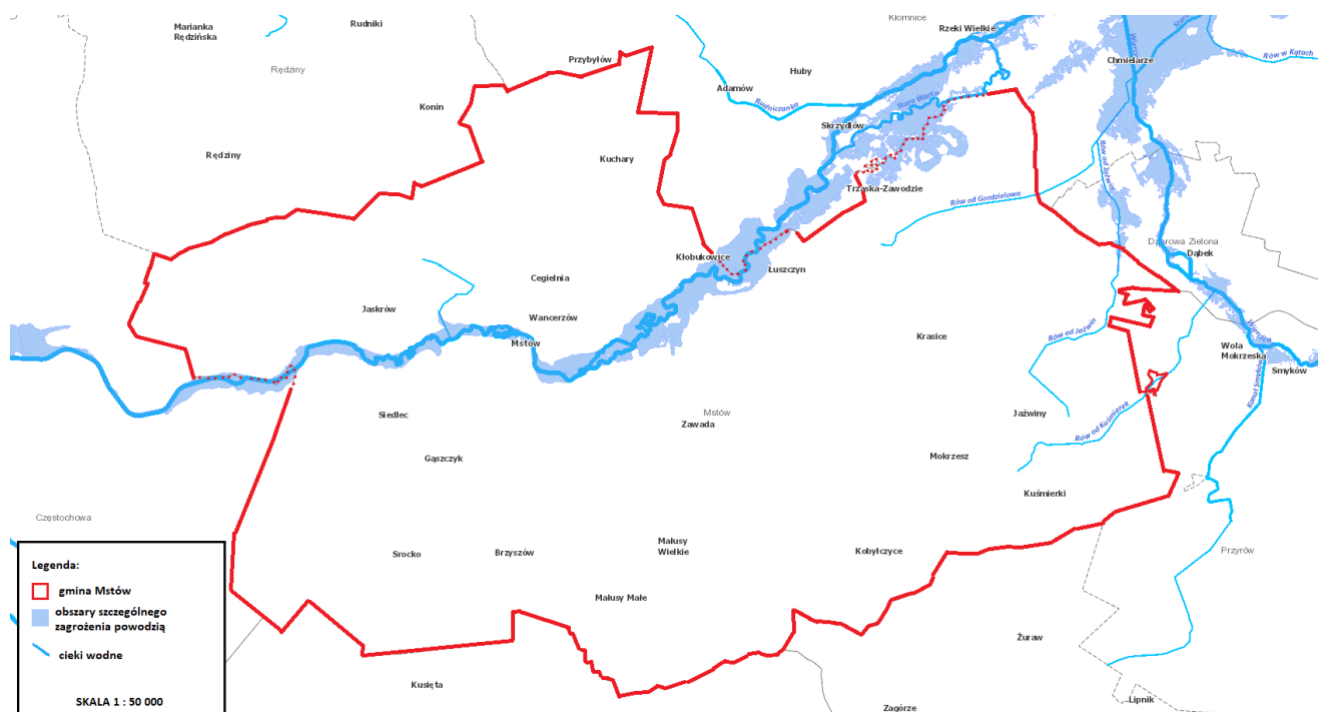
Na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat nie obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne, jednakże należy mieć na uwadze, że zagrożenie wystąpienia powodzi o takim prawdopodobieństwie jest realne.

Ponadto do 2027 r. zostanie wykonana aktualizacja wstępnej oceny ryzyka powodziowego, aktualizacja map zagrożenia i map ryzyka powodziowego, aktualizacja planu przeciwdziałania skutkom suszy dla obszarów dorzeczy, aktualizacja planu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z art. 166 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, z późn. zm.) Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Poznaniu uzgadnia w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią projekt m.in.: decyzji o warunkach zabudowy, decyzji lokalizacji inwestycji i kierunków zagospodarowania przestrzennego, strategii rozwoju województwa, planu zagospodarowania przestrzennego województwa, gminnego programu rewitalizacji.

Na obszarze gminy Mstów nie zostały wyznaczone przez Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wód Polskich, obszary potencjalnego zagrożenia powodzią⁶.

⁶ Dane z PGW WP – pismo nr PO.RZI.0145.299.1.2022.BSz z dnia 10.05.2022 r.

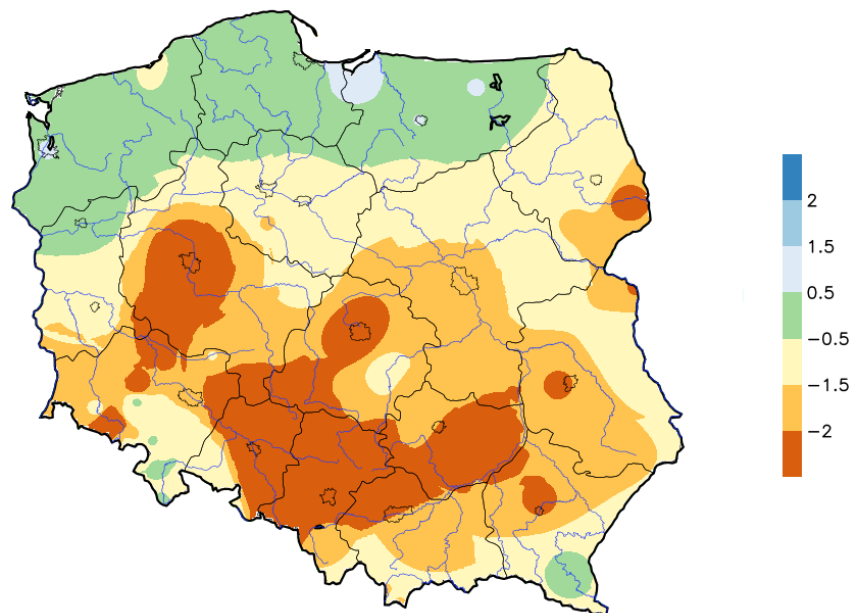

Rysunek 11 Obszar zagrożenia powodziowego występującego na terenie gminy Mstów

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPDF

Niewątpliwie gospodarka wodna to również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy. Najszerszy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, zwaną też rolniczą, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów.

Biorąc to pod uwagę oraz uwzględniając ograniczoną dokładność oceny zagrożenia suszą glebową (ze względu na małą szczegółowość materiałów środowiskowych) przypisano do rolnictwa wrażliwość także na suszę atmosferyczną. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia) jest też ono wrażliwe także na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dot. obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

Rysunek 12 Rozkład przestrzenny wartości SPI na terenie kraju w czerwcu 2021 roku

Źródło: <http://posucha.imgw.pl>

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala:

- normalny (0,5 ÷ -0,5),
- umiarkowanie suchy (-0,5 ÷ -1,5),
- bardzo suchy (-1,5 ÷ -2),
- ekstremalnie suchy ≤ -2 .

Na terenie Gminy Mstów przedział ostrości suszy atmosferycznej w czerwcu 2021 roku wyniósł (≤ -2 .) tj. ekstremalnie suchy.

4.4.2. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak zagrożenia podtopieniami obszarów zamieszkałych dobra jakość wód podziemnych	zły stan wód powierzchniowych słabe zasoby wód powierzchniowych wpływ zanieczyszczenia spoza terenu gminy na stan czystości wód
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
aktualizacje planów zarządzania ryzykiem powodziowym, realizowane w ramach II cyklu planistycznego dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania zmiany prawa wodnego, w zakresie własności wód	zmiany klimatu i brak możliwości przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) zagrożenia skutkami suszy

Źródło: opracowanie własne

4.4.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

Inwestycje w zakresie przeciwdziałania skutkom powodzi wykraczają znacznie poza możliwości Gminy Mstów, możliwe jest jednak zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego mieszkańców poprzez działania niezwiązane bezpośrednio z inwestowaniem w urządzenia przeciwpowodziowe.

W zasadzie wszystkie przedsięwzięcia można podzielić na czynne i bierne. Bardzo często ich rodzaj wymuszony jest własnością.

Do działań biernych należą:

- monitoring powodziowy dla całej gminy oparty na koncepcji pozyskiwania skutecznej informacji o opadzie i odpływie w warunkach powodziowych, współpracujący z istniejącą i planowaną siecią IMGW,
- system ostrzeżeń gwarantujący mieszkańcom i użytkownikom terenów zalewowych możliwie szybkie powiadomienie o nadchodzącym zagrożeniu,
- wyposażenie drużyn ratowniczych w specjalistyczny sprzęt niezbędny do efektywnego prowadzenia akcji przeciwpowodziowej, w tym wyposażenie magazynów ochrony przeciwpowodziowej,
- opracowanie materiałów informacyjnych z podstawowymi danymi umożliwiającymi identyfikację przez każdego mieszkańca obszaru zagrożenia powodziowego w jego otoczeniu.

Do działań aktywnych należą:

- bieżące remonty budowli regulacji rzek i potoków,
- bieżące remonty, stała konserwacja i renowacja przepustów, rowów i innych urządzeń odprowadzających wodę lub zabezpieczających odpływ,
- wycinka drzew i krzewów w korytach cieków, co przeciwdziała podnoszeniu się poziomu zwierciadła wód odpływowych oraz niszczeniu mostów i brzegowych ubezpieczeń rzek i cieków,

- systematyczne oczyszczanie z rumowiska koryt powyżej zapór przeciw rumowiskowych i stopni wodnych, stabilizujących dno cieków.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze kraju, planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, a w szczególności przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Z analizy przeprowadzonej w rozdziale dotyczącym wód można stwierdzić, iż ich stan ulega powolnej poprawie. Oceniając te tendencje należy pamiętać, że o stanie wód powierzchniowych decydują nie tylko wskaźniki fizykochemiczne, ale i biologiczne czy hydromorfologiczne. Oznacza to, że przywrócenie czystości wodom powierzchniowym nie spowoduje automatycznie dobrego stanu wód. Przywrócenie właściwych dla danej części wód elementów biologicznych będzie często procesem bardziej długotrwałym.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, a także budowę, przebudowę, modernizację budowli przeciwpowodziowych oraz działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane.

4.5. Gospodarka wodno – ściekowa

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 16 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	<p>Budowa kanalizacji ściekowej w miejscowości Latosówka</p> <p>Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na przebudowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Jaskrowie</p>	<p>Gmina Mstów</p> <p>W 2019 roku w ramach realizacji zadania wybudowano sieć wodociągową na odcinku od ulicy Głównej w Zawadzie do ulicy Sportowej w Mstowie. Wykonano również odcinki sieci wodociągowej i kanalizacyjnej m.in. w miejscowościach: Cegielnia, Wancerzów, Siedlec, Jaskrów oraz Kuchary.</p> <p>W 2020 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • udzielono dotacji dla Samorządowego Zakładu Budżetowego Gospodarki Komunalnej Gminy Mstów na budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W ramach udzielonej dotacji wykonano dobudowy odcinków sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w miejscowościach: Mstów, Jaskrów, Wancerzów, Zawada, Małusy Wielkie. Ponadto został wywiercony otwór studzienny na potrzeby wykonania studni głębinowej w Siedlcu, • w związku z przebudową DP 1060 S Rudniki-Wancerzów dokonano wymiany sieci wodociągowej na ul. Sadowej w Wancerzowie na odcinku ok. 1 400 m. <p>W 2021 roku w ramach realizacji zadania wykonano rozbudowy odcinków sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, m.in. w miejscowościach: Mstów, Zawada, Wancerzów, Siedlec - o łącznej długości 2,19 km. Ponadto opracowano dokumentację koncepcyjną przebudowy wodociągu i uzyskano niezbędne uzgodnienia od właścicieli posesji (m.in. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach) oraz zarządcy drogi DW 786 (Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach).</p> <p>Ponadto przez Zakład Projektowo-Usługowy „NOSAN“ z siedzibą w Kielcach w 2019 roku został opracowany operat wodno-prawny na rozbudowę oczyszczalni ścieków w Jaskrowie. Uzyskano prawomocne pozwolenie na budowę. Realizację zadania zaplanowano na lata 2020-2022. Zakres prac polega na wykonaniu bloków inwestycyjnych „0“ + „B“ + „C“. Dzięki realizacji inwestycji przepustowość oczyszczalni znacznie wzrosła i wyniesie $Q = 1\,200\text{ m}^3/\text{dobę}$. Praca rozbudowanej oczyszczalni będzie sterowana automatycznie za pomocą programu – co ustabilizuje pracę całego układu technologicznego. Wykonawcą robót jest Konsorcjum Firm w składzie: Lider Konsorcjum (Pełnomocnik, Partner Wiodący): PBiI ABT Sp. z o. o., Partner Konsorcjum: GRUPA SZYMBUD Sp. z o. o. Sp. k. Wartość robót budowlanych wynosi 10 085 534,84 zł. Dla realizacji zadania otrzymano dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w kwocie 2 200 000,00 zł (2020 r. – 1 000 000,00 zł oraz 2021 r. – 1 200 000,00 zł). W ramach preferencyjnej umowy pożyczki z WFOŚiGW w Katowicach gmina otrzyma kwotę 4 000 000,00 zł. Planowane zakończenie inwestycji: III kwartał 2022 r.</p> <p>ZBGK w Mstowie</p>	<p>budowa i modernizacja 10,155 km sieci wodociągowej i 1,145 km sieci kanalizacji sanitarnej</p> <p>wymiana 1 106 szt. wodomierzy</p>

		<p>W 2019 roku ZBGK w Mstowie zmodernizował i wybudował łącznie 4 600 mb sieci wodociągowej oraz 825 mb sieci kanalizacyjnej. Ponadto sukcesywnie modernizowano i remontowano przyłącza wodociągowe na terenie gminy oraz wymieniano wodomierze – 550 szt.</p> <p>W 2020 roku zakład zmodernizował i wybudował łącznie 3 680 mb sieci wodociągowej i 220 mb sieci kanalizacyjnej. Wywiercony został również otwór studzienny przeznaczony na nową studnię głębinową w miejscowości Siedle. Ponadto sukcesywnie modernizowano i remontowano przyłącza wodociągowe na terenie gminy oraz wymieniano wodomierze – w ciągu 2020 roku wymieniono 260 szt. wodomierzy.</p> <p>W roku 2021 Zakład zmodernizował i wybudował łącznie 1 875 mb sieci wodociągowej i 100 mb sieci kanalizacyjnej. Sukcesywnie modernizowano i remontowano przyłącza wodociągowe na terenie gminy oraz wymieniano wodomierze - w ciągu 2021 roku wymieniono 296 sztuk wodomierzy.</p>	
2.	<p>Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży</p>	<p>PGW WP</p> <p>PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach w okresie 2019-2021 inicjował wydarzenia ogólnodostępne dedykowane mieszkańcom regionu, w tym zarówno dzieciom i młodzieży jak i dorosłym mieszkańcom gminy Mstów. Wśród nich można wskazać dni otwarte obiektów hydrotechnicznych, święto Szlaków Zabytków Techniki „Industria 2019“. W ich czasie wyczerpująco scharakteryzowano statutowe zadania RZGW w Gliwicach oraz obowiązki wynikające z ustawy Prawo Wodne, z głównym akcentowaniem retencji wód, konieczności oszczędzania zasobów wodnych, profilaktyki przeciwpowodziowej oraz suszowej.</p> <p>Ponadto w mediach regionalnych, a także na łamach pracy lokalnej PGW WP RZGW w Gliwicach informowało o swoich projektach, przedsięwzięciach inwestycyjnych czy programach edukacyjnych. Kluczowym prowadzonym przez RZGW w Gliwicach programem w 2020 roku był program edukacyjny pn.: „Szkoła przyjazna wodzie – aktywni błękitni“. Do udziału w programie zaproszono szkoły w tym także z terenu gminy Mstów. Program miał na celu kompleksową edukację dzieci i młodzieży w kierunku gospodarki wodnej, obiegu wody w przyrodzie, bezpieczeństwa nad wodą, przeciwdziałaniu suszy oraz ograniczaniu skutków powodzi. Autorski program Wód Polskich uzyskał patronaty m.in. Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz wojewódzkich kuratorów oświaty. W jego realizacji partnerami są wojewódzkie komendy straży pożarnej, policji oraz WOPR.</p> <p>Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM“ w Katowicach</p> <p>Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM“ w Katowicach prowadzi działania edukacyjne upowszechniające wiedzę o ekologii i środowisku szeroko rozumianych, w tym o zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków. Ośrodek prowadzi szkolenia z edukacji ekologicznej skierowane do nauczycieli szkół i placówek województwa śląskiego. Także na szkoleniach poświęconych edukacji turystycznej, poruszane są tematy szeroko rozumianej ekologii. Ponadto Ośrodek był partnerem w kampanii edukacyjnej realizowanej przez Stowarzyszenie Wodociągowców Województwa Śląskiego – „Toaleta to nie śmietnik“ oraz współpracuje z Katowickimi Wodociągami przy ścieżce dydaktycznej GIGABLOK.</p> <p>Wszyscy nauczyciele, w tym gminy Mstów, mogą uczestniczyć w wyżej wymienionych szkoleniach.</p>	<p>bieżące działania edukacyjne i informacyjne</p>

3.	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Mstów Gmina Mstów prowadzi ewidencję szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków. Wg stanu na dzień 31.12.2020 r. na terenie gminy zlokalizowane są (dane z gminy, GUS): <ul style="list-style-type: none"> • 1 900 zbiorniki bezodpływowe, • 29 przydomowe oczyszczalnie ścieków, • 1 stacja zlewna. 	1 900 zbiorników bezodpływowych 29 przydomowych oczyszczalni ścieków 1 stacja zlewna
4.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ Delegatura w Częstochowie WIOŚ w Katowicach – Delegatura w Częstochowie w latach 2019-2021 przeprowadziła na terenie Gminy Mstów łącznie 11 kontroli, w tym 5 w zakresie ochrony wód oraz gospodarki ściekowej. W wyniku jednej kontroli wykazano naruszenia. Wystawiono 1 mandat, 1 pouczenie oraz wydano 1 zarządzenie pokontrolne.	5 kontroli

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 17 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021*
1	Zwodociągowanie gminy	99,9 %	99,9 %
2	Skanalizowanie gminy	36,3%	38,3%
3	Długość kanalizacji sanitarnej	51,5 km	57,6 km
4	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	3 931	4 500
5	Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków	3 980 RLM	9 500 RLM
6	Ścieki oczyszczane odprowadzone ogółem	143 dam ³	160 dam ³
7	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	367,5 dam ³	411,0 dam ³
8	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	125,9 km	135,5 km

*stan w roku 2020 (brak danych za 2021 rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL 2022 rok

4.5.1. Opis stanu obecnego

4.5.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Mstów jest zaopatrywana w wodę z ujęć głębinowych zlokalizowanych w Mstowie (średnia produkcja wody – 978 m³/dobę) i Srocku (średnia produkcja wody – 166 m³/dobę). W stacjach uzdatniania prowadzony jest proces dezynfekcji przy pomocy podchlorynu sodu. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę to ok. 10 660 mieszkańców, w tym 9 440 mieszkańców Mstowa, natomiast wodociąg Srocko ok. 1 220 mieszkańców.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 5 studni głębinowych oraz 17 przepompowni.

Utworzony w 2004 roku Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej Gminy Mstów z siedzibą w Mstowie przy ul. 16 Stycznia 14 jest odpowiedzialny za produkcję oraz sprzedaż wody, budowę i eksploatację sieci wodociągowych, urządzeń poboru, uzdatniania i rozprowadzania wody.

Stopień zwodociągowania gminy na dzień 31.12.2020 r. wynosi ok. 99,9 %. Długość gminnej sieci wodociągowej wynosi 135,5 km, do sieci przyłączonych jest 3 784 budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego. Z sieci wodociągowej korzystało 10 835 osób.

Zużycie wody w gminie w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie, tj.:

- w 2018 roku – 370,0 m³,
- w 2019 roku – 379,9 m³,

- w 2020 roku – 411,1 m³,

Zarówno woda surowa jak i woda wodociągowa są regularnie badane zgodnie z harmonogramem badań zatwierdzonym przez PPIS w Częstochowie oraz monitoringiem wewnętrznym przedsiębiorstw. Woda dostarczana do gminnej sieci wodociągowej spełnia wymagania określone w „Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi” (Dz.U. 2017 poz. 2294).

4.5.1.2. Odbiór ścieków

Utworzony w 2004 roku Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej Gminy Mstów jest odpowiedzialny za usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych oraz eksploatację urządzeń oraz sieci kanalizacji sanitarnej.

Stopień skanalizowania Gminy Mstów na dzień 31.12.2020 r. wynosił ok. 38,3%. Długość sieci kanalizacji sanitarnej na dzień 31.12.2020 roku wynosiła 57,6 km, a do sieci podłączonych było 1 561 przyłączy. Z sieci kanalizacji sanitarnej na dzień 31.12.2020 r. korzystało 3 735 mieszkańców gminy.

Ilość ścieków komunalnych z terenu gminy zarówno tych dowożonych jak i odprowadzanych kanalizacją sanitarną w ostatnich latach systematycznie wzrasta. W latach 2018-2021 na terenie gminy wytworzono 628,7 dam³ ścieków komunalno-bytowych, w tym w:

- 2018 roku – 144,0 dam³,
- 2019 roku – 145,0 dam³,
- 2020 roku – 160,0 dam³,
- 2021 roku – 179,7 dam³.

Ścieki komunalne z terenu gminy są oczyszczane przez Komunalną Oczyszczalnię Ścieków w Jaskrowie przy ul. Starowiejskiej 21. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów o dopuszczalnym obciążeniu ładunkiem zanieczyszczeń 9 548 RLM i maksymalnym przepływie 912 m³/d. Oczyszczone ścieki kierowane są do rzeki Warta.

Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie ścieków z oczyszczalni do środowiska: decyzja znak: PO.ZUZ.5.421.170.2019.WS Dyrektora Zarządu Zlewni w Sieradzu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie udzielenia pozwolenia wodnoprawnego.

Przepustowość oczyszczalni w Jaskrowie według pozwolenia wodnoprawnego:

- średnia dobową [m³/d]: 1200,
- ilość dopuszczalna [m³/rok]: 481 800,

Projektowana wydajność oczyszczalni ścieków [RLM]: 9999

Oczyszczalnia ścieków w Jaskrowie została włączona do programu „Budowa oczyszczalni ścieków w Gminie Mstów”. Zakład Projektowo-Usługowy „NOSAN” z siedzibą w Kielcach opracował operat wodno-prawny na rozbudowę oczyszczalni ścieków w Jaskrowie. Uzyskano prawomocne pozwolenie na budowę. Realizację zadania zaplanowano na lata 2020-2022. Planowane zakończenie inwestycji to III kwartał 2022 r. Zakres prac polega na wykonaniu bloków inwestycyjnych „0” + „B” + „C”. Dzięki realizacji inwestycji przepustowość oczyszczalni znacznie wzrośnie i wyniesie Q= 1 200 m³/dobę. W projekcie zastosowano technologię wysokosprawnego procesu biochemicznego z udziałem osadu czynnego niskoobciążonego, z dodatkowym procesem tlenowej stabilizacji osadu. Praca rozbudowanej oczyszczalni będzie sterowana automatycznie za pomocą programu (z wizualizacją procesów i wskazaniem stanów alarmowych) – co ustabilizuje pracę całego układu technologicznego.

Na terenach pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej lub gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie niekorzystna, budowane są zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina Mstów prowadzi ewidencję szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków. Wg stanu na dzień 31.12.2020 r. na terenie gminy zlokalizowane są (dane z gminy, GUS):

- 1 900 zbiorniki bezodpływowe,
- 29 przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- 1 stacja zlewna.

Według sprawozdania z KPOŚK za 2019 rok Aglomeracja Mstów wymagała zmiany liczby RLM w nowej uchwale, ponieważ zaszła różnica większa niż 5% pomiędzy RLM w uchwale Nr V/16/21/2015 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 grudnia 2015 roku (9548 RLM), a RLMrz (10 527 RLM), która wynosiła 10,25%. W związku ze zmianą przepisów zalecono przyjęcie nowej uchwały ustanawiającej nowe granice zgodnie z Wytycznymi i zaleceniami PGW Wody Polskie, które stanowią o obowiązku podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej 98% RLM, a jedynie 2% mogą stanowić indywidualne systemu zagospodarowania ścieków komunalnych. W tym celu z obszaru Aglomeracji Mstów wyłączono miejscowości bez podłączenia do kanalizacji sanitarnej tj. Brzyszków, Gąszczyk, Kobyłczyce, Krasice, Małusy Małe, Małusy Wielkie, Mokrzesz, Siedlec, Srocko, Zawada.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, 2368, z 2022 r. poz. 88, 258, 855) wszystkie uchwalone aglomeracje należało zaktualizować do końca 2020 r. i przyjąć nową uchwałę, a w razie konieczności również dokonać zmiany obszarów i granic aglomeracji.

Obszar gminy Mstów należy do aglomeracji Mstów przyjętej uchwałą nr XXV/215/2020 Rady Gminy Mstów z dnia 21 grudnia 2020 roku (Dz. U. Woj. Śląskiego z dnia 28 grudnia 2020 roku poz. 9487). Jest to aglomeracja o równoważnej liczbie mieszkańców 5 783 RLM obejmująca miejscowości: Mstów, Cegielnia, Jaskrów, Kuchary, Wancerczów, Kłobukowice, Latosówka z oczyszczalnią ścieków komunalnych w miejscowości Jaskrów.

Na terenie Aglomeracji Mstów nie planuje się budowy nowych odcinków kanalizacji sanitarnej oraz przyłączania nowych nieruchomości do sieci.

W Aglomeracji Mstów na bieżąco prowadzi się ewidencje indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Według danych na koniec września 2020 roku na terenie Aglomeracji Mstów 100 mieszkańców gromadzi i wywozi taborem asenizacyjnym ścieki komunalne ze zbiorników bezodpływowych. Wyniki wskazują, że instalacje te spełniają poziom ochrony środowiska zgodny z obowiązującymi przepisami oraz taki jak w przypadku ścieków odprowadzanych kanalizacją sanitarną.

Na terenie Aglomeracji Mstów nie są wytwarzane ścieki przemysłowe. Nie planuje się również podłączenia do systemu kanalizacji zakładów przemysłowych.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza także Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

21 kwietnia 2016 roku Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2017 (VAKPOŚK). Przyjęta przez rząd aktualizacja zawiera listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2017-2021. W związku z powyższym opracowana została aktualizacja Master Planu dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG, w którym wyodrębniono zbiór podstawowych danych dotyczących ilości, wielkości oraz planów inwestycyjnych i potrzeb finansowych aglomeracji Mstów.

Zgodnie z ustaleniami i przyjętą metodyką opracowania AKPOŚK2017, Aglomeracja Mstów została zaliczona do priorytetu P3. W ramach Master Planu na terenie aglomeracji, w gminie wpisano inwestycję w obrębie gospodarki wodno-ściekowej tj. „Modernizacja oczyszczalni ścieków w Jaskrowie” – realizacja I etapu rozbudowy i przebudowy oczyszczalni ścieków w Jaskrowie gm. Mstów, polegającego na wykonaniu bloków inwestycyjnych „0” + „B” + „C”.

4.5.2. Analiza SWOT

Gospodarka wodnościekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
modernizacja oczyszczalnia ścieków wysoki stopień zwodociągowania gminy – 99,9 %	niski stopień skanalizowania gminy – 38,3% część zbiorników bezodpływowych i szamb w złym stanie technicznym zrzuty ścieków z terenów rolniczych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) niedostateczna pula środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

4.5.3 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Podstawowym działaniem w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych – punktowych, obszarowych i liniowych. Głównym czynnikiem zagrażającym czystości wód jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa, stąd też priorytetowym działaniem będą inwestycje z tego zakresu oraz działania racjonalizujące użytkowanie wody.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych, konieczna będzie likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do rzek i potoków płynących przez teren Gminy Mstów. W tym celu należy wykonać szczegółową inwentaryzację punktów zrzutu ścieków oraz systematycznie ją aktualizować. Następnym, niezwykle ważnym zadaniem jest inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb). Zdarza się, że zbiorniki te są nieszczelne i są źródłem zanieczyszczenia wód.

W zakładach produkcyjnych, również w tych małych, należy promować wprowadzanie zamkniętych obiegów wody, jako elementu pozwalającego na ograniczenie zrzutu zanieczyszczonych wód do środowiska, a także zmiany technologii i poprawę stanu zakładowych sieci wodociągowych.

W zakresie ochrony wód podziemnych jednym ze sposobów ochrony biernej będzie przestrzeganie zasad ustalonych dla stref i obszarów ochronnych ujęć wód podziemnych, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie korzystania z wody i użytkowania gruntów. Strefa ochrony bezpośredniej (grupa bezwzględnie obowiązujących nakazów) ma na celu eliminację zagrożenia powstającego w związku z ujęciem wody. Ustalenia związane z ochroną wód podziemnych przed zanieczyszczeniem zawarte powinny zostać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski (stanowisko negocjacyjne w negocjacjach z UE w sprawie wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG) i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych oraz Master Plan – aktualizacja z 2017 roku.

4.6. Zasoby geologiczne

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów geologicznych.

Tabela 18 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Marszałek Województwa, Starosta Częstochowski W latach 2019-2021 nie realizowano zadania.	-
2.	Rekultywacja i rewitalizacja terenów	Użytkownicy złoża W latach 2019-2021 nie realizowano zadania.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 19 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powierzchni ziemi i zasobów geologicznych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2019	Stan aktualny 2021
1.	Liczba przypadków wydobywania kopalin bez wymaganej koncesji	0	0

Źródło: opracowanie własne

4.6.1. Opis stanu obecnego

4.6.1.1. Surowce naturalne

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1072 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Posiadający koncesję na wydobycie złoża kopaliny jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złoża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciążą na sprawcy.

\W 2021 roku zostały opracowane mapy rozmieszczenia wszystkich surowców na terenie całej polski pn. „Bilans złóż zasobów kopalin w Polsce według stanu na 30 grudnia 2020 roku”. Według „Bilansu..” na obszarze Gminy Mstów zlokalizowano następujące złoża:

- wapieni i margli:
 - Latosówka – Rudniki II – złożo o powierzchni 77,37 ha eksploatowane, o zasobach bilansowych 75 200 tys. ton i rocznej eksploatacji na poziomie 294 tys. ton. Złożo obejmuje pola: Rudniki II

i Latosówka. Surowiec przydatny do produkcji klinkieru i cementu portlandzkiego Zasoby pola Rudniki II dotychczas warunkowo włączono do bilansu bezwarunkowo. (pismo ZU Skalnik z 10.03.1994 r.) - dec. Nacz. Gm. w Mstowie. Aktualnie eksploatowane przez Cemex Polska Sp. z o.o. w Rudnikach (koncesja Marszałka Województwa Śląskiego udzielona w 2004 r. do 31.12.2030 r.). Po zakończonej eksploatacji rekultywacja planowana jest w kierunku leśno – wodnym,

- Mstów – złożo o powierzchni 191,85 ha, rozpoznane, o zasobach bilansowych 363 326 tys. ton,
- Rudniki - Jaskrów – złożo o powierzchni 66,96 ha, eksploatowane o zasobach bilansowych 72 221 tys. ton i rocznej eksploatacji na poziomie 249 tys. ton. dod. nr 3 2013r. Aktualizacja zasobów w związku z postępującą eksploatacją oraz po udokumentowaniu dodatkowych zasobów na obszarze 3,68 ha sąsiadującym ze złożem. Aktualnie eksploatowane przez Cemex Polska Sp. z o.o. w Rudnikach (koncesja Marszałka Województwa Śląskiego udzielona w 2004 r. do 31.12.2030 r.). Po zakończonej eksploatacji rekultywacja planowana jest w kierunku leśno – wodnym,
- piasków i żwirów:
 - Zawada II – złożo o powierzchni 12,20 ha, eksploatowane, o zasobach bilansowych 104 tys. ton, i rocznej eksploatacji na poziomie 14 tys. ton. Aktualnie eksploatowane przez STANBUD S.C. – Eugeniusz Stanirowski, Jarosław Stanirowski w Zawadzie,
 - Tomala – złożo rozpoznane o zasobach bilansowych 96 tys. ton.

Na terenie Gminy Mstów Marszałek Województwa Śląskiego udzielił jednej koncesji na eksploatację wapieni i margli jurajskich ze złóż „Latosówka – Rudniki II” i „Rudniki – Jaskrów” dla firmy CEMEX Polska Sp. z o.o. w Warszawie. Koncesja jest ważna do dnia 31 grudnia 2030 roku.

Na terenie Gminy Mstów jedna firma będąca w kompetencji Starosty Częstochowskiego posiada aktualną decyzję na eksploatację/ poszukiwanie kopalin. Jest Przedsiębiorstwo „STANBUD” s.c. z siedzibą w Zawadzie II przy ul. Polnej 8. Zgodnie z art. 161 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (z 2022 r. poz. 1072) organem administracji geologicznej pierwszej instancji jest marszałek województwa. Do starosty należą m.in. sprawy dotyczące złóż kopalin nieobjętych własnością górniczą, poszukiwanych lub rozpoznanych na obszarze do 2 ha w celu wydobycia metodą odkrywkową do 20 000m³ w roku kalendarzowym i bez użycia środków strzałowych.

Dla terenu województwa Śląskiego działa OPI-TPP, interaktywna regionalna baza danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (www.orsip.pl). Realizatorem projektu jest Główny Instytut Górniczo-Przemysłowy. Baza danych Systemu zawiera informacje w postaci warstw informacyjnych o terenach przemysłowych i zdegradowanych oraz elementach środowiska naturalnego i ich stanie. Portal integruje różne obszary wiedzy oraz informacje w zakresie efektywnego planowania przestrzennego i zarządzania terenami przemysłowymi. Ideą portalu jest poprawa Systemu zarządzania środowiskiem w województwie śląskim, integracja działań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz powszechny i nieodpłatny dostęp społeczeństwa do informacji o środowisku.

Zgodnie z sprawozdaniem RRW-11 z realizacji przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie wyłączenia gruntów z produkcji rolnej, rekultywacji i zagospodarowania gruntów oraz zasobów i eksploatacji złóż torfów na terenie gminy Mstów w latach 2019-2021 było 3,81 ha gruntów wyłączonych z produkcji rolnej, nie było gruntów wymagających rekultywacji i zdegradowanych oraz nie były prowadzone prace rekultywacyjne. Aktualnie obowiązuje jedna decyzja ustalająca kierunek rekultywacji, która została wydana przez Starostę Częstochowskiego i dotyczy terenu Gminy Mstów – dla Przedsiębiorstwa „STANBUD” s.c. z siedzibą w Zawadzie II przy ul. Polnej 8.

4.6.1.2 Osuwiska

W Państwowym Instytucie Geologicznym od 2006 roku realizowany jest projekt System Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Wyniki Projektu są przedstawiane na mapach topograficznych w skali 1: 10 000 i są pomocne w ocenie ryzyka osuwiskowego, czyli w ograniczeniu szkód i zniszczeń wywołanych rozwojem osuwisk poprzez zaniechanie budownictwa drogowego i mieszkaniowego w obrębie aktywnych i okresowo aktywnych osuwisk. Dla terenów osuwisk i terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych wymagane jest opracowanie szczegółowych dokumentów geologiczno – inżynierskich.

Stosownie do obowiązku wynikającego z art. 110a ustawy POŚ Starosta prowadzi obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach na podstawie bazy Systemu Osłony PrzeciwOsuwiskowej (SOPO) – Rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy.

Zgodnie z danymi ww. Bazy SOPO aktualnie na terenie gminy Mstów nie zarejestrowano osuwisk, ani terenów zagrożonych ruchami masowymi.

W gminie Mstów w strefie wychodni utworów węglanowych jury górnej występują powierzchniowe formy krasowe tj. leje krasowe, uwały i ponory. Są to formy, w których można zaobserwować aktywność spłukiwania w głąb systemu krasowego cząstek mineralnych z powierzchni terenu. Na stokach niektórych lejów da się zaobserwować obrywy darni, w skali mikro. Tereny te aktualnie stanowią użytki rolne i leśne i powinny pozostać wyłączone spod zabudowy.

Gmina Mstów w całości pokryta jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Zaleca się aby przy zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących rejon występowania powierzchniowych form zjawisk krasowych dopuszczenie terenów pod zabudowę poprzedzone było zawsze badaniami geologicznymi (kartowanie powierzchniowe, ekspertyzy).

4.6.2. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie zasobów naturalnych brak terenów zagrożonych ruchami masowymi	uciążliwości związane z eksploatacją surowców
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwości rozwoju gospodarczego wynikające z występowania surowców	możliwe zagrożenie ze strony terenów górniczych

Źródło: opracowanie własne

4.6.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu zarządzania zasobami geologicznymi

W ustawie Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r., poz. 1973, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020, poz. 2187 z późn. zm.) a także w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1072 z późn. zm.), dokonano regulacji dotyczących ochrony zasobów środowiskowych pod względem szkód i odpowiedzialności za działania naprawcze, a także ochrony złóż kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac i robót geologicznych i wydobywaniem kopalin.

W ustawie tej rozstrzygnięto także sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin. Na obszarze gminy zlokalizowane są 3 złoża wapieni i margli oraz dwa złoża piasków i żwirów. Aktualnie na terenie gminy Mstów dwie firmy posiadają wydane koncesje na eksploatację złóż.

Na terenie gminy Mstów nie rozpoznano osuwisk ani terenów zagrożonych ruchami masowymi.

4.7. Gleby i tereny rolnicze

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gleb.

Tabela 20 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Częstochowie W latach 2019-2021 nie realizowano zadania.	-
2.	Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	GIOŚ Badania gleb na obszarze województwa śląskiego, w tym gminy Mstów prowadzone są w oparciu o „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski“, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Na terenie gminy Mstów nie ma zlokalizowanego żadnego punktu pomiarowego. Monitoring prowadzony był w sąsiednich gminach, jednak nie odzwierciedla ona stanu gleb ornych na terenie gminy Mstów Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Częstochowie PZDR w Częstochowie pośredniczy w badaniach użytkowanych rolniczo na poziom pH. Odbywa się to poprzez przekazywanie próbek glebowych pobranych przez rolników do Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach. Koszty badań pokrywane są przez rolników.	-
3.	Kontrole rolnictwa prowadzone przez WIORIN	WIORIN w Katowicach Oddział w Częstochowie W latach 2019-2021 WIORIN na terenie gminy przeprowadził: <ul style="list-style-type: none"> • 7 kontroli obrotu materiałem siewnym, • 55 obserwacji fitosanitarnych pod kątem występowania agrofagów innych niż kwarantannowe, • 78 obserwacji fitosanitarnych pod kątem występowania agrofagów innych niż kwarantannowe, w tym wykryto 4 gatunku kwarantannowe, • 2 kontrole sprzedawców środków ochrony roślin (bez zastrzeżeń), • 14 kontrole stosowania środków ochrony roślin (w tym 1 z nieprawidłowościami). Ponadto pobrano 8 prób płodów rolnych (z 5 gospodarstw) pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. Nie stwierdzono przekroczeń.	prowadzone kontrole rolnictwa
4.	Promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie ŚODR w Częstochowie corocznie organizuje Dni Otwartych Drzwi. Jest to wydarzenie, podczas którego spotykają się rolnicy, przedstawiciele instytucji z otoczenia rolnictwa, producenci i handlowcy z branży rolniczej i ogrodniczej. W czasie tych wydarzeń odbywa się corocznie wystawa maszyn rolniczych, drobnego inwentarza, kiermasz roślin ozdobnych, kiermasz produktów pszczelich, sprzętu pasiecznego oraz wyrobów rękodzieła. Imprezie towarzyszą seminaria o tematyce rolniczej. Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Częstochowie PZDR w Częstochowie działa zarówno w obszarze ekologii jak i projektów dotyczących Programu Rozwojów Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Głównymi strefami działania są szkolenia, kursy, konkursy, współpraca z różnymi jednostkami administracyjnymi i samorządami. PZDR pomaga rolnikom w	-

	opracowywaniu wniosków, działając na podstawie ustawy z dnia 22 października 2004 o jednostkach doradztwa rolniczego.	
--	---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 21 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony gleb i terenów rolniczych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021
1.	Powierzchnia gruntów ornych (GUS)	7 541 ha	7 541 ha
2.	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Mstów, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego dane archiwalne GUS

4.7.1. Opis stanu obecnego

4.7.1.1. Gleby

Gmina posiada rolniczy charakter. Rolnictwo stanowią w większości indywidualne gospodarstwa rolne.

Na terenie gminy dominują gleby kwaśno - bielcowe oraz w mniejszym stopniu rędziny, 60% gleb zalicza się do klasy V i VI, tworzące kompleks żytnio-ziemniaczany. Użytki zielone zajmują gleby klas IV i V.

4.7.1.2. Struktura użytkowania terenu

Gmina Mstów zajmuje powierzchnię 119,57 km², z czego 78% stanowią użytki rolne, a z tego ponad 80% to grunty orne. Wśród użytków rolnych dużą powierzchnię zajmują sady owocowe, szczególnie jabłoniowe.

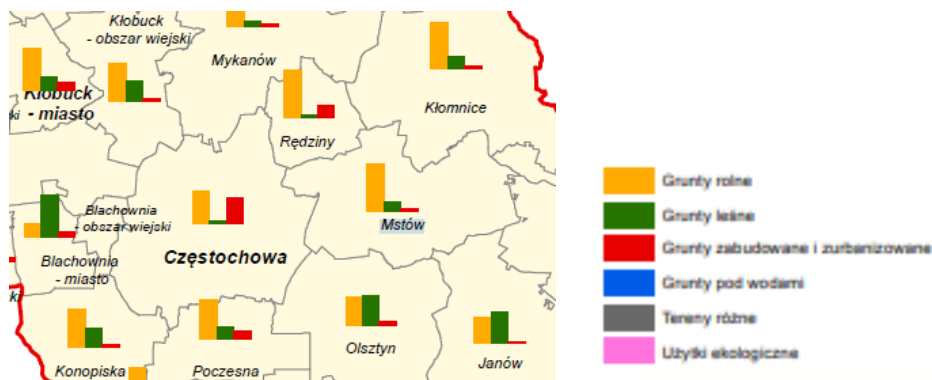
Tereny rolnicze zlokalizowane są w południowej, wschodniej i północno wschodniej części gminy, tylko część północno-zachodnia ma charakter mieszkalny i usługowy. Strukturę użytkowania gruntów zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22 Szczegółowe zestawienie użytkowania powierzchni gminy Mstów

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Udział procentowy w całości Gminy
1.	powierzchnia ogólna gruntów	11 957	100,00%
3.	użytki rolne	9 336	78,08%
2.	grunty orne	7 541	63,07%
3.	łąki trwałe	703	5,88%
4.	pastwiska trwałe	546	4,57%
5.	sady	235	1,97%
6.	grunty rolne zabudowane	294	2,46%
7.	grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	67	0,56%
8.	grunty pod stawami	2	0,02%
9.	grunty pod rowami	17	0,14%
10.	nieużytki	172	1,44%
11.	las	1 834	15,34%
12.	grunty zadrzewione i zakrzewione	1 901	15,90%
13.	grunty zabudowane i zurbanizowane	54	0,45%
14.	grunty pod wodami	44	0,37%

15.	tereny różne	1	0,01%
-----	--------------	---	-------

Źródło: dane z GUS, BDL 2022

Rysunek 13 Struktura użytkowania powierzchni gminy Mstów

Źródło: Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie śląskim w 2020 roku

4.7.1.3. Rolnictwo

Ostatni Spis Rolny został przeprowadzony w 2020 roku. Ze wstępnych danych wynika, iż w skali kraju zmniejszyła się liczba gospodarstw o około 13%, zmniejszyła się powierzchnia użytkowana rolniczo, ale zwiększyła się powierzchnia zasiewów.

Według danych ze Spisu Rolnego z 2020 roku na terenie Gminy Mstów zarejestrowanych było 839 gospodarstw rolnych.

Zgodnie z informacjami udostępnionymi przez Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o ilości hodowanych zwierząt na dzień 01.01.2022 roku według zgłoszeń składanych w biurach powiatowych przez posiadaczy zwierząt na terenie gminy hodowanych było:

- 941 sztuk bydła – dla porównania w 2010 roku 1 491 sztuk,
- 269 sztuki owiec – w 2010 roku dane GUS nie objęły owiec,
- 38 sztuk kóz – w 2010 roku dane GUS nie objęły kóz,
- 110 sztuk trzody chlewnej – dla porównania w 2010 roku 840 sztuki.

Dane zamieszczone powyżej wskazują, iż znacząco zmniejszyła się produkcja trzody chlewnej oraz bydła.

Na terenie Beskidów i Jury realizowany jest Wojewódzki Program Aktywizacji Gospodarczej oraz Zachowania Dziedzictwa Kulturowego Beskidów i Jury Krakowsko-Częstochowskiej Owca Plus.

Do końca 2020 roku realizowany był „Wojewódzki Program Aktywizacji Gospodarczej oraz Zachowania Dziedzictwa Kulturowego Beskidów i Jury Krakowsko-Częstochowskiej – Owca Plus do roku 2020”, przyjęty uchwałą nr 716/34/V/2015 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 7 maja 2015 roku.

Program Owca Plus na terenie gminy Mstów do końca 2020 roku realizowany był w 3 lokalizacjach, na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo:

- Góra Kamień (Szwajcera) Mstów – wypas stadami mieszanymi kozy + owce, wycinka drzew i krzewów,
- Góra Wał Mstów – wypas stadami mieszanymi kozy + owce, wycinka drzew i krzewów,
- tereny muraw Mstów – Małusy Wielkie, w tym Góra Skarzawa i Golizna, Mstów – wypas stadami mieszanymi kozy + owce, wycinka drzew i krzewów.

W ramach Wojewódzkiego Programu - Owca Plus do roku 2020 w ostatnich latach na terenie gminy Mstów realizowano działania takie jak:

- Ochrona przyrody i krajobrazu hal i polan górskich Beskidów poprzez prowadzenie ekstensywnego i kulturowego wypasu owiec – realizowane przez Fundację Pasterstwo Transhumancyjne,
- Ochrona siedlisk ciepłolubnych Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej poprzez wypas owiec i kóz” – realizowane przez Fundację Centrum Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego,

- „IX Pasterska Jesień w Kamesznicy” – realizowane przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kamesznicy „PROĆPOK”,
- Promocja Programu Owca Plus poprzez ukazanie dziedzictwa kulturowego oraz tradycji pasterskich na terenie Beskidów związanych z jesiennym spędem owiec z hal – ŁOSSOD 2019 – realizowane przez Stowarzyszenie Hodowców Owiec, Kóz i Producentów Zdrowej Żywności,
- Muzyka pasterska w twórczości Jana Wałacha – realizowane przez Muzeum i Stowarzyszenie imienia artysty Jana Wałacha w Istebnej,
- X Jarmark Pasterski – realizowany przez Fundację Pasterstwo Transhumancyjne,
- Festyn Jurajski – realizowany przez Centrum Inicjatyw Lokalnych,
- Żywiecki Dzień Folkowy i Pasterski – realizowany przez Stowarzyszenie Miłośników Oscypka,
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez prowadzenie wypasu owiec na wybranych halach, polanach, i łąkach górskich w Beskidzie Śląskim i Żywieckim – realizowane przez Fundację Pasterstwo Transhumancyjne,
- Jurajskie siedliska nieleśne pod ochroną – wypas owiec i kóz na Wyżynie Krakowsko – Częstochowskiej – realizowane przez Fundację Centrum Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego,
- Festyn Jurajski – realizowany przez Centrum Inicjatyw Lokalnych,
- Jurajskie Warsztaty Owcy Plus 2020 – Fundację Centrum Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego

Ponadto w tym czasie realizowano na terenie Beskidów również wiele inicjatyw promocyjnych.

9 grudnia 2020 roku Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 2841/194/VI/2020 przyjęto Program Aktywizacji Gospodarczej oraz Zachowania Dziedzictwa Kulturowego Beskidów i Jury Krakowsko – Częstochowskiej - Owca Plus do roku 2027. Zgodnie z ww. uchwałą w kolejnych latach planowane są działania na terenie gminy Mstów na powierzchni:

- Góra Kamień w Mstowie – 2,74 ha,
- Góra Wał w Mstowie – 2,94 ha,
- Murawy w Małusach Wielkich w Mstowie – 201,09 ha.

W roku 2021 zrealizowano następujące zadania związane z czynną ochroną przyrody oraz z działaniami promującymi Wojewódzki Program - Owca Plus do roku 2027:

- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez prowadzenie wypasu owiec na wybranych halach, polach i łąkach górskich w Beskidzie Śląskim i Żywieckim – realizowane przez Fundację Partnerstwo Transhumancyjne,
- Beskidzkie owce – realizowane przez Fundację Dobry Widok,
- Beskidzkie Hale czekają na wypas – realizowane przez Fundację na Rzecz Rozwoju Owczarstwa,
- Ochrona siedlisk nieleśnych – wypas owiec i kóz na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej – realizowane przez Fundację Centrum Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego,
- „Proćpok” XI pasterska Jesień w Kamesznicy – realizowane przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Kamesznicy,
- Po tropie Bacowego Kierpca czyli jak pasterze owce pasali – realizowane przez Stowarzyszenie Sólkiczora,
- Wełniana koronka koniakowska – realizowane przez Fundację Koronki Koniakowskie,
- Jura na plus! – realizowane przez Fundację W TO MI GRAJ,
- XI Jarmark Pasterski – realizowane przez Fundację Pasterstwo Transhumancyjne,
- Mistrzostwa Górali karpaccich w koszeniu łąki – realizowane przez Stowarzyszenie Natura i Ekologia,
- Śpywanie na Groniu – realizowane przez Stowarzyszenie Natura i Ekologia,
- Jurajskie warsztaty Owcy Plus 2021 – realizowane przez Fundację Centrum Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego,
- Przywracanie pamięci. Wydanie publikacji dotyczącej początku pasterstwa w Beskidach na ziemi Cieszyńskiej – realizowane przez Fundację Pasterstwo Transhumancyjne,
- Owce na Łemblej – eko festiwal w CEE – realizowane przez Stowarzyszenie „7 Dolin” z siedzibą w Wiśle,

- Na Bacówce u Greniów – realizowane przez Fundację na Rzecz Rozwoju Owczarstwa,
- Festyn Dożynkowy na Wiślańskim Binie – realizowane przez Towarzystwo Kulturalne Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca w Wiśle,
- Festyn Jurajski – realizowane przez Fundację Centrum Inicjatyw Lokalnych.⁷

Teren gminy obejmuje swoim działaniem Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Częstochowie oraz Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie, które okresowo organizują szkolenia, spotkania informacyjne czy punkty konsultacyjne dla chętnych i zainteresowanych rolników.

Na terenie gminy Mstów według informacji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląskiego Oddziału Regionalnego w Częstochowie rolnicy realizują tzw. „Płatności rolno środowiskowo-klimatyczne”. W latach 2019-2021 złożono:

- w 2019 roku:
 - 3 wnioski dotyczące wariantu 2.1 – Międzyplony dla terenów o powierzchni 13,84 ha; łącznie wypłacono 8 996,00 zł,
 - 1 wniosek dotyczący wariantu 4.5 – Półnaturalne łąki świeże dla terenów o powierzchni 4,68 ha; łącznie wypłacono 5 068,44 zł.
 - 2 wnioski dotyczące wariantu 5.3 – Murawy dla terenów o powierzchni 6,17 ha; łącznie wypłacono 8 539,35 ha,
 - 6 wniosków dotyczących wariantu 5.4 – Półnaturalne łąki wilgotne o powierzchni 34,36 ha; łącznie wypłacono 48 723,63 zł,
 - 4 wnioski dla wariantu 5.5 – Półnaturalne łąki świeże dla terenów o łącznej powierzchni 5,73 ha; łącznie wypłacono 10 742,40 zł,
 - 2 wnioski dla wariantu 6.1 – Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie – w przypadku uprawy dla terenów o łącznej powierzchni 7,76 ha; łącznie wypłacono 5 820,00 zł,
- w 2020 roku:
 - 4 wnioski dotyczące wariantu 2.1 – Międzyplony dla terenów o powierzchni 23,91 ha; łącznie wypłacono 15 541,50 zł,
 - 1 wniosek dotyczący wariantu 4.5 – Półnaturalne łąki świeże dla terenów o powierzchni 4,68 ha; łącznie wypłacono 5 068,44 zł.
 - 2 wnioski dotyczące wariantu 5.3 – Murawy dla terenów o powierzchni 5,66 ha; łącznie wypłacono 7 987,02 ha,
 - 6 wniosków dotyczących wariantu 5.4 – Półnaturalne łąki wilgotne o powierzchni 34,30 ha; łącznie wypłacono 48 470,66 zł,
 - 4 wnioski dla wariantu 5.5 – Półnaturalne łąki świeże dla terenów o łącznej powierzchni 5,48 ha; łącznie wypłacono 10 471,65 zł,
 - 2 wnioski dla wariantu 6.1 – Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie – w przypadku uprawy dla terenów o łącznej powierzchni 7,92 ha; łącznie wypłacono 5 940,00 zł,
- w 2021 roku
 - 5 wniosków dotyczących wariantu 2.1 – Międzyplony dla terenów o powierzchni 28,67 ha; łącznie wypłacono 29 881,91 zł,
 - 1 wniosek dotyczący wariantu 4.5 – Półnaturalne łąki świeże dla terenów o powierzchni 4,43 ha; łącznie wypłacono 4 935,02 zł.
 - 3 wnioski dotyczące wariantu 5.3 – Murawy dla terenów o powierzchni 5,79 ha; łącznie wypłacono 15 637,10 ha,
 - 7 wniosków dotyczących wariantu 5.4 – Półnaturalne łąki wilgotne o powierzchni 39,47 ha; łącznie wypłacono 42 949,50 zł,
 - 4 wnioski dla wariantu 5.5 – Półnaturalne łąki świeże dla terenów o łącznej powierzchni 8,55 ha; łącznie wypłacono 15 534,11 zł,

⁷ na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego pismo nr OE-AD-Ui.706.17.2022 z 08 kwietnia 2022 r.

- 2 wnioski dla wariantu 6.1 – Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie – w przypadku uprawy dla terenów o łącznej powierzchni 9,46 ha; łącznie wypłacono 8 523,46 zł⁸

Obszar gminy obejmuje swoim zasięgiem działania Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach Oddział w Częstochowie, który prowadzi kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów nie kwarantannowych i kwarantannowych. W latach 2019-2021 WIORIN na terenie gminy przeprowadził:

- 7 kontroli obrotu materiałem siewnym,
- 55 obserwacji fitosanitarnych pod kątem występowania agrofagów innych niż kwarantannowe,
- 78 obserwacji fitosanitarnych pod kątem występowania agrofagów innych niż kwarantannowe, w tym wykryto 4 gatunku kwarantannowe,
- 2 kontrole sprzedawców środków ochrony roślin (bez zastrzeżeń),
- 14 kontrole stosowania środków ochrony roślin (w tym 1 z nieprawidłowościami).

Ponadto pobrano 8 prób płodów rolnych (z 5 gospodarstw) pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. Nie stwierdzono przekroczeń.⁹

4.7.1.4. Badania gleb

Badania gleb wykonywane są ogólnie w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Na terenie gminy Mstów w ramach Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski nie ma zlokalizowanego żadnego punktu pomiarowego. Monitoring prowadzony był w sąsiednich gminach, jednak nie odzwierciedla on stanu gleb ornych na terenie gminy Mstów.

Od 2015 roku działa program „Grunt to wiedza”, jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu. Rolnicy mają możliwość także zlecenia wykonania badań gleb na własny koszt w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej Gliwicach. Najczęściej takie badania wykonywane są w celu ustalania dawek nawożenia.

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Częstochowie pośredniczy w badaniach gleb użytkowanych rolniczo na poziom pH. Odbywa się to poprzez przekazywanie próbek glebowych pobranych przez rolników do Stacji Chemiczno – Rolniczej w Gliwicach. Koszty badań pokrywane są przez rolników.

W latach 2019-2021 OSCHR w Gliwicach wykonała na terenie Gminy Mstów na zlecenie badania makroelementów w glebie w 15 gospodarstwach (tj. pobrano 120 próbek gleby). Analiza badań wykazała, że:

- 54% przebadanych użytków rolnych znajduje się w średniej kategorii agronomicznej gleby, 18% w lekkiej, 21% w bardzo lekkiej, a 7% w bardzo ciężkiej,
- 59% przebadanych próbek gleby ma odczyn bardzo kwaśny, kwaśny i lekko kwaśny, 18% odczyn obojętny, a 23% odczyn zasadowy,
- w 18% przebadanych prób wapnowanie gleby jest konieczne, w 14% potrzebne, w 10% wskazane, w 14% ograniczone, zaś aż w 44% zbędne,
- bardzo niska i niska zawartość fosforu w 60% przebadanych prób,
- bardzo niska i niska zawartość potasu w 76% przebadanych prób,
- bardzo niska i niska zawartość magnezu w 64% przebadanych prób.¹⁰

Zasadnym rozwiązaniem z punktu rolniczego jest informowanie rolników o potrzebach wapnowania gleb oraz promowanie badań gleb na poziom pH.

⁸ pismo ARiMR Śląski Oddział Regionalny, z dnia 30 marca 2022, znak StIP12.0163.15.2022.LZ

⁹ pismo WIORIN w Katowicach, z dnia 04 kwietnia 2022 znak WOCz.7123.1.19.2022

¹⁰ opracowanie własne na podstawie Zestawienia odczynu i zasobności gleb w makroelementy na terenie Gminy Mstów w latach 2019-2021; OSCHR w Gliwicach

Natomiast z punktu zawartości metali ciężkich w glebach (których główną przyczyną jest zanieczyszczenie powietrza) ważnym działaniem jest promowanie i dotowanie wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz kontrole mieszkańców w zakresie spalania odpadów i niskiej jakości paliw.

4.7.2. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak zakwaszenia gleb brak znaczących patogenów i szkodników	gleby słabej jakości brak punktu pomiarowego monitoringu gleb na terenie gminy
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość korzystania z porad w PZDR i ARIMR możliwość korzystania z dopłat rolno-środowiskowo-klimatycznych	zanieczyszczenie gleb w wyniku niskiej emisji i ruchu pojazdów

Źródło: opracowanie własne

4.7.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb i terenów rolniczych

W celu ekonomicznej i ekologicznej racjonalizacji wykorzystania gleb należy dążyć do ograniczania wykorzystania dobrej jakości gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, rozwoju ekologicznej produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

Czynnikami, które znacznie różnicują jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie i sugerują zmianę wykorzystania obszarów obecnie rolniczych to jest ukształtowanie terenu w tym aktywność osuwiskowa oraz zainteresowanie zabudową i zagospodarowaniem terenu.

Większość przebadanych przez Stację Chemiczno-Rolniczą użytków rolnych miała kwaśny, lekko kwaśny i bardzo kwaśny odczyn, co powoduje konieczność stosowania zabiegów wapnowania.

Na terenie gminy okresowo prowadzone są kontrole dotyczące stanu zanieczyszczenia środkami ochrony roślin gleb. W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska będzie prowadził jako kontynuację badania gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa będzie wykonywał kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIORiN.

Mając na względzie zainteresowanie ze strony rolników pakietami rolno – środowiskowo – klimatycznymi oraz ukazującymi się programami należy prowadzić działania zmierzające do dotarcia do szerszego grona beneficjentów tych programów. Cennym działaniem jest organizacja spotkań informacyjnych i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolą a także właścicieli gospodarstw predestynujących do agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem przeprowadzane przez Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z ich własnych środków finansowych.

4.8. Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami.

Tabela 23 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Racjonalna gospodarka odpadami			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Gmina Mstów W okresie objętym sprawozdaniem zadanie nie było realizowane.	-
2.	Aktualizacja inwentaryzacji i programu usuwania wyrobów zawierających azbest Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Gmina Mstów Od 2011 roku gmina corocznie składała wnioski o dofinansowanie do WFOŚiGW w Katowice na demontaż, transport i utylizację wyrobów azbestowych z terenu gminy. W ramach realizacji zadania w: <ul style="list-style-type: none"> • 2019 roku usunięto 502 Mg wyrobów zawierających azbest, • 2020 roku usunięto 118,667 Mg wyrobów zawierających azbest, • 2021 roku usunięto 65,25 Mg wyrobów zawierających azbest. 	usunięcie 685,917 Mg azbestu
3.	Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Mstów Zgodnie ze złożonymi deklaracjami: <ul style="list-style-type: none"> • na dzień 31.10.2019 r. liczba punktów odbiorczych deklarujących selektywne zbieranie odpadów komunalnych to 2 931 szt. (nie deklarujących selektywnej zbiórki – 28 szt.), • na dzień 31.10.2020 r. liczba punktów odbiorczych deklarujących selektywne zbieranie odpadów komunalnych to 3 040 szt., • brak danych na dzień 31.12.2021 r. W okresie objętym opracowaniem odpady komunalne z terenu gminy były odbierane jako zmieszane i selektywne. Właściciele nieruchomości odpady zmieszane zbierali w pojemnikach do tego przeznaczonych (koloru czarnego), zaś frakcje podlegające segregacji gromadzili w workach do tego przeznaczonych tj.: <ul style="list-style-type: none"> • worek koloru żółtego – na plastik i metal, • worek koloru niebieskiego – na papier i tekturę, • worek koloru zielonego – na szkło i opakowania szklane, • worek koloru brązowego – na odpady biodegradowalne. Koszty związane w gospodarowaniu odpadami wyniosły: <ul style="list-style-type: none"> • w 2019 roku – 1 368 248,31 zł, • w 2020 roku – 2 442 200,00 zł, • w 2021 roku – 2 877 000,00 zł. 	

4.	Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne	Gmina Mstów Corocznie organizowane są akcje ekologiczne dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi, akcje organizowane są w szkołach, przedszkolach, a także dla szerszego grona mieszkańców w czasie okolicznościowych spotkań, festynów czy miejskich imprez.	-
5.	Prowadzenie kontroli przedsiębiorców w zakresie przestrzegania obowiązków związanych z gospodarką odpadami	WIOŚ Delegatura w Częstochowie WIOŚ w Katowicach – Delegatura w Częstochowie w latach 2019-2021 przeprowadziła na terenie Gminy Mstów łącznie 11 kontroli, w tym 5 w zakresie przestrzegania obowiązków związanych w gospodarką odpadami. W wyniku kontroli w 3 przypadkach nie stwierdzono naruszeń, w jednym wystawiono dwa mandaty, wydano 1 decyzję oraz 1 zarządzenie pokontrolne, a w jednym – postanowienie.	5 kontroli

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 24 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021*
1.	Masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych - ogółem [Mg] (od nieruchomości zamieszkałych i PSZOK)	2 222,83 Mg	3 014,78 Mg
2.	Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest (baza azbestowa) [Mg]	do końca 2018 roku – 440 Mg	685,917 Mg - azbest usunięty w latach 2019-2021
3.	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%]	26%	b.d.
4.	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne [%]	82%	b.d.

* dane za rok 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Mstów, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.8.1. Opis stanu obecnego

Na terenie gminy Mstów źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich:

- poziom rozwoju gospodarczego obszaru,
- zamożność społeczeństwa,
- rodzaj zabudowy mieszkalnej,

- sposób gospodarowania zasobami,
- przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych,
- cechy charakterologiczne mieszkańców
- podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania. Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z Urzędy Gminy Mstów za lata 2019-2021 oraz dane GUS.

Gospodarka odpadami na terenie gminy oparta jest na zasadach Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022 (uchwała Nr 586/180/V/2017 z dnia 21.03.2017 r. Zarządu Województwa Śląskiego). Celem obowiązującego Planu jest określenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z Krajowym planem gospodarki odpadami 2022 oraz wymaganiami aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Dokument jest zgodny z aktualnymi przepisami prawa i przedstawia podział województwa na regiony gospodarowania odpadami. Główne cele strategiczne wynikające z KPGO to:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby w 2020 r. nie było składowanych więcej niż 35% masy odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów,
- osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych,
- zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów poużytkowych, m. in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych,
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw („ustawa nowelizująca”), wprowadzono szereg zmian dotyczących m.in. udzielania przez gminy zamówień publicznych na odbiór oraz odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, a także zrezygnowano z organizacji systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w ramach regionów.

Nowelizacja istotnie zmienia system gospodarki odpadami komunalnymi. W poprzednim stanie prawnym gospodarowanie odpadami komunalnymi co do zasady powinno zamykać się w granicach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami. Nowelizacja likwiduje tę regionalizację.

Nadal jednak obowiązują będą pewne ograniczenia dotyczące gospodarowania głównie niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi odebranymi od właścicieli nieruchomości; odpady takie będą mogły być przekazywane wyłącznie do tzw. instalacji komunalnych, ujętych na listach prowadzonych przez Marszałków Województw.

W dniu 21 sierpnia 2021 roku Prezydent RP podpisał ustawę z dnia 11 sierpnia 2021 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 poz. 1648), ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, 2127) oraz ustawy o odpadach (Dz. U. z 2021 r. poz. 779, z późn. zm.). W ustawie zawarto rozwiązania, które mają na celu ograniczenie wzrostu kosztów gospodarowania odpadami.

W ramach ustawy m.in.:

- ustalono maksymalną wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi obliczanej na podstawie metody „od ilości zużytej wody” w wysokości 7,8% dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za gospodarstwo domowe (ok. 150 zł),
- podwyższona została maksymalna stawka opłaty za odpady komunalne dla nieruchomości niezamieszkałych – 1,3% dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za pojemnik lub worek o pojemności 120L, co umożliwi efektywne rozłożenie kosztów systemu pomiędzy nieruchomości zamieszkałe i niezamieszkałe,

- władze samorządowe będą mogły zdecydować o rzadszym odbiorze bioodpadów i niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych z gmin wiejskich oraz części wiejskiej gmin miejsko-wiejskich,
- umożliwiono gminom weryfikowanie informacji z deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, poprzez korzystanie z różnych źródeł informacji będących w posiadaniu gminy (np. w celu potwierdzenia liczby osób zamieszkujących w danym gospodarstwie domowym),
- właściciele nieruchomości rekreacyjno-letniskowych będą mogli rozliczać się z opłaty za odpady komunalne, jak właściciele nieruchomości niezamieszkałych, czyli od pojemnika,
- Minister Klimatu i Środowiska będzie mógł zezwolić w drodze decyzji na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, na odstępstwa dla poszczególnych gmin, jeśli chodzi o sposób selektywnego zbierania odpadów komunalnych (możliwość zbierania w jednym pojemniku: tworzywo sztucznych + metali + szkła),
- mieszkańcy budynków wielolokalowych będą mogli być indywidualnie rozliczani z obowiązku selektywnego zbierania odpadów (gmina w porozumieniu z właścicielem nieruchomości będzie mogła wdrożyć systemy, które pozwolą na rozliczenie poszczególnych mieszkańców np. bloku z obowiązku selektywnego zbierania odpadów – możliwe będzie odejście od tzw. odpowiedzialności zbiorowej za nieselektywne zbieranie),
- umożliwiono gminom dopłacanie ze środków własnych do systemu gospodarowania odpadami. Gminy będą mogły skorzystać z tego rozwiązania w szczególności, w sytuacjach nadzwyczajnych, np. w przypadku znacznego wzrostu cen za zagospodarowanie odpadów (brak możliwości pokrycia wszystkich kosztów z pobranych od mieszkańców opłat, konieczność znacznego podwyższenia pobieranych opłat).

W 2021 roku usługę odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości prowadziły firmy PAVER Sp. z o.o. Kuzki 65, 29-100 Włoszczowa; „ZOM Strach” Sp. z o.o., ul. Gminna 75, 42-200 Częstochowa.

Odbierane zmieszane odpady komunalne (20 03 01) zostały przekazane do :

- Częstochowskiego Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o., Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1,
- PGK Sp. z o.o. Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych Sp. z o.o. Radomsko-Płoszów, ul. Jeżynowa 40,
- Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Zawierciu, Zawiercie, ul. Podmiejska 53,
- Instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych MBP Włoszczowa, ul. Przedborska 89; PZOM Strach Sp. z o. o., ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska.

4.8.1.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych oraz poprawa wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, co już jest realizowane.

Utworzenie i obsługa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy to obowiązek wynikający z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W ramach tego systemu gmina prowadzi działania związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy, oraz niezamieszkałych.

W 2021 r. odpady komunalne z terenu Gminy Mstów odbierane były jako zmieszane i selektywne. Właściciele nieruchomości odpady zmieszane zbierali w pojemnikach do tego przeznaczonych (koloru czarnego), zaś frakcje podlegające segregacji gromadzili w workach do tego przeznaczonych tj.:

- worek koloru żółtego - do zbierania odpadów: plastik, metal,
- worek koloru niebieskiego - do zbierania odpadów: papier, tektura,
- worek koloru zielonego - do zbierania odpadów: szkło, opakowania szklane,
- worek koloru brązowego - do zbierania bioodpadów.

Częścią integralną ww. systemu jest funkcjonowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieści się on w Jaskrowie przy ul. Starowiejskiej 21A. Do PSZOK przyjmowane są tylko i wyłącznie odpady dostarczane przez właścicieli i zarządców nieruchomości zamieszkałych, położonych na terenie gminy Mstów, w tym m.in.:

- papier,
- metale,
- tworzywa sztuczne,
- szkło,
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- odpady zielone z pielęgnacji ogrodów,
- odpady wielkogabarytowe,
- przeterminowane leki i chemikalia,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- zużyte opony z opon samochodowych,
- odpady budowlane.

Transport odpadów do PSZOK mieszkańcy zapewniają we własnym zakresie i na własny koszt.

W PSZOK wszystkie w/w odpady przyjmowane są od właścicieli nieruchomości nieodpłatnie. Koszty przyjęcia i zagospodarowania odpadów ponosi gmina.

Działania edukacyjne realizowane są zarówno przez Gminę, placówki oświatowe jak i inne instytucje takie jak Nadleśnictwo Złoty Potok obejmujące swym zasięgiem gminę Mstów. Okresowo dla mieszkańców drukowane są ulotki informacyjne m.in. o zakazie spalania odpadów, pozostałości roślinnych w ogrodzie, promujące kompostowanie.

4.8.1.2. Ilości zebranych odpadów

Jednym z głównych celów systemu jest zrealizowanie obowiązków wynikających z dyrektyw unijnych związanych z osiągnięciem odpowiednich poziomów odzysku poszczególnych frakcji odpadów:

- wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła dla 2020 r. to 50%,
- wymagany poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania dla 2020 r. to 35%,
- wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych dla 2020 r. to 70%.

W roku 2021 oddano 3 014,78 Mg odpadów komunalnych, w tym:

- opakowania z tworzyw sztucznych – 146,45 Mg,
- tworzywa sztuczne – 86,7 Mg,
- opakowania ze szkła – 222,22 Mg,
- opakowania z papieru i tektury – 60,93 Mg,
- odpady ulegające biodegradacji – 286,32 Mg,
- popioły – 808,15 Mg,
- niesegregowane zmieszane odpady komunalne – 1332,09 Mg,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne – 7,06Mg,
- odpady wielkogabarytowe – 64,86 Mg.

Łączna masa odebranych odpadów z PSZOK w 2021 roku wynosi 245,56 Mg, w tym:

- opakowania z tworzyw sztucznych – 3,32 Mg,
- tworzywa sztuczne – 2,06 Mg,
- opakowania ze szkła – 1,5 Mg,
- papier i tektura – 2,2 Mg,

- odpady ulegające biodegradacji – 21,54 Mg,
- odpady wielkogabarytowe – 115,12 Mg,
- odpady betonu i gruz – 63,36 Mg,
- zużyte opony – 28,26 Mg,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne – 7,1 Mg.

Koszty związane z gospodarowaniem odpadami w 2021r. wyniosły ponad 2 877 000,00 zł.

Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów na zasadzie u źródła, a także, jako wystawki w trakcie okazjonalnych zbiórek oraz zbiórka w PSZOK-u.

Ilość odpadów zebranych z terenu gminy corocznie się zwiększa:

- w 2019 roku zebrano 1 945,88 Mg,
- w 2020 roku zebrano 2 813,79 Mg
- w 2021 roku zebrano 3 014,78 Mg.

Zwiększająca się ilość odpadów zbieranych i odbieranych z terenu gminy jest czynnikiem pozytywnym. Zdecydowanie rzadziej gmina dostaje sygnały o zalegających nielegalnych wysypiskach śmieci. Na tej podstawie można wnioskować, że świadomość społeczeństwa w sprawie segregowania odpadów jest coraz większa.

4.8.1.3. Azbest

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację wójtowi gminy. Podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa. Dane należy raportować corocznie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W 2011 roku Gmina Mstów zleciła przygotowanie programu usuwania azbestu by wybrać najlepsze rozwiązania i warunki sukcesywnego usuwania azbestu - bardzo niebezpiecznego dla zdrowia ludzi i dla środowiska odpadu. Jednocześnie zleciła przeprowadzenie inwentaryzacji, by oszacować ilość azbestu, który należy usunąć.

Według ówczesnych danych na terenie Gminy zewidencjonowano ponad 116 900 m² (tj. ok. 1 290 Mg) wyrobów zawierających azbest. Wyroby zawierające azbest zlokalizowane są przede wszystkim na pokryciach dachowych oraz elewacjach budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Na podstawie tych danych Gmina Mstów opracowała Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w latach 2011 – 2032.

W 2012 roku Gmina ogłosiła Zarządzeniem nr 4/2012 Wójta Gminy Mstów z dnia 2 stycznia 2012 roku Regulamin udzielania dofinansowania zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwieniu odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność osób fizycznych z terenu Gminy Mstów na podstawie którego mieszkańcy mają możliwość corocznego składania wniosków o demontaż, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest. W 2021 roku Zarządzenie zostało zaktualizowane Zarządzeniem Wójta Gminy Mstów nr 46/2021 z dnia 22 kwietnia 2021 roku.

Od 2012 roku gmina Mstów corocznie prowadzi nabór wniosków o dotację na usuwanie azbestu. Dzięki temu w latach 2012-2018 z terenu gminy usunięto 440,1 Mg wyrobów zawierających azbest.

W ostatnich latach mieszkańcy gminy również mogli liczyć na dofinansowanie do usuwania azbestu na podstawie umowy dotacyjnej zawartej pomiędzy WFOŚiGW w Katowicach a Gminą Mstów z przeznaczeniem na zadanie pod nazwą „Demontaż/zebranie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność osób fizycznych z terenu Gminy Mstów”.

W latach 2019-2021 gmina unieszkodliwiła łącznie 685,917 Mg wyrobów zawierających azbest, w tym:

- w 2019 roku – 502,000 Mg,
- w 2020 roku – 118,667 Mg,
- w 2021 roku – 65,25 Mg.

Do końca 2018 roku przelicznik w Bazie Azbestowej wynosił 11 kg, natomiast od 2019 roku przelicznik wynosi 15 kg. Oznacza to, że jeśli mieszkaniec posiada pokrycie dachowe o powierzchni 100 m² to w 2018 roku posiadał 1100 kg, natomiast w 2019 roku waga ta zwiększyła się do 1500 kg. Dlatego mimo corocznych akcji usuwania ilość wyrobów w Bazie azbestowej się zwiększyła.

Według danych na koniec 2021 roku na terenie Gminy Mstów jest jeszcze 1 562,802 Mg wyrobów zawierających azbest, natomiast łącznie usunięto 468,81 Mg.

Bazując na początkowej ilości wyrobów zawierających azbest określonej w Bazie Azbestowej na 2 031,613 Mg można określić, iż z terenu gminy do końca 2021 roku usunięto zaledwie 23% wyrobów zlokalizowanych na terenie gminy.

W „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” założono etapy usuwania wyrobów zawierających azbest w czasookresach, tj.:

- lata 2011-2012 - około 10% wszystkich wyrobów,
- lata 2013-2022 - około 40% wszystkich wyrobów,
- lata 2023-2032 - około 50% wszystkich wyrobów.

Oznacza to, że z terenu Gminy Mstów powinno być usunięte do końca 2021 około 46% odpadów zawierających azbest.

Dane powyższe wskazują, iż gmina powinna zwiększyć tempo usuwania azbestu poprzez promocje Programu dotacyjnego dla mieszkańców oraz akcje informacyjno-edukacyjne na temat szkodliwości azbestu i obowiązków, jakie wynikają z użytkowania i posiadania jego powłok.

4.8.2. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
system selektywnych zbiórek poprawnie działający wszystkie nieruchomości objęte zbiórką odpadów	wyrzucanie odpadów w sposób niekontrolowany niskie tempo usuwania wyrobów zawierających azbest brak sporządzania corocznych sprawozdań z gospodarki odpadami
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
stale usprawniany system gospodarki odpadami prowadzona okresowo edukacja ekologiczna przez Gminę oraz w szkołach i przedszkolach	przywożenie odpadów na teren gminy oraz zostawianie ich przez turystów

Źródło: opracowanie własne

4.8.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

Gmina Mstów prowadzi gospodarkę odpadami zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach, posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku oraz prowadzi coroczną sprawozdawczość.

Głównymi celami do realizacji w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych na składowisko.

Analiza SWOT wskazuje zwiększanie się ilości odpadów sumarycznie zebranych z terenu gminy, niemniej jednak zwiększa się ilości odpadów zmieszanych, prowadzone są kontrole mieszkańców mające na celu uszczelnienie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz wyeliminowanie zjawiska spalania resztek roślinnych, porzucania odpadów w okolicach pojemników na używaną odzież oraz w zagajnikach i rowach.

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest gmina corocznie zbiera wnioski od mieszkańców dotując demontaż transport i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest. Dzięki temu corocznie z terenu

gminy usuwanych jest średnio około 230 Mg wyrobów zawierających azbest. Zasadnym działaniem jest pozyskiwanie środków zewnętrznych na usuwanie azbestu z WFOŚiGW w Katowicach, dzięki czemu mieszkańcy mogą uzyskać większe wsparcie.

W harmonogramie zadań zapisano, iż Gmina nadal będzie doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów i w dalszym ciągu organizować akcje informacyjne, promocyjne i edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży i dorosłej części społeczeństwa gminy.

W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, czego dowodem są występujące dzikie składowiska odpadów, dlatego też konieczne jest dalsze prowadzenie edukacji ekologicznej. Źródłem finansowania zadania będą środki własne oraz dostępne dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

4.9. Zarządzenie zasobami dziedzictwa przyrodniczego oraz wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów przyrodniczych, w tym także leśnych.

Tabela 25 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu			
Zwiększenie lesistości			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	<p>Gmina Mstów</p> <p>W ramach realizacji zadania Gmina Mstów w 2019 roku utworzyła Ekopracownię „Żywioty Ziemi“ w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Jaskrowie sfinansowaną ze środków WFOŚiGW w Katowicach. Za kwotę 30 000,00 zł dokonano gruntownego remontu starej Sali dydaktycznej, zakupiono nowe meble, krzesła, ławki oraz zestaw pomocy naukowych do nauk przyrodniczych.</p> <p>W 2020 roku w SP w Mstowie w ramach dotacji WFOŚiGW w Katowicach w wysokości 30 000,00 zł powstała nowoczesna pracownia biologiczno-geograficzna „Ciekawi Świata“. Zakres prac obejmował: zakup tematycznych pomocy dydaktycznych, sprzętu audio-video, komputerowego oraz wyposażenia.</p> <p>ZPKWŚ</p> <p>W okresie 2019-2021 mieszkańcy gminy Mstów nie korzystali z oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.</p> <p>Nadleśnictwo Złoty Potok</p> <p>W latach 2019-2021 w ramach realizacji zadania Nadleśnictwo przeprowadzało:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prelekcje, • zajęcia edukacyjne, • konkursy, • spotkania dla osób w każdym wieku m.in.w szkołach, bibliotekach <p>dotyczące informacji w zakresie ochrony lasu, ochrony przyrody, gospodarki leśnej itp., utrzymanie infrastruktury edukacyjnej m.in. izby edukacyjno-przyrodniczej oraz ścieżek edukacyjnych.</p>	
2.	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	<p>ZDW w Katowicach</p> <p>W latach 2019-2021 na odcinku DW 786 przebiegającym przez teren gminy usunięto 10 szt. drzew. Nie prowadzono nowych nasadzeń.</p> <p>PZD w Częstochowie</p> <p>W latach 2019-2021 brak jest szczegółowych danych dotyczących realizacji zadania.</p> <p>Gmina Mstów</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2019 roku dokonano wycinki 2 szt. drzew. Nie prowadzono zasadzeń.</p>	
3.	Prowadzenie działań z zakresu ochrony czynnej przyrody (wypas zwierząt w wybranych ciepłolubnych obszarach nieleśnych)	<p>ZPKWŚ</p> <p>W latach 2019-2021 w zakresie ochrony czynnej przyrody na obszarze Gminy Mstów zrealizowano następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie wtpasy zwierząt gospodarskich owiec, kóz i koni w obrębie muraw kserotermicznych na obszarze 18 ha każdego roku, • usuwanie podrostów drzew i krzewów – 3,5 ha w 2020 roku, • jednokrotne koszenie siedlisk nieleśnych – 3 h w 2020 roku. 	

		Nie realizowano działań w zakresie zapewnienia ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z możliwymi zarożeniami lasów.	
4.	Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych	<p>Gmina Mstów</p> <p>W latach 2019-2021 na terenie gminy nie były budowane ścieżki rowerowe.</p> <p>W najbliższych latach planuje się budowę ścieżki rowerowo-piesznej na odcinku ok. 500 m.</p> <p>W 2019 roku w ramach programu „Inicjatywa Sołecka 2019“ zrealizowano projekty w ramach Marszałkowskiego Konkursu „Inicjatywa Sołecka“ w miejscowościach: Zawada, Brzyszków, Siedlec i Kuchary. Na ich realizację ze środków budżetu województwa śląskiego pozyskano kwotę 59 000,00 zł, przy wkładzie własnym 60 421,06 zł. Całkowita wartość projektów to 119 421,06 zł, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> „Zagospodarowanie terenów zielonych przy stawie w miejscowości Brzyszków“ – wykonano ogrodzenie zabezpieczające zbiornik wodny, zniwelowano teren działki, ułożono ścieżki z kostki brukowej wokół zbiornika wodnego i altany, posadzono krzewy i zasiano trawę, „Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego w miejscowości Siedlec“ – ułożono ścieżki z kostki brukowej, zamontowano urządzenia rekreacji ruchowej dla dzieci. <p>W 2020 roku Śląska Organizacja Turystyczna zrealizowała projekt „Popularyzacja turystyki kajakowej na Liswarcie i Warcie“. W ramach zadania na terenie Gminy Mstów oznakowany został szlak kajakowy na rzece Warcie. Ustawiono znaki informacyjne i ostrzegawcze.</p> <p>W 2021 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> zagospodarowanie terenów na działce nr 210 km.7 w Zawadzie – w ramach funduszu sołeckiego wykonano wyrównanie terenu oraz dokończono ogrodzenie panelowe wokół stawu. Ponadto przeprowadzone zostały prace porządkowe: frezowanie pni po wyciętych drzewach, dowiezenie i wyrównanie ziemi oraz nasadzenie drzew 	
5.	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urzędzenia lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	<p>Powiat Częstochowski</p> <p>W 2021 roku na lata 2021-2029 zostały wykonane uproszczone plany urzędzenia lasu dla obrębów: Brzyszków, Cegielnia, Gąszczyk, Jaskrów, Jażwiny, Kłobukowice, Kobyłczyce, Krasice, Kuchary, Łuszczyn, Małusy Małe, Małusy Wielkie, Małusy Wielkie RZS, Mokrzesz, Mstów, Siedlec, Srocko, Wancerzów, Zawada.</p>	19 uproszczonych planów urzędzenia lasu
6.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urzędzenia lasów państwowych	<p>Nadleśnictwo Złoty Potok</p> <p>W latach 2019-2021 na terenie Gminy Mstów Nadleśnictwo Złoty Potok zrealizowało 4,17 ha prac zalesieniowych i odtworzeniowych. Posadzono również 26 800 sadzonek.</p> <p>W latach 2019-2021 nie zwalczano szkodników leśnych.</p> <p>W okresie objętym sprawozdaniem Straż Leśna wspólnie z Państwową Strażą Łowiecką w Katowicach prowadziły akcję „Kłusownik“. W latach 2019-2021 nie stwierdzono i nie wykryto na terenie gminy przypadków kłusownictwa.</p>	4,17 ha prac zalesieniowych i odtworzeniowych 26 800 posadzonych sadzonek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 26 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie zasobów przyrodniczych i zasobów leśnych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021
1.	Powierzchnia prawnie chroniona ogółem	4 330,00 ha	4 330,04 ha
2.	Obszary NATURA 2000	2 szt.	2 szt.
3.	Parki Krajobrazowe	3 305,00 ha	3 305,0 ha
4.	Rezerваты	1,20 ha	1,20 ha
5.	Obszary chronionego krajobrazu	1 025,00 ha	1 025,00 ha
6.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	-	-
7.	Użytki ekologiczne	1,20 ha	1,24 ha
8.	Pomniki przyrody	6	2
9.	Lesistość gminy	15,0 %	15,2 %
10.	Powierzchnia lasów	1 795,26 ha	1 812,38 ha
11.	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem	2,80 ha	2,80 ha
12.	Powierzchnia gruntów zalesionych w ciągu roku	b.d.	Nadleśnictwo nie prowadziło zalesiania gruntów - 0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Mstów oraz GUS, BDL 2022

4.9.1. Opis stanu obecnego

4.9.1.1. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Mstów

Gmina Mstów posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym. Charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni. Obszar Gminy Mstów leży w obszarze Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd oraz Parku Krajobrazowego Stawki.

Formami ochronnymi przyrody na terenie gminy są 2 parki krajobrazowe, 2 obszary Natura 2000, użytek ekologiczny oraz dwa pomniki przyrody.

Park Krajobrazowy Orlich Gniazd

Został utworzony uchwałą Nr XVI/70/82 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Częstochowie z dnia 17 czerwca 1982 r. w sprawie utworzenia Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w granicach województwa częstochowskiego (Dz. Urz. WRN w Częstochowie Nr 2 poz. 17). Park Krajobrazowy Orlich Gniazd obejmuje obszar o pow. 479,65 km² położony w gminach Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Janów, Kroczyce, Łazy, Mstów, Niegowa, Ogrodzieniec, Olsztyn, Pilica, Poczesna, Włodowice, Zawiercie, Żarki, Żarnowiec w województwie śląskim. Na terenie województwa małopolskiego Park obejmuje obszar 12 842,2 ha, położony w części gmin: Klucze, Olkusz, Trzyciąż i Wolbrom. Na terenie Gminy Mstów zajmuje obszar 33,1 km².

Celem utworzenia Parku były:

- ochrona wartości przyrodniczych:
 - zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej,
 - ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej,
 - zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk,
 - zachowanie korytarzy ekologicznych,
- ochrona wartości historycznych i kulturowych:
 - ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich,
 - współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia,
- ochrona walorów krajobrazowych:
 - zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich,

- ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi,
- społeczne cele ochrony:
 - racjonalna gospodarka przestrzenną, hamowanie presji urbanizacyjnej,
 - promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

Uchwałą nr IV/48/2/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” (Dz. Urz. z 2014 r. poz. 1763) uchwalono plan ochrony parku obowiązujący od 25.03.2014 roku do 24.03.2034 roku.

Park Krajobrazowy Stawki

Został utworzony uchwałą Woj. Rady Narodowej w Częstochowie z 17 czerwca 1982 r. nr XVI/70/82. Obejmuje powierzchnię 1 732,00 ha w powiecie częstochowskim w gminach: Przyrów, Janów oraz Mstów.

Szczególnymi celami ochrony w Parku Krajobrazowym jest ochrona specyficznej fizjonomii krajobrazu jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych, a zwłaszcza zachowanie:

- zróżnicowanej rzeźby terenu Wyżyny Częstochowskiej z elementami rzeźby krawędziowej i krasowej, w tym ostańcami skalnymi, jaskiniami, schroniskami skalnymi, lejami i źródłami,
- szaty roślinnej, w tym specyficznego rozkładu przestrzennego zbiorowisk roślinnych oraz zbiorowisk muraw kserotermicznych,
- bogactwa flory i fauny z gatunkami reliktowymi i endemicznymi,
- walorów krajobrazowych, w tym elementów charakterystycznego krajobrazu kulturowego z ruinami warowni jurajskich oraz krajobrazu rolniczego; w celu popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Ostoja Olsztyńsko-Mirowska PLH240015

Obszar Natura 2000 został utworzony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43 str. 63). Zajmuje on obszar o powierzchni 2 210,88 ha w powiatach Częstochowa i częstochowskim w gminach Olsztyn, Częstochowa i Mstów. Powierzchnia w granicach gminy Mstów wynosi 511 ha.

Obszar obejmuje kompleks wzgórz wapiennych (mogotów) z licznymi formami krasowymi, takimi jak: jaskinie, ostańce, studnie i leje krasowe. Wzgórza pokrywają naturalne fitocenozy leśne lub zbiorowiska murawowe. Tereny w sąsiedztwie wzgórz zajęte są przez lasy (przeważnie sosnowe) użytkowane gospodarczo lub pola uprawne, Wśród pól, na ugorach i miedzach, występują mozaikowo rozmieszczone łąki – zarośla ciepłolubnych krzewów, takich jak: tarnina, głóg i dereń. Wzgórza zbudowane są z wapieni górnej jury.

Teren cechuje duże zróżnicowanie siedliskowe. Szczególnie ważne są siedliska nieleśne związane z wapiennymi skałami stanowiącymi miejsce występowania licznych rzadkich i zagrożonych, ciepłolubnych gatunków roślin i bezkręgowców (w tym gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG – modraszka telejus). Łącznie zidentyfikowano na terenie obszaru 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Szereg gatunków osiąga tutaj kres zasięgu (na ogół północny). Do najcenniejszych gatunków roślin należy *Galium cracoviense* - endemit występujący jedynie na murawach naskalnych kilku wzgórz w okolicy Olsztyna. Obszar stanowi enklawę naturalnych i półnaturalnych ekosystemów wśród silnie zurbanizowanych terenów okręgów przemysłowych śląska i Częstochowy. Obszar charakteryzuje się bogatą chiropterofauną (m.in. 6 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) - łącznie odnotowano tu występowanie 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy.

Przełom Warty koło Mstowa PLH240026

Obszar Natura 2000 został utworzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43 str. 146). Zajmuje on obszar o powierzchni 100,64 ha w powiatach Częstochowa i częstochowskim w gminie Częstochowa i Mstów. Powierzchnia w granicach gminy Mstów wynosi 75,4 ha.

Przełom Warty koło Mstowa obejmuje odcinek doliny rzeki Warty od Mirowa do Skrzydlowa. Mimo dużego przekształcenia środowiska przyrodniczego przez człowieka, nadal zachował on w dużym stopniu charakter naturalny. Jego szata roślinna jest niezwykle zróżnicowana, co jest odzwierciedleniem dużej zmienności warunków siedliskowych. Występują tu, w różnym stopniu zachowania, zbiorowiska roślinne, reprezentujące wiele jednostek systematycznych: od zbiorowisk typowo wodnych, szuwarowych, wilgotnych i umiarkowanie wilgotnych łąk po murawy psammofilne i od zarośli nadrzecznych, poprzez olsy i łęgi do grądów i świeżych borów sosnowych. W dolinie Warty zbiorowiska łąkowe z rzędu Molinietalia występują w pobliżu Mstowa.

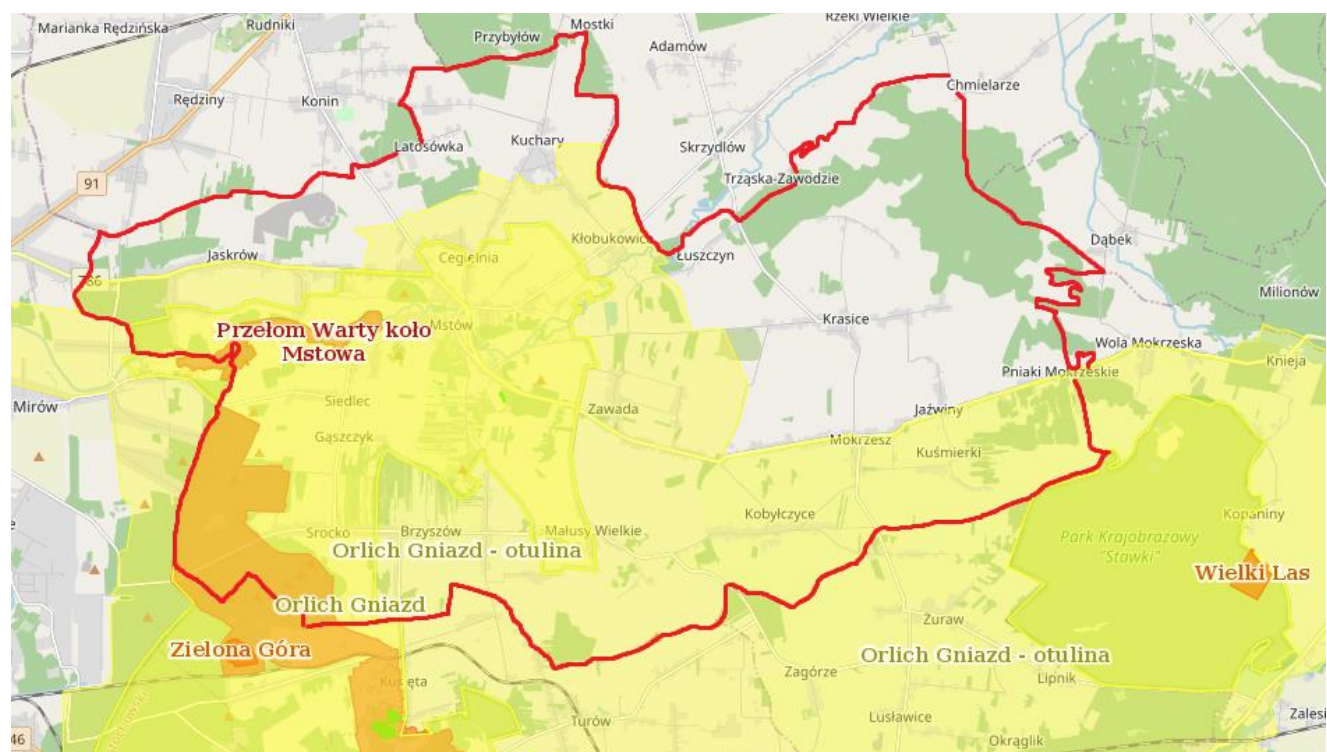
Łąki trzęślicowe, porastające siedliska wilgotne i średnio żyzne Przełomu Warty, są dobrze zachowane i bogate florystycznie (często ponad 30 gat. w płacie) lecz pozbawione gatunków charakterystycznych dla zespołu, co uniemożliwia ich ostateczną klasyfikację. Nie stwierdzono w nich gatunków chronionych i rzadkich. Dawniej zajmowały znacznie większą powierzchnię, lecz z powodów zaprzestania koszenia w wielu miejscach doliny przekształciły się w turzycowiska i zbiorowiska bujnych ziołorośli z dominacją pokrzywy i trzcinnika.

Siedliska i zbiorowiska ze związków Nymphaeion i Potamion są w większości miejsc występowania dobrze wykształcone i zachowane, lecz łączna ich powierzchnia jest niewielka. Wynosi ona poniżej 5% pow. siedlisk wodnych opisywanego odcinka doliny. Do najcenniejszych elementów roślinności wodnej należą zbiorowiska z grążelem żółtym i rdestnicą kędzierzawą.

Naturalny charakter doliny Warty, jej duża rola przyrodnicza jako m.in. korytarza ekologicznego i bardzo duże zróżnicowanie szaty roślinnej, w tym występowanie wyjątkowo dobrze zachowanych starorzeczy z udziałem roślinności wodnej ze związków Nymphaeion i Potamion, ma duże znaczenie, także krajowe.

Użytek ekologiczny Golizna

Został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 64/08 Wojewody Śląskiego z dnia 6 października 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Golizna" w gminie Mstów (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 185 poz. 3367 z dnia 13.10.2008 r.). Jest to siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków położone na powierzchni 1,24 ha w gminie Mstów. Celem ochrony przyrody jest tu zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemu muraw kserotermicznych ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin.

Rysunek 14 Obszary chronione na terenie gminy Mstów

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (dostęp 25.05.2022 r.)

Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajdują się 2 pomniki przyrody. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa tabela.

Tabela 27 Pomniki przyrody zlokalizowane na terenie gminy Mstów

L.p.	Typ pomnika przyrody	Rodzaj pomnika przyrody	Data ustanowienia	Opis pomnika przyrody	Lokalizacja pomnika przyrody
1.	jednoobiektowy	skałka	2004-03-27	Skała Miłości	Znajduje się na zachodnim zboczu Góry Schweitzera; położony ok. 15 m od doliny rzeki Warty
2.	wieloobiektowy	grupa drzew	2004-03-27	grupa 3 drzew - Cis pospolity (Taxus baccata)	Rosną w parku podworskim za Urzędem Gminy (ok. 50 m od koryta rzeki Warty)

Źródło: <http://www.gdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody> (dostęp 25.05.2022 r.)

Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach prowadził w ostatnich latach na terenie gminy Mstów szereg działań z zakresu czynnej ochrony przyrody, w tym:

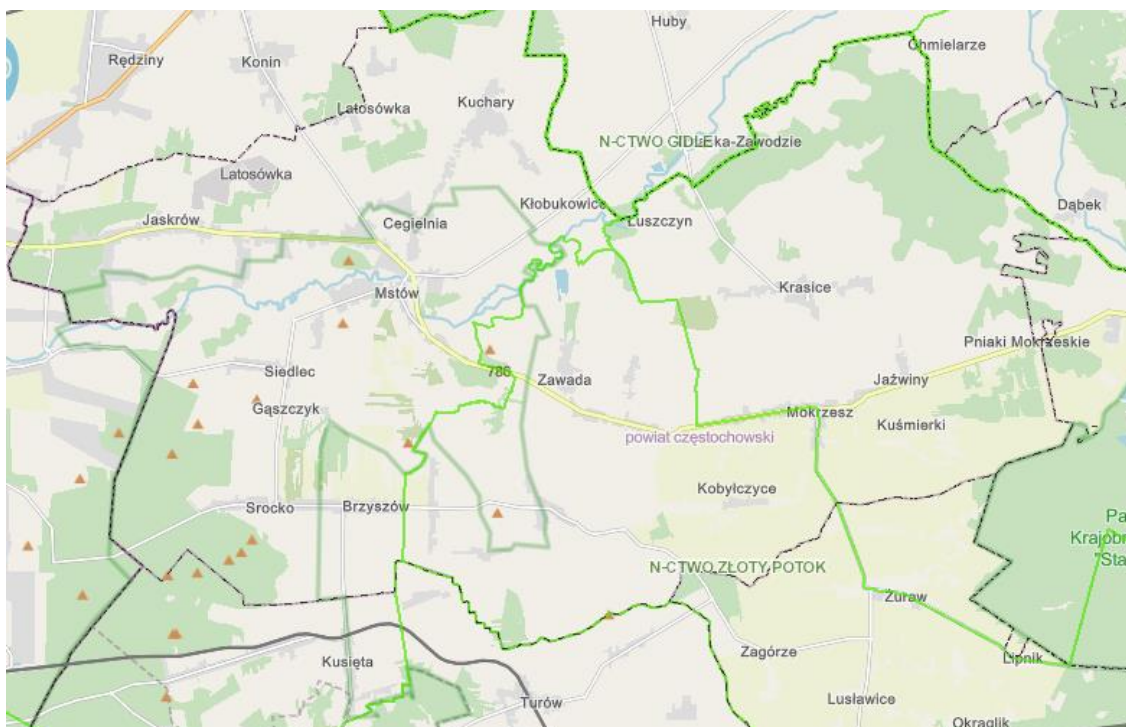
- prowadzenie wypasu zwierząt gospodarskich owiec, kóz i koni w obrębie muraw kserotermicznych na obszarze 18 ha,
- usuwanie podrostów drzew i krzewów – na obszarze 3,5 ha w 2020 roku,
- jednokrotne koszenie siedlisk nieleśnych – na obszarze 3 ha w 2020 roku..

4.9.1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Mstów wg stanu na dzień 31.12.2020 rok wynosi 1 812,38 ha, w tym:

- lasy publiczne ogółem 865,38 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa 784,93 ha,
 - ✓ lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych 597,70 ha,
 - ✓ lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP 92,23 ha,
 - ✓ lasy publiczne gminne 80,45 ha,
- lasy prywatne ogółem 947,00 ha¹¹.

¹¹ dane z Banku Danych Lokalnych, GUS, stan na 31.12.2020 rok

Rysunek 15 Obszary leśne na terenie gminy Mstów

Źródło: <https://www.lasy.gov.pl/pl/nasze-lasy/mapa-lasow> (dostęp 25.05.2022 r.)

Gospodarkę leśną na obszarze gminy prowadzi Nadleśnictwo Złoty Potok oraz właściciele lasów prywatnych. Całość Lasów Państwowych pozostaje w administracji Nadleśnictwa Złoty Potok. Obszar lasów w rejonie gminy Mstów leży w dorzeczu Wiercicy i niewielkiej części dorzecza Warty. Skupia się raczej w dużych kompleksach, dwa kompleksy stanowią około 60% powierzchni. Lesistość tego rejonu wynosi 15%.

Głównym gatunkiem panującym w lasach gminy Mstów jest sosna pospolita. Drzewostany z panującą sosną zajmują blisko 77% powierzchni zalesionej, a ich zapas stanowi około 71% całkowitego zapasu. Drzewostany sosnowe dominują na siedlisku Bs, Bśw, Bw, BMśw i BMw gdzie ich udział powierzchniowy kształtuje się powyżej 90% (jedynie na siedlisku BMw jest to 88,6%). Na siedlisku LMśw i LMw również dominuje sosna, lecz tu jej udział jest mniejszy - odpowiednio 68 i 60%, co jest zgodne z przyjętym typem drzewostanu. Na siedliskach Bb, BMb i LMb największą powierzchnię zajmuje brzoza (Bb 66%, BMb 55,6%, LMb 69%). Siedliska Ol, OLJ, Lł prawie w całości porastają drzewostany olchowe (Ol 90%, OLJ 94,5%, Lł 100%). Siedlisko Lśw w połowie zajmują drzewostany dębowe (51,8% udziału) a na Lw 30% udziały mają drzewostany dębowe i olchowe. Siedliska wyżowe - BMwyż i LMwyż - zajmują drzewostany sosnowe odpowiednio z udziałem 90% i 50%. Jedynie Lwyż to dominacja buczyn, które zajmują tu 70% powierzchni.

Nadleśnictwo Złoty Potok

Powierzchni lasów w gminie Mstów będących w zarządzie LP Nadleśnictwo Złoty Potok wynosi 660,3317 ha, w tym powierzchnia leśna wg stanu na dzień 23.03.2022r. – 651,0526 ha.

Obecnie na terenie gminy obowiązuje Plan Urządzania Lasu wg stanu na 01.01.2016r. z okresem obowiązywania 2016-2025.

Lasy prywatne

W oparciu o zapisy ustawy o lasach Starosta Częstochowski na podstawie zawartych porozumień powierzył nadzór nad prowadzeniem prawidłowej gospodarki leśnej Nadleśniczemu Nadleśnictwa Złoty Potok. Powierzchnia lasów prywatnych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Złoty Potok i Gminy Mstów wynosi 952,62 ha.

Nadzór nad prowadzeniem gospodarki leśnej w lasach prywatnych polega na:

- kontroli gospodarki leśnej, doradztwie w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej,
- wydawaniu decyzji administracyjnych,
- kontroli wykonania decyzji wydawanych w drodze postępowania administracyjnego,
- cechowaniu drewna i wydawania świadectwa legalności pozyskanego drewna.

Zgodnie z przepisami ustawy o lasach Lasy Państwowe zobowiązane są służyć radą i pomocą prywatnym właścicielom lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej. Leśnicy w ramach tych działań:

- doradzają prywatnym właścicielom, jak prowadzić gospodarkę leśną,
- udostępniają sadzonki drzew i krzewów leśnych,
- wykonują na koszt nadleśnictw zabiegi zwalczające i ochronne w lasach prywatnych, jeśli wystąpią tam organizmy szkodliwe, zagrażające trwałości lasu,
- organizują wykonanie zadań gospodarczych w lesie (w tym sprzedaż drewna), na podstawie umowy z właścicielem lasu,
- sporządzają wielkoobszarowe inwentaryzacje stanu lasów oraz prowadzą bank danych o lasach.

Ministerstwo Środowiska w latach 2016-2020 prowadziło prace obserwacyjno-pomiarowe w ramach programu monitoringu w lasach wszystkich form własności na terenie całego kraju.

Program monitoringu lasu stanowi ważny element systemu Państwowego Monitoringu Środowiska. Zebrane wyniki posłużą do oceny stanu zdrowotnego lasów Polski wszystkich form własności w relacji do zmieniających się warunków środowiska. Prace terenowe odbywają się corocznie na stałych powierzchniach obserwacyjnych rozmieszczonych w sieci 8x8 km, które są częścią gęstszej sieci wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasu. Pomiary i obserwacje wykonywane są zgodnie z instrukcją opracowaną przez Instytut Badawczy Leśnictwa i zaakceptowaną przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i Ministerstwo Środowiska.

Prace terenowe były wykonywane przez pracowników Instytutu Badawczego Leśnictwa lub przez osoby upoważnione przez Instytut w okresie od 1 czerwca do 30 września w każdym w lat 2016-2020.

W 2019 roku, w badaniach monitoringu lasów na stałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu, zaobserwowano wzrost średniej defoliacji drzew (23,4%), w porównaniu do roku 2018 (22,4%), oraz lat wcześniejszych (2016 - 22,7%, 2017 - 22,8%). Największe wzrosty średniej defoliacji stwierdzono w 2019 roku u sosny i brzozy tj. gatunków rosnących na Siedlicach uboższych. Również zły stan zdrowotny świerka, przy relatywnie mniejszym pogorszeniu w 2019 roku, może być związany z niekorzystnymi warunkami pogodowymi występującymi na terenie Polski w poprzednim roku.

4.9.2. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
różnorodność środowiska roślinnego występowanie cennych obszarów przyrodniczo – krajobrazowych 2 szt. pomników przyrody	niski stopień lesistości gminy napływ zanieczyszczeń spoza gminy przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka wypalanie traw
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczenie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód właściwa pielęgnacja szaty roślinnej zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory Zarastanie małych zbiorników, oczek wodnych – biotopów rzadkich gatunków płazów zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

4.9.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego oraz wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Formy ochrony przyrody przewidziane w ustawie o ochronie przyrody pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami na terenie sąsiadujących terenów. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk nieleśnych), w sytuacji, bowiem zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk, bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące zadania:

- promocja i pielęgnacja obiektów i obszarów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody – w ramach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh), w tym dwóch parków krajobrazowych, dwóch obszarów Natura 2000, użytek ekologiczny, dwa pomniki przyrody,
- bieżące zgłaszanie uwag i wniosków, udział w konsultacjach,
- uwzględnienie zachowania terenów zielonych w nowych lub zmienianych dokumentach planistycznych;
- kreowanie wspólnej polityki ochrony przyrody dolin rzecznych oraz ich dopływów, korytarzy ekologicznych o randze regionalnej, terenów zieleni łąkowej,
- koordynacja rozwoju sieci tras i ścieżek rowerowych,
- promocja rozwoju rolnictwa ekologicznego, agroturystyki: programy rolnośrodowiskowe, jako formy zmiany wizerunku nieefektywnej gospodarki rolnej,
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory.

4.10. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów przyrodniczych, w tym także leśnych.

Tabela 28 Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021“ Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025			
Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia awarii)	<p>WIOŚ w Katowicach – Delegatura w Częstochowie</p> <p>W latach 2019-2021 na tereni gminy przeprowadzono 11 kontroli, jednakże żadna z nich nie dotyczyła ryzyka wystąpienia poważnej awarii środowiskowej</p> <p>W latach 2019-2021 na terenie Gminy Mstów nie miały miejsca poważne awarie środowiskowe.</p>	brak kontroli
2.	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	<p>Gminy Mstów</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2019 roku zakupiono sprzęt dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu Gminy Mstów na łączną kwotę ponad 30 000,00 zł, w tym: sprzęt pożarniczy niezbędny w walce z zagrożeniami dla środowiska naturalnego, a także sprzęt ochrony indywidualnej strażaka, m.in. węże tłoczne W-52 i W-75, opryskiwacz spalinowy, kominiarki niepalne, rękawice strażackie skórzane, hełmy strażackie, obuwie strażackie skórzane, prądownice wodno-pianowe, prądownice wodne do gaszenia traw, agregaty prądotwórcze, drabiny nasadkowe oraz tłumnice gumowe. Gmina pozyskała na ten cel dotację z WFOŚiGW w Katowicach w wysokości 15 000,00 zł.</p> <p>Ponadto wszystkie jednostki OSP z terenu gminy złożyły wnioski i otrzymały dofinansowanie w ramach środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.</p> <p>W 2019 roku gmina zakupiła nowy, lekki samochód ratowniczo-gaśniczy dla OSP Mokrzesz.</p> <p>W 2020 roku gmina zakupiła nowy samochód ratowniczo-gaśniczy dla jednostki OSP Jaskrów. Na samochód wydatkowano 789 660,00 zł. Ponadto jednostki OSP składały wnioski do „Ogólnopolskiego programu finansowania służb ratowniczych“ o dofinansowanie do zakupów niezbędnego sprzętu i wyposażenia. W ramach dotacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • motopompy pływające Niagara trafiły do OSP: Małusy Małe, Zawada, Mokrzesz, Siedlec i Kobylczyce, • OSP Małusy Wielkie zakupiło 4 szt. ubrania specjalnego, • z budżetu gminy zakupiono: motopompę pływającą dla OSP Kuchary oraz pompę elektryczną dla OSP Mstów, • w ramach dotacji z MSWiA OSP Krasice zakupiła 2 szt. prądownic wodnych oraz opryskiwacz plecakowy. <p>W 2021 roku jednostki OSP otrzymały dofinansowania, które pochodziły z budżetu państwa oraz ze środków WFOŚiGW w Katowicach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dotacje w ramach tzw. „Programu 5000+” (w którym środki pochodzą z MSWiA) otrzymało wszystkie 10 jednostek OSP z terenu gminy. W ramach realizacji zadań zostały zakupione podstawowe elementy ubrania osobistego strażaka tj. buty strażackie, ubrania specjalne i hełmy strażackie, • dotacje dla jednostek OSP działających w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego (KSRG), • dotację z MSWiA otrzymały 3 jednostki: OSP Małusy Wielkie (na zakup motopompy pływającej i pilarki do drewna), OSP Małusy Małe (na zakup wyposażenia osobistego strażaka) i 	wsparcie OSP co roku w wysokości kilkuset tysięcy złotych

		<p>OSP Kobyłczyce (na sprzęt łączności w postaci radiotelefonów przenośnych),</p> <ul style="list-style-type: none"> do programu dofinansowania OSP przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach przystąpiło pięć jednostek z terenu Gminy Mstów: OSP Mokrzesz (na zakup sprzętu do ratownictwa drogowego), OSP Kuchary (zakup ubrań specjalnych), OSP Krasice (ubrania specjalne), OSP Mstów (ubrania specjalne), OSP Małusy Małe (zakup sprzętu ratowniczego). <p>Ponadto jednostka OSP Mstów wzbogaciła się o średni samochód specjalny SH-25 MAN, z podnośnikiem hydraulicznym i drabiną o wysokości 25 m. Weześniej samochód znajdował się na stanie i w użytkowaniu Centralnej Szkoły Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie.</p> <p>W 2019 roku wszystkie jednostki OSP w terenie Gminy Mstów odnotowały 360 wyjazdów do różnego rodzaju zdarzeń. Największe pożary jakie miały miejsce na terenie gminy w 2019 roku to pożary lasów w pobliżu miejscowości Krasice. Bardzo duże zagrożenie stwarzają również pożary nieużytków rolnych występujące w okresie wiosennym.</p> <p>W 2020 roku wszystkie jednostki OSP w terenie Gminy Mstów odnotowały 429 wyjazdów do różnego rodzaju zdarzeń. Największe pożary jakie miały miejsce na terenie Gminy Mstów w roku 2020 to pożary lasów w pobliżu miejscowości Krasice oraz pożar składowiska tworzyw sztucznych w Mokrzeszy.</p> <p>W roku 2021 wszystkie jednostki OSP z terenu Gminy Mstów odnotowały 442 wyjazdy do różnego rodzaju zdarzeń. Największe pożary, jakie miały miejsce na terenie Gminy Mstów w roku 2021, to pożary lasów w pobliżu miejscowości Krasice. Bardzo duże zagrożenie stwarzają pożary nieużytków rolnych, które występują w okresie wiosennym. W roku 2021 jednostki OSP były także dysponowane do zdarzeń poza teren gminy, a były to m.in. skutki przejścia trąby powietrznej przez teren Gminy i Miasta Koniecpol czy podtopienia w Częstochowie.</p>	
3.	Edukacja społeczeństwa na wypadek wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi	<p>Gminy Mstów</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2019 roku zorganizowano event „Bezpieczne wakacje z rodziną”. Celem wydarzenia było uświadomienie dzieciom i dorosłym, jak ważne jest bezpieczeństwo – zarówno podczas wakacji, jak i na co dzień w różnych dziedzinach życia.</p> <p>W celu popularyzacji działalności straży pożarnych w 2019 roku zorganizowano następujące imprezy:</p> <ul style="list-style-type: none"> eliminacje gminne Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”, II i III Powiatowy Konkurs Wiedzy i umiejętności „Jestem Bezpieczny” dla uczniów szkół z terenu powiatu częstochowskiego oraz z Częstochowy, Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze w których brały udział jednostki OSP z terenu gminy. <p>Ponadto w 2021 roku w celu zwiększenia wyszkolenia strażaków ochotników z terenu gminy, zorganizowano we współpracy z Komendą Miejską PSP w Częstochowie kurs podstawowy dla strażaków ratowników. Łącznie w tym kursie wzięło udział blisko 20 strażaków ochotników z terenu Gminy Mstów.</p>	na bieżąco

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie gminy Mstów

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 29 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń środowiskowych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2021
1.	Liczba zakładów w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii	ZDR: 0 ZZR: 0	ZDR: 0 ZZR: 0
2.	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie gminy Mstów	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Mstów, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.10.1. Opis stanu obecnego

Na terenie gminy Mstów nie ma zakładów zaliczonych do kategorii o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Na terenie gminy działa 10 jednostek OSP, z czego dwie są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego:

- OSP Mstów – włączona do KSRG,
- OSP Jaskrów – włączona do KSRG,
- OSP Kobyłczyce,
- OSP Kuchary,
- OSP Krasice,
- OSP Małusy Małe,
- OSP Małusy Wielkie,
- OSP Mokrzesz,
- OSP Siedlec,
- OSP Zawada.

Corocznie Gmina dokonuje zakupów i przekazuje jednostkom OSP sprzęt ratowniczy także współfinansowany ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach nie przeprowadził na terenie gminy Mstów w latach 2019-2021 kontroli przedsiębiorstw w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym. W tym okresie na terenie Gminy Mstów nie miały miejsca poważne awarie środowiskowe.

Sprawami związanymi z Obroną Cywilną Kraju w Urzędzie Gminy Mstów zajmuje się pracownik do spraw Zarządzania Kryzysowego Obronności i Obrony Cywilnej w Urzędzie Gminy w Mstowie.

Zagrożenia w transporcie drogowym a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań, podtopień czy likwidacji gniazd szerszeni (na terenach publicznych) zwalczane są przez Ochotnicze Straże Pożarne.

Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

W zakresie ograniczenia substancji chemicznych w środowisku niezbędne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania środków chemicznych i postępowania z opakowaniami po nich (szkolenia takie prowadzi PZDR) a także akcje edukacyjne dla mieszkańców w zakresie postępowania ze wszystkimi rodzajami odpadów oraz propagowanie produktów ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy) czy wielorazowych opakowań i toreb na zakupy.

4.10.2. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
w ostatnich latach nie wystąpiła żadna poważna awaria brak większych zagrożeń stanu czystości wód i gleb prawidłowe funkcjonowanie jednostek OSP będących w razie potrzeby w stałej gotowości	występowanie terenów zagrożonych podtopieniami występowanie dzikich wysypisk
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizacje budynków oraz dróg prowadzone akcje edukacyjne dla dzieci młodzieży i dorosłych w zakresie zachowania się w sytuacji zagrożeń	zagrożenia wypadkowe związane z transportem

Źródło: opracowanie własne

4.10.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

Głównymi zagrożeniami na terenie gminy, jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary i zalania. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń są Straże Pożarne. Analiza SWOT jako mocną stroną Gminy wskazała, iż 10 sołectw posiada swoją OSP, a Ochotnicze Straże Pożarne są corocznie doposażane w niezbędny sprzęt są w stanie reagować w sytuacjach zagrożeń.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach kontroluje przedsiębiorstwa pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska. Jednocześnie same przedsiębiorstwa muszą dbać o należyte postępowanie i ostrożność. W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację działań w postaci kontroli przedsiębiorców wraz z egzekwowaniem wymagań dotyczących zapobiegania zagrożeniom – realizacja przez WIOŚ. Istotne jest prowadzenie samokontroli w firmach, szkoleń, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia awarii – realizacja tego zadania prowadzona winna być przez przedsiębiorstwa.

W ostatnich latach na terenie gminy nie wydarzyła się żadna poważna awaria, niemniej jednak istotnym elementem są kontrole w tym także pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne realizowane na drogach przez policję, działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także w razie potrzeby także kontroluje policja.

Ważnym zadaniem jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje informacyjne i edukacyjne, a dla dzieci poprzez zabawę. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych Gminy Mstów oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym „Programie ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku”.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy „Program...” zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze, wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmocnione wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych należy spodziewać się w przyszłości zwiększonej możliwości wystąpienia suszy, nadmiernych opadów, powodzi, które mogą zapoczątkować powstanie nowych osuwisk, erozję terenów pagórkowatych.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.¹²

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

¹² Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań, jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, realizacja działań zabezpieczających przed osuwiskami oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi. Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także osób dorosłych w szczególności rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.¹³

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny przewożącej substancję niebezpieczną, awaria obiektów i hydrotechnicznych, itp.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednio wyposażone i wyszkolone jednostki straży pożarnej.

Na obszarach rolniczych gminy Mstów przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, co jest kontrolowane przez WIORIN. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Zagrożeniem dla mieszkańców i środowiska może być także transport paliw i ładunków niebezpiecznych, mogą one być przewożone wszystkimi drogami, na których nie ma zakazów transportu ciężkiego lub innych obostrzeń. W trakcie doraźnych kontroli pojazdy te są sprawdzane przez funkcjonariuszy policji pod kątem ładowności pojazdów oraz ich stanu technicznego.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie gminy w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale 4.10 dotyczącym Zagrożeń poważnymi awariami. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń, do jakich może dojść na obszarze gminy, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2027 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 2373, 2389) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Ważną rolę w realizacji polityki proekologicznej gminy Mstów odgrywają mieszkańcy. Ich zachowania, nawyki i podejmowane działania bezpośrednio przekładają się na jakość środowiska naturalnego. Dlatego istotne jest, by permanentnie kształtować świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Związana z tym

¹³ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

edukacja ekologiczna stanowi moduł uzupełniający wielowymiarową działalność Gminy na rzecz tworzenia otoczenia przyjaznego człowiekowi.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową, gimnazjalną i wyższą placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakakolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Gmina powinna kontynuować i rozwijać istniejącą, a także rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, ale także dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia stale i na bieżąco i w całej perspektywie realizacji Programu akcji edukacyjnych jednak, ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych na terenie gminy realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami temat ten został w tej części potraktowany najszerzej.

5.4. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikającą z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Z dniem 1 stycznia 2019 roku pracownicy Wydziału Monitoringu Środowiska oraz Laboratorium WIOŚ stali się pracownikami GIOŚ. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadania Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku, realizuje poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska.

Zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na monitoringu środowiska.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

W myśl nowych przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska z 2018 r. (ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z z 2018 r. poz. 1471, 1479, z 2019 r. poz. 125, 730) od 1 stycznia 2019 r. zadania PMS są realizowane wyłącznie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu i Ochrony Środowiska oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.¹⁴

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie województwa śląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzone są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania nakładane są kary.

¹⁴ <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/>

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Tabela 30 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu likwidacji źródeł zanieczyszczeń

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Likwidacja źródeł zanieczyszczeń	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze gminy związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Liczba aktualizacji PGN źródło danych: Gmina Mstów	0	1	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej	Zadanie własne Gminy Mstów	zmiana w przepisach prawnych dotyczących dokumentów
			Liczba oprav w oświetleniu ulicznym źródło danych: Gmina Mstów	b.d.	wg potrzeb		Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Mstów	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
			Liczba obiektów poddanych termomodernizacji użyteczności publicznej źródło danych: Gmina Mstów	7 w latach 2019-2021	wg potrzeb		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
			Liczba wymienionych źródeł ciepła w obiektach mieszkalnych źródło danych: Gmina Mstów, WFOŚiGW	182 w latach 2019-2021	wg potrzeb		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gminy Mstów Zadanie monitorowane mieszkańców gminy	brak środków finansowych
			Liczba instalacji OZE w obiektach użyteczności publicznej źródło danych: Gmina Mstów	b.d.	b.d.		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane przedsiębiorstw	brak zaangażowania przedsiębiorców
			Liczba akcji na rok źródło danych: Gmina Mstów	5	2-5		Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych

			Ilość stanowisk pomiarowych na terenie gminy źródło danych: GIOŚ	1	1		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane GIOŚ	brak środków finansowych
			Liczba kontroli nieruchomości źródło danych: Gmina Mstów	0	wg uchwały antysmogowej woj. Śląskiego		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako element zmian w świadomości społeczeństwa oraz środek prewencyjny	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych, wykwalifikowanej kadry
			Liczba kontroli zakładów w ciągu roku źródło danych: WIOŚ	0	wg potrzeb		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych
			Ilość odcinków dróg budowanych i przebudowywanych źródło danych: Gmina Mstów, PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach	3 odcinki dróg wojewódzkich 9 odcinków dróg powiatowych 26 odcinków dróg gminnych	wg potrzeb	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu, na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Zadanie własne Gminy Mstów Zadanie monitorowane PZD w Częstochowie ZDW w Katowicach	brak środków finansowych
			Ilość nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego na terenie gminy Źródło danych: przewoźnicy	0	5 (wartość docelowa)		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane przewoźnicy	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

Tabela 31 Harmonogram zadań własnych w zakresie likwidacji źródeł zanieczyszczeń

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Likwidacja źródeł zanieczyszczeń	Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej	Gmina Mstów	10	-	-	10	20	środki własne Gminy Mstów, możliwe dofinansowanie	brak środków finansowych
		Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Mstów	Gmina Mstów	wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów, POiŚ/RPO	brak środków finansowych
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (w tym dotacje dla mieszkańców)	Gmina Mstów	wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów, możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych
		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Gmina Mstów	wg kosztorysów inwestycji					środki własne Gminy Mstów, POiŚ/RPO, WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych
		Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Mstów	wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów (możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	na wszystkie dziedziny środowiskowe
		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako element zmian w świadomości społeczeństwa oraz środków prewencyjny	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gminy Mstów	w razie potrzeb
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych gminnych, w tym: Przebudowa ul. Cmentarnej w Kłomnicach na odcinku 1 300 m Przebudowa drogi transportu rolnego Mstów – Małusy Wielkie na odcinku 980 m Przebudowa ul. Sosnowej, Modrzewiowej, Klonowej w m. Wancerzów na odcinku 1 170 m Przebudowa drogi Kłobukowice – Kuchary na odcinku 2 150 m	Gmina Mstów	wg kosztorysów inwestycji					środki własne Gminy Mstów, POiŚ/RPO, FDS, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 32 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie likwidacji źródeł zanieczyszczeń

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Likwidacja źródeł zanieczyszczeń	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	mieszkańcy	wg potrzeb	środki własne mieszkańców, POiŚ/RPO, NFOŚiGW/WFOŚiGW	brak środków finansowych, brak zainteresowania mieszkańców gminy
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	przedsiębiorstwa	wg potrzeb	środki własne przedsiębiorców, POiŚ/RPO, NFOŚiGW/WFOŚiGW	zakres ustalany na bieżąco
		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ	wg potrzeb	środki własne GIOŚ, POiŚ/RPO	
		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	WIOŚ	30	środki WIOŚ	działanie jest realizowane co roku i będzie kontynuowane
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publ. wojewódzkich, w tym: przebudowa skrzyżowania DW 786 z DP 1060S w miejscowości Wancerzów	ZDW w Katowicach	6 000	środki własne ZDW w Katowicach	brak środków finansowych
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publ. powiatowych, w tym: „Zwiększenie mobilności Subregionu Północnego i dostępu do sieci TEN-T poprzez przebudowę dróg powiatowych na ciągu Borowno – Witkowice – DK-91 – Rzerzeczyce – Skrzydlów – Mokrzesz – DW 786” DP 1024 S Skrzydlów – Krasice (gmina Mstów) o dł. 3,34 km Budowa chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1077 S odc. Cegielnia – Kuchary, gmina Mstów” – pozostało do realizacji 2,1 km	PZD w Częstochowie	wg kosztorysów inwestycji	środki własne Powiatu Częstochowskiego	brak środków finansowych
		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	przewoźnicy	wg potrzeb	środki własne jednostek oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POiŚ)	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 33 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Ilość zmodernizowanych dróg wojewódzkich/ powiatowych/ gminnych na rok źródło danych: administratorzy dróg	3 odcinki dróg wojewódzkich 9 odcinków dróg powiatowych 26 odcinków dróg gminnych	wg potrzeb	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne Gminy Mstów Zadanie monitorowane ZDW w Katowicach, PZD w Częstochowie	brak środków finansowych
			Ilość decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu źródło danych: Starosta Częstochowski	0	wg. potrzeb		Działania administracyjne mające na celu ograniczenie hałasu przemysłowego	Zadanie monitorowane Starosty Częstochowskiego	realizacja w razie potrzeby
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Mstów	0	3-4		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne Gminy Mstów	brak zainteresowania mieszkańców
			Ilość przedsiębiorstw badanych/ilość naruszeń 2019-2021 źródło danych: WIOŚ	0/0	wg potrzeb		Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	Zadanie monitorowane WIOŚ

Tabela 34 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego	Gmina Mstów	Koszty budowy, przebudowy i modernizacji dróg podano w ochronie powietrza					środki własne Gminy Mstów dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gmina Mstów	5/rok					środki własne Gminy Mstów, środki zewnętrzne WFOŚiGW	przy okazji innych działań edukacyjnych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 35 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego	ZDW w Katowicach PZD w Częstochowie	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	Środki własne PZD dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Starosta Częstochowski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego	
		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	w zależności od ilości kontroli	środki własne WIOŚ	ilość kontroli zależy od potrzeb

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 36 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: GIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w miejscowych PZP)	Zadanie własne Gminy Mstów	ryzyko sprzeciwu mieszkańców
							Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie monitorowane Powiatu Częstochowskiego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych	Zadanie monitorowane GIOŚ	wzrost liczby źródeł promieniowania

Tabela 37 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gminy Mstów	poprzez zapisy ograniczające w miejscowych PZP

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 38 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	GIOŚ	koszty administracyjne	środki własne GIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 4 letnich
		Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starosta Częstochowski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 39 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zrównoważone gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu	Ocena JCWP źródło danych: WIOŚ	wody powierzchniowe stan zły	wody powierzchniowe stan dobry	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak
			Długość utrzymywanych rowów melioracyjnych źródło danych: Gmina Mstów	b.d.	b.d.		Poprawa retencji wodnej, w tym prace związane z utrzymaniem i konserwacją rowów melioracyjnych	Zadanie własne Gmina Mstów Zadanie monitorowane PGWWP	niewystarczające środki finansowe

			Ilość przeprowadzonych działań edukacyjnych w Gminie źródło danych: Gmina Mstów, PGW WP	2-5 rocznie	2-5 rocznie	wodami dla dorzeczy Wisły	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne Gminy Mstów	*tematyka ochrony wód poruszana jest także w trakcie innych działań edukacyjnych
			Koszty poniesione na konserwację i bieżące utrzymanie koryt cieków źródło danych: PGW WP	b.d.	wg potrzeb		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Zadanie monitorowane PGWWP	niewystarczające środki finansowe
			Liczba magazynów przeciwpowodziowych na terenie Gminy źródło danych: Gmina Mstów	0	1		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Zadanie własne Gminy Mstów Zadanie monitorowane PGWWP	niewystarczające środki finansowe
			Liczba zmian mpzp uwzględniających zarządzanie ryzykiem powodziowym źródło danych: Gmina Mstów	100%	100%		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Zadanie własne Gminy Mstów	przedłużający się etap opiniowania i uzgadniania

Tabela 40 Harmonogram zadań własnych w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zrównoważone gospodarowanie wodami	Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Gmina Mstów	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów	niewystarczające środki finansowe
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Mstów	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów	niewystarczające środki finansowe
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Gmina Mstów	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów	niewystarczające środki finansowe
		Poprawa retencji wodnej, w tym prace związane z utrzymaniem i konserwacją rowów melioracyjnych	Gmina Mstów	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów	niewystarczające środki finansowe

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 41 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zrównoważonego gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zrównoważone gospodarowanie wodami	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu w tym wzmocnienie monitoringu wód	WIOŚ	20/rok	środki własne WIOŚ	realizacja jako kontynuacja
		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	PGW WP	wg potrzeb	środki własne PGW WP	niewystarczające środki finansowe
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	PGW WP	20/rok	środki własne PGW WP	w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 42 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gmina Mstów	57,6 km	>58 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodnościekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Mstów	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
			Skanalizowanie gminy źródło danych: Gmina Mstów	38,3%	39%				
			Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków źródło danych: Gmina Mstów	1	1				
			Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gmina Mstów	1 561	1800		Udzielenie dotacji celowej z budżetu Gminy Mstów na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, związanych z budową przyłączy kanalizacyjnych lub wodociągowych i przyłączeniem nieruchomości do gminnej sieci kanalizacyjnej lub wodociągowej	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
			Zwodociągowanie gminy źródło danych: Gmina Mstów	99,9%	100%				
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: Gmina Mstów	135,5 km	140 km				

			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych /rocznie/ w trakcie zajęć w szkołach i przedszkolach źródło danych: Gmina Mstów	3	3		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
			Liczba przydomowych oczyszczalni źródło danych: Gmina Mstów	29	wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie, co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie własne Gminy Mstów	brak kadr i przeszkolonych pracowników
			Liczba kontroli na posesjach źródło danych: Gmina Mstów	0	wg potrzeb		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
			Liczba kontroli podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi źródło danych: WIOŚ	5	3/rok		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych

Tabela 43 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Mstów	Gmina Mstów	wg kosztów inwestycji					środki własne Gminy Mstów, Europejski Fundusz Rozwoju	brak środków finansowych
		Udzielenie dotacji celowej z budżetu Gminy Mstów na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, związanych z budową przyłączy kanalizacyjnych lub wodociągowych i przyłączeniem nieruchomości do gminnej sieci kanalizacyjnej lub wodociągowej	Gmina Mstów	wg kosztów inwestycji						brak środków finansowych
		Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia Budowa i modernizacja urządzeń i obiektów wodociągowych	Gmina Mstów	wg kosztów inwestycji					środki własne Gminy Mstów	brak środków finansowych

		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Mstów	2	2	2	2	8	środki własne Gminy Mstów, ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gminy Mstów	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 44 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ	koszty administracyjne	środki WIOŚ	realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 45 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zarządzania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zarządzanie zasobami geologicznymi	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	Ilość terenów osuwiskowych źródło danych: Powiat Częstochowski	0	wg zgłoszeń	Zabezpieczenie terenów osuwiskowych na terenie Gminy Mstów	Prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także prowadzenie rejestru zawierającego informacje o tych terenach	Zadanie monitorowane: Powiatu Częstochowskiego, PIG	
							Wprowadzanie zapisów w miejscowych PZP ograniczających zabudowę na terenach osuwiskowych	Zadanie własne Gminy Mstów	
2	Tereny poprzemysłowe	Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego	Liczba złóż surowców naturalnych/liczba wydanych koncesji na eksploatację źródło danych: Gmina Mstów, Powiat Częstochowski	5/2	5/2	Rewitalizacja terenów poprzemysłowych i zdegradowanych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane Organów administracji geologicznej	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
			Ilość wdanych decyzji rekultywacyjnych źródło danych: Gmina Mstów, Powiat Częstochowski	0	w decyzji		Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych zgodnie z decyzjami Starosty Częstochowskiego	Zadanie monitorowane użytkowników złóż	

Tabela 46 Harmonogram zadań własnych w zakresie zarządzania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zarządzenie zasobami	Wprowadzanie zapisów w miejscowych PZP ograniczających zabudowę na terenach osuwiskowych	Gmina Mstów	koszty administracyjne	środki własne Gminy Mstów	w trakcie aktualizacji miejscowych planów

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 47 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zarządzania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zarządzanie zasobami geologicznym	Prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także prowadzenie rejestru zawierającego informacje o tych terenach	Powiat Częstochowski, PIG	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego i PIG	
2	Tereny poprzemysłowe	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Organy administracji geologicznej	koszty administracyjne	środki własne organów	
		Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych zgodnie z decyzjami Starosty Częstochowskiego	użytkownicy złóż	zgodnie z dokumentacją kosztorysową	środki władających terenem	brak środków na działania rekultywacyjne

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 48 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie ochrony gleb i terenów rolniczych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona gleb i terenów rolniczych	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Ilość działań promocyjnych źródło danych: dane ŚODR	b.d.	3-6	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Organizacja porad, konsultacji i szkoleń dla rolników	Zadanie monitorowane Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	małe zainteresowanie rolników
			Ilość punktów pomiarowych Ilość badań zleconych przez rolników źródło danych: GIOŚ	0/120	według zleceń rolników		Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb	Zadanie monitorowane Okręgowej Stacji Chemiczno - Rolniczej w Gliwicach	badania na zlecenie rolników

			Ilość kontroli stosowania środków ochrony roślin źródło danych: PIORiN	14	według potrzeb		Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	Zadanie monitorowane WIORiN	
			Ilość złożonych wniosków o płatności rol-środ-klimat źródło danych: ARiMR	22 wnioski/ rok	według potrzeb		Realizacja Programów rolno-środowiskowych i rolno-środowiskowo - klimatycznych	Zadanie monitorowane ARiMR, rolnicy	małe zainteresowanie rolników

Tabela 49 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb i terenów rolniczych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona gleb i terenów rolniczych	Organizacja porad, konsultacji i szkoleń dla rolników	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	w zależności od zakresu akcji i ich ilości	środki własne Śląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	małe zainteresowanie rolników
		Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb	Okręgowa Stacja Chemiczno - Rolnicza w Gliwicach	koszty zależne od ilości zleceń i zakresu badań	środki własne rolników	badania na zlecenie rolników
		Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	WIORiN	koszty poboru i analizy próbek	środki WIORiN	
		Realizacja Programów rolno-środowiskowych i rolno-środowiskowo - klimatycznych	ARiMR, rolnicy	w zależności od ilości złożonych wniosków	środki ARiMR	małe zainteresowanie rolników

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 50 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość kontroli mieszkańców źródło danych: Gmina Mstów	b.d.	wg potrzeb	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w województwie w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Zadanie własne Gminy Mstów	
			Ilość rocznie usuwanych wysypisk źródło danych: Gmina Mstów	b.d.	wg potrzeb		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	Zadanie własne Gminy Mstów	
			Ilość usuniętego azbestu zgodnie z Bazą Azbestową stan na koniec 2021 roku źródło danych: Gmina Mstów	685,917 Mg w latach 2019-2021	230 Mg/rok		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Zadanie własne Gminy Mstów (możliwe dofinansowanie z WFOŚiGW)	
			Procent mieszkańców objętych zbiórkami odpadów źródło danych: Gmina Mstów	99%	100%		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie własne Gminy Mstów	
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Mstów	4-5	4-5		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Zadanie własne Gminy Mstów	

Tabela 51 Harmonogram zadań **własnych** w zakresie gospodarki odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Gmina Mstów	zadanie prowadzą pracownicy Urzędu Gminy wraz z policją w ramach obowiązków służbowych, koszty zależą od ilości kontroli					Środki własne Gminy Mstów	
		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	Gmina Mstów	koszty zależne od ilości dzikich wysypisk					Środki własne Gminy Mstów	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Gmina Mstów	w zależności od poziomu zainteresowania mieszkańców 230 Mg/ rok					Środki własne Gminy Mstów, WFOŚiGW	
		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Mstów	koszty gospodarki odpadami					Środki własne Gminy Mstów	
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Gmina Mstów	5-10 rok					Środki własne Gminy Mstów	głównie poprzez placówki oświatowe

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 52 Cele, kierunki interwencji w zakresie zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba działań/akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Mstów, Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiat Częstochowski	2-3 rocznie	2-3 rocznie	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych Gminy, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie własne Gminy Mstów Zadanie monitorowane Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiat Częstochowski	brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba nasadzeń/wycinka drzew w pasach drogowych	50/100	wg potrzeb		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni	Zadanie własne Gminy Mstów Zadanie monitorowane PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach	brak środków finansowych

			źródło danych: Gmina Mstów, PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach			działania z zakresu edukacji ekologicznej.	wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej		
			Liczba korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania źródło danych: Gmina Mstów	0	wg potrzeb		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne Gminy Mstów	przedłużający się okres uchwalenia planów
			Długość ścieżek rowerowych źródło danych: Gmina Mstów	0	wg potrzeb		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej	Zadanie własne Gminy Mstów	
		Zwiększenie lesistości	Liczba nowych uproszczonych planów/inwentaryzacji źródło danych: Powiat Częstochowski	19	wg potrzeb	Zrównoważony rozwój lasów	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów zarządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Zadanie monitorowane Starosty Częstochowskiego, właścicieli lasów	brak środków finansowych
			Powierzchnia odnowienia lasów państwowych (ha) źródło danych: Nadleśnictwo Złoty Potok	0	wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami zarządzania lasów państwowych	Zadanie monitorowane Nadleśnictwa Złoty Potok	brak środków finansowych
			Powierzchnia odnowienia lasów prywatnych (ha) źródło danych: Powiat Częstochowski	0	wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami zarządzania lasów prywatnych	Zadanie monitorowane właściciele lasów pod nadzorem nadleśniczego	brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów objęta uproszczonymi planami zarządzania lasów (%) źródło danych: Powiat Częstochowski	100%	100%		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Zadanie monitorowane Powiat Częstochowski, Nadleśniczy w imieniu Starosty Częstochowskiego	brak środków finansowych
			Powierzchnia zalesień na rok (ha) źródło danych: Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiat Częstochowski	0	wg potrzeb		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Zadanie monitorowane właścicieli gruntów	brak zainteresowania zalesieniami

Tabela 53 Harmonogram zadań własnych w zakresie zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Mstów	2	2	2	2	8	środki Gminy Mstów (ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	brak środków finansowych
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Mstów	5	5	5	5	20	środki Gminy Mstów	brak środków finansowych
		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Mstów	wg potrzeb					środki Gminy Mstów	brak środków finansowych
		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej	Gmina Mstów	wg potrzeb					środki Gminy Mstów POIŚ/RPO	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 54 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i wspierania	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiat Częstochowski	10/rok	środki własne Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiatu Częstochowskiego, NFOŚiGW/WFOŚiGW	brak środków finansowych
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne-konserwacyjne zieleni przydrożnej	ZDW w Katowicach, PZD w Częstochowie	wg potrzeb	środki ZDW w Katowicach, PZD w Częstochowie	brak środków finansowych

		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Starosta Częstochowski, właściciele lasów	50	środki własne Starosty Częstochowskiego, właściciele lasów, Funduszu Leśnego, WFOŚiGW, ARIMR	w razie potrzeby
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwo Złoty Potok	10/rok	środki własne Nadleśnictwa Złoty Potok	brak środków finansowych
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	właściciele lasów pod nadzorem nadleśniczego	10/rok	środki własne właścicieli lasów, ew. pozyskane	brak środków finansowych
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Powiat Częstochowski, Nadleśniczy w imieniu Starosty Częstochowskiego	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego	w razie potrzeby
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	właściciele gruntów	15/rok	środki własne właścicieli terenów	w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 55 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2021 lub 2020	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zagrożenia środowiska	Przeciwdziałanie zagrożeniom na terenie gminy	Ilość kontroli w zakresie ochrony środowiska źródło danych: dane WIOŚ	0	wg potrzeb	Zmniejszenie zagrożenia awariami oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (prowadzenie kontroli w przedsiębiorstwach)	Zadanie monitorowane WIOŚ, przedsiębiorstw	brak środków na działania kontrolne
			Ilość jednostek Straży Pożarnej które dostały wsparcie źródło danych: Gmina Mstów	10	10		Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Zadanie własne Gminy Mstów	brak środków finansowych
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Mstów	1-2	2-3	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożenia	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne Gminy Mstów Zadanie monitorowane Policja, Straż Pożarna (jako edukacja w placówkach oświatowych)	brak zaangażowania mieszkańców

Tabela 56 Harmonogram zadań własnych w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zagrożenia środowiska	Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Gmina Mstów	w zależności od potrzeb i posiadanych i pozyskanych środków - rocznie około 10 tys.					środki własne Gminy Mstów, środki województwa śląskiego	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Mstów	w zależności od zakresu działań edukacyjnych - rocznie około 2-3 akcje i działania w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska					środki własne Gminy Mstów	zadanie realizowane jest na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 57 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie z przeciwdziałania zagrożeniom środowiska

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	WIOŚ, przedsiębiorstwa	koszty zależą od ilości i zakresu kontroli	środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuowane
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie monitorowane, Policja, Straż Pożarna	200	środki własne Policji, SP, WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 1057). Wynikają one z obowiązków i kompetencji gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowana, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu Programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy nowy kocioł dofinansowany przez Gminę).

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych Gminy Mstów oraz zadań monitorowanych przez poszczególne jednostki.

Tabela 58 Działania w ramach zarządzania środowiskiem

L.p.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2022-2025	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Wójt Gminy Mstów
		Okresowa aktualizacja Programu ochrony środowiska	Wójt Gminy Mstów
2	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Gminy, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Mstów, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie śląskim	GIOŚ, WSSE, PGW WP

Elementem polityki ekologicznej Gminy Mstów jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem, a bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz dwuletni Raport.

8. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do 2027 roku” (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 1973 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Gminie. Poprzedni dokument opracowany został w 2017 r. i obowiązywał w perspektywie krótkoterminowej do 2020 r.

Podstawą do opracowania niniejszego Programu są zalecenia wynikające z Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska z 2015 roku oraz ich zmiany prawne z 2017 i 2020 roku. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2017 z obecnym według informacji z 2021 roku (natomiast, jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2020 roku).

Przedmiotowe opracowanie dla Gminy Mstów zawiera takie elementy jak:

Wstęp - rozdział ten zawiera podstawę prawną i cel przygotowania programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.

W rozdziale drugim wykazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego i wojewódzkiego.

Rozdział trzeci to informacje ogólne o gminie. Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych gminy.

Rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska. W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się poza terenem Gminy Mstów. Najbliżej granic gminy zlokalizowana jest stacja pomiarowa Złoty Potok, Leśniczówka Kamienna Góra, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x), tlenku węgla, ozonu, benzenu oraz pyłu zawieszonego PM₁₀, a także pomiary manualne: wapnia, chlorków, wolnego węgla (EC), rtęci całkowitej, potasu, magnezu, sodu, amonów, azotanów, węgla organicznego (OC) oraz siarczanów w PM_{2,5} oraz pomiary parametrów meteorologicznych.

Maksymalne miesięczne stężenia dwutlenku siarki odnotowano w styczniu 2020 tj. 10,57 µg/m³. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła 4,7 µg/m³ w 2019 roku, 4,7 µg/m³ w 2020 roku, oraz 5,0 µg/m³ w 2021 roku a zatem znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego (20 µg/m³). Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie jakości powietrza w 2021 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki.

Z powodu braku szczegółowych danych nie jest możliwe określenie maksymalnego średniego stężenia tlenków azotu. Natomiast średnia wartość roczna stężenia tlenków azotu wyniosła 9,6 µg/m³ w 2019 roku, 9,5 µg/m³ w 2020 roku oraz 10,4 µg/m³ w 2021 roku a zatem znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego (40 µg/m³). Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie jakości powietrza w 2021 roku ze względu na stężenia tlenków azotu.

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM₁₀ odnotowano w lutym 2021 tj. 41,22 µg/m³. Średnia wartość roczna wyniosła: 21,7 µg/m³ w 2019 roku, 20,0 µg/m³ w 2020 roku oraz 22,5 µg/m³ w 2021 roku a zatem znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego, tj. 40 µg/m³. Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne pogorszenie jakości powietrza w 2021 roku ze względu na stężenie pyłu PM₁₀.

Obszar Gminy Mstów obsługuje system dróg publicznych kategorii wojewódzkiej, powiatowej i gminnej oraz sieć dróg wewnętrznych.

W latach 2019-2021 na terenie Gminy Mstów realizowano Program ograniczania niskiej emisji, w ramach którego udzielano dotacji do wymiany źródła ciepła (program dofinansowany z WFOŚiGW - Czyste Powietrze) oraz do termomodernizacji budynków jednorodzinnych i budynków użyteczności publicznej, dzięki czemu przeprowadzono m.in. termomodernizację 7 obiektów użyteczności publicznej, zamontowano 182 nowe źródła ciepła oraz 18 mikroinstalacji fotowoltaicznych.

W okresie 2019-2021 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach nie prowadził na terenie gminy kontroli przedsiębiorców w zakresie emisji hałasu.

Na drogach powiatowych jak również na obiektach mostowych w ciągu dróg wykonywane są coroczne przeglądy ich stanu technicznego na bazie których planowane są niezbędne prace remontowe do realizacji. Odcinki dróg oraz mosty, które są w najgorszym stanie technicznym podlegają sukcesywnym remontom w miarę posiadanych przez Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie środków finansowych.

Na oddziaływanie hałasu ma niewątpliwy wpływ zieleni izolacyjna szczególnie wzdłuż dróg oraz na posesjach mieszkańców, co chroni mieszkańców przed hałasem okolicznych dróg i działalności w najbliższym sąsiedztwie.

Na analizowanym terenie zlokalizowanych jest 65 stacji transformatorowych stanowiących własność TAURON Dystrybucja S.A. oraz 14 stacji pozostających na majątku i w eksploatacji odbiorców.

Na terenie gminy źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego jest także 18 anten telefonii komórkowej zlokalizowanych w 7 stacjach bazowych telefonii komórkowej (według bazy danych Btsearch).

W 2021 roku żadne przedsiębiorstwo z terenu Gminy Mstów nie dokonało zgłoszenia instalacji emitujących pole elektromagnetyczne. Na terenie gminy Mstów zlokalizowane są 3 stacje bazowe zgłoszone przez firmy zewnętrzne. W 2021 roku dokonano zgłoszenia instalacji PEM.

Wyniki badań w województwie śląskim w żadnym punkcie w tym także na terenie Gminy Mstów nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, które do końca 2020 roku wynosiły 7 V/m.

W ramach realizacji zadania Gmina Mstów prowadzi rejestr przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych. Wg stanu na dzień 31.12.2021 roku na terenie gminy znajduje się 1 900 szt. zbiorników bezodpływowych, 29 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1 stacja zlewna.

Gmina Mstów jest zaopatrywana w wodę z ujęć głębinowych zlokalizowanych w Mstowie (średnia produkcja wody – 978 m³/dobę) i Srocku (średnia produkcja wody – 166 m³/dobę). W stacjach uzdatniania prowadzony jest proces dezynfekcji przy pomocy podchlorynu sodu. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę to ok. 10 660 mieszkańców, w tym 9 440 mieszkańców Mstowa, natomiast wodociąg Srocko ok. 1 220 mieszkańców.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 5 studni głębinowych oraz 17 przepompowni.

Dostawą wody zajmują się utworzony w 2004 roku Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej Gminy Mstów z siedzibą w Mstowie przy ul. 16 Stycznia 14.

Stopień zwodociągowania gminy na dzień 31.12.2020 r. wynosi ok. 99,9 %. Długość gminnej sieci wodociągowej wynosi 135,5 km, do sieci przyłączonych jest 3 784 budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego. Z sieci wodociągowej korzystało 10 835 osób.

Stopień skanalizowania Gminy Mstów na dzień 31.12.2020 r. wynosił ok. 38,3%. Długość sieci kanalizacji sanitarnej na dzień 31.12.2020 roku wynosiła 57,6 km, a do sieci podłączonych było 1 561 przyłączy. Z sieci kanalizacji sanitarnej na dzień 31.12.2020 r. korzystało 3 735 mieszkańców gminy.

Na terenie Gminy Mstów Marszałek Województwa Śląskiego udzielił jednej koncesji na eksploatację wapieni i margli jurajskich ze złóż „Latosówka – Rudniki II” i „Rudniki – Jaskrów” dla firmy CEMEX Polska Sp. z o.o. w Warszawie. Koncesja jest ważna do dnia 31 grudnia 2030 roku.

Na terenie Gminy Mstów jedna firma będąca w kompetencji Starosty Częstochowskiego posiada aktualną decyzję na eksploatację/ poszukiwanie kopalin. Jest Przedsiębiorstwo „STANBUD” s.c. z siedzibą w Zawadzie II przy ul. Polnej 8.

Zgodnie z sprawozdaniem RRW-11 z realizacji przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie wyłączenia gruntów z produkcji rolnej, rekultywacji i zagospodarowania gruntów oraz zasobów i eksploatacji złóż torfów na terenie gminy Mstów w latach 2019-2021 było 3,81 ha gruntów wyłączonych z produkcji rolnej, nie było gruntów wymagających rekultywacji i zdegradowanych oraz nie były prowadzone prace rekultywacyjne. Aktualnie obowiązuje jedna decyzja ustalająca kierunek rekultywacji, która została wydana przez Starostę Częstochowskiego i dotyczy terenu Gminy Mstów – dla Przedsiębiorstwa „STANBUD” s.c. z siedzibą w Zawadzie II przy ul. Polnej 8.

Zgodnie z danymi ww. Bazy SOPO aktualnie na terenie gminy Mstów nie zarejestrowano osuwisk, ani terenów zagrożonych ruchami masowymi.

Na terenie gminy dominują gleby kwaśno - bielcowe oraz w mniejszym stopniu rędziny, 60% gleb zalicza się do klasy V i VI, tworzące kompleks żytnio-ziemniaczany. Użytki zielone zajmują gleby klas IV i V.

W 2021 roku usługę odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości prowadziły firmy PAVER Sp. z o.o. Kuzki 65, 29-100 Włoszczowa; „ZOM Strach” Sp. z o.o., ul. Gminna 75, 42-200 Częstochowa.

Utworzenie i obsługa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy to obowiązek wynikający z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W ramach tego systemu gmina prowadzi działania związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy, oraz niezamieszkałych.

W 2021 r. odpady komunalne z terenu Gminy Mstów odbierane były jako zmieszane i selektywne. Właściciele nieruchomości odpady zmieszane zbierali w pojemnikach do tego przeznaczonych (koloru czarnego), zaś frakcje podlegające segregacji gromadzili w workach do tego przeznaczonych. Częścią integralną ww. systemu jest funkcjonowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieści się on w Jaskrowie przy ul. Starowiejskiej 21A. Do PSZOK przyjmowane są tylko i wyłącznie odpady dostarczane przez właścicieli i zarządców nieruchomości zamieszkałych, położonych na terenie gminy Mstów,

Zgodnie ze złożonymi do Wójta Gminy sprawozdaniami podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości za rok 2021 z terenu Gminy Mstów zostało odebrane 3 014,78 Mg wszystkich odpadów. Koszty związane z gospodarowaniem odpadami w 2021r. wyniosły ponad 2 877 000,00 zł.

Od 2012 roku gmina Mstów corocznie prowadzi nabór wniosków o dotację na usuwanie azbestu. Dzięki temu w latach 2012-2018 z terenu gminy usunięto 440,1 Mg wyrobów zawierających azbest.

W ostatnich latach mieszkańcy gminy również mogli liczyć na dofinansowanie do usuwania azbestu na podstawie umowy dotacyjnej zawartej pomiędzy WFOŚiGW w Katowicach a Gminą Mstów z przeznaczeniem na zadanie pod nazwą „Demontaż/zebranie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność osób fizycznych z terenu Gminy Mstów”.

W latach 2019-2021 gmina unieszkodliwiła łącznie 685,917 Mg wyrobów zawierających azbest.

Do końca 2018 roku przelicznik w Bazie Azbestowej wynosił 11 kg, natomiast od 2019 roku przelicznik wynosi 15 kg. Oznacza to, że jeśli mieszkaniec posiada pokrycie dachowe o powierzchni 100 m² to w 2018 roku posiadał 1100 kg, natomiast w 2019 roku waga ta zwiększyła się do 1500 kg. Dlatego mimo corocznych akcji usuwania ilość wyrobów w Bazie azbestowej się zwiększyła.

Według danych na koniec 2021 roku na terenie Gminy Mstów jest jeszcze 1 562,802 Mg wyrobów zawierających azbest, natomiast łącznie usunięto 468,81 Mg.

Bazując na początkowej ilości wyrobów zawierających azbest określonej w Bazie Azbestowej na 2 031,613 Mg można określić, iż z terenu gminy do końca 2021 roku usunięto zaledwie 23% wyrobów zlokalizowanych na terenie gminy.

Gmina Mstów posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym. Charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni. Obszar Gminy Mstów leży w obszarze Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd oraz Parku Krajobrazowego Stawki.

Formami ochronnymi przyrody na terenie gminy są 2 parki krajobrazowe, 2 obszary Natura 2000, użytek ekologiczny oraz dwa pomniki przyrody.

Gospodarkę leśną na obszarze gminy prowadzi Nadleśnictwo Złoty Potok oraz właściciele lasów prywatnych. Całość Lasów Państwowych pozostaje w administracji Nadleśnictwa Złoty Potok. Obszar lasów w rejonie gminy Mstów leży w dorzeczu Wiercicy i niewielkiej części dorzecza Warty. Skupia się raczej w dużych kompleksach, dwa kompleksy stanowią około 60% powierzchni. Lesistość tego rejonu wynosi 15%. Powierzchni lasów w gminie Mstów będących w zarządzie LP Nadleśnictwo Złoty Potok wynosi 660,3317 ha, w tym powierzchnia leśna wg stanu na dzień 23.03.2022r. – 651,0526 ha.

Obecnie na terenie gminy obowiązuje Plan Urządzania Lasu wg stanu na 01.01.2016r. z okresem obowiązywania 2016-2025.

Na terenie Gminy Mstów nie ma zakładów zaliczonych do kategorii o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Na terenie gminy działa 10 jednostek OSP, z czego dwie są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Corocznie Gmina dokonuje zakupów i przekazuje jednostkom OSP sprzęt ratowniczy także współfinansowany ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach nie przeprowadził na terenie Gminy Mstów w latach 2019-2021 kontroli przedsiębiorstw w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – gminnych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2021 lub 2020 oraz wartością do osiągnięcia w 2027 roku. Dopelnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka, jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania. Drugą częścią rozdziału szóstego są harmonogramy realizacji zadań, w których zadania mają określone koszty realizacji oraz źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane, jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

W rozdziale siódmym opisano system realizacji „**Programu ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027**”.

Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Częstochowskiego. W trakcie procedur opracowania „**Programu...**” Gmina Mstów zapewni mieszkańcom możliwość zapoznania się z projektem dokumentu w ramach „konsultacji społecznych”.

Po podjęciu uchwały Rady Gminy Program zostanie przyjęty do realizacji. Co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.

W rozdziale ósmym opisano system monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska, który da obraz postępów w realizacji zamierzeń „**Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2027**”.